

קונטרס

אאלפך

חכמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך במח

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור]
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלה בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבכי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בטח

עבודה

- ז בלבניפדיה עבודת ה' בטח.....
- זז אוצר האותיות חיי אמונה ובטחון.....
- כד אוצר האותיות בטחון והשתדלות א'.....
- כט אוצר האותיות בטחון והשתדלות ב'.....
- לה אוצר האותיות בטחון ברוחניות.....
- לפ אוצר האותיות אמונה ובטחון.....

מחשבה

- מה בלבניפדיה מחשבה בטח.....
- נג אוצר האותיות ישקן בטח (משלי א, לג).....
- סד אוצר האותיות בטחון והשתדלות ג'.....
- עב אוצר האותיות ליקוטים, ביאורים ועיונים בנושא בטחון.....
- עד סוגיות במחשבה בטח.....

רל"א שערים

- עז צירוף ב-ט / ב-ח / ט-ח.....

קבלה

- פב בלבניפדיה קבלה בטח.....
- פו מילון ערכים בקבלה בטח.....

ארמית

- פח מילון ערכים בארמית בטח - כמט.....

- פט שיעורי שמע נוספים בנושא 'בטח'.....

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'

בטח

אוצר האותיות

חיי אמונה ובטחון

אוצר האותיות

בטחון והשתדלות א'

אוצר האותיות

בטחון והשתדלות ב'

בלבניפדיה עבודת ה'

במח

הכח של העין להביט מעולם שכולו טוב, כלומר, היא נמצאת בעולם שכולו טוב והיא מביטה מתוך תפיסת העולם שכולו טוב.

אבל הראיה היא עין שנמצאת כבר בעולם שמעורב בו טוב ורע שמכח כך יש כבר מקום לעין טובה ועין רעה, והרי שהיא רואה ממקום טוב וממקום רע.

ולפי"ז שורש ההבטה שבבטחון היינו להביט מעולם שכולו טוב

והשורש של ההבטה הזה גנוז בפעם הראשונה שנאמר בתורה לשון של ראה **"וירא אלקים את האור כי טוב"** כלומר, הראיה הראשונה שנאמר בתורה זוהי ראה שראתה את האור, וע"ז נאמר שכל הראיה היתה רק במדרגה של טוב - **"כי טוב"**.

שורש ההבטה דתיקון - הבטה מתוך התורה על כל דבר

ולפי"ז להבין ברור - בשורש הזה, אדם שמסתכל מהמקום הזה, בעומק, הוא מסתכל מתוך התורה על כל דבר. שהרי כמו שדורשים חז"ל מהפוסק **"וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך"** שהקב"ה גנוז לאור לצדיקים לעת"ל וללשון אחד בדברי חז"ל - **"והיכן גנוז, גנוז בתורה"** ומצד כך מכח שבאור נאמר **"וירא אלקים כי טוב"** התורה ג"כ איקרי טוב וכמו שדורשת הגמ' מהפוסק **"כי לקח טוב נתתי לכם - אין טוב אלא תורה"**.

ולכן בעומק, מי שמביט מתוך התורה על כל דבר, היינו שהוא מביט מעולם שכולו טוב כי התורה היא **'תורה אור'** והיא נקראת **'אורייתא'** שזוהי המדרגה של **"וירא אלקים את האור כי טוב"**, והרי שהבטתו היא ממקום שכולו טוב.

מאותו שורש שהוא ית"ש כביכול הסתכל והביט ומכח כך ברא את העולם - **"איסתכל**

במח - השורש של בטחון כמו שנאמר בקרא **"כך בטחו אבותינו"**.

והשורש הזה של בטח הוא מורכב בראשיתו מהאותיות **ב' וט'** שהם השורש של הבטה והסתכלות.

ומצד כך, ההבטה היא שורש הבטחון, - וכפשוטו זה בבחינת **"עינינו לך תלויות"**, עין נושאים לך לשמים'.

אבל בעומק יותר, בהגדרה הזו שההבטה היא שורש הבטחון מונחות ב' תפיסות, מונח בה תפיסה מאיפה השורש שממנו נובעת ההבטה, ומונח בה תפיסה על מה מביטים.

שורש ההבטה שבבטחון - שה'עולם שכולו טוב' זהו השורש שממנו מביטים

וביחס לתפיסה הראשונה, נתבונן להבין מאיפה באמת שורש כח הראיה של האדם שעל ידו האדם מביט - הרי בשורש נאמר **"לא יגורך רע"** שכביכול הוא יתברך שמו כולו טוב, ולכן, מכח כך **"חוק הטוב להיטיב"** נאמר אצלו ית"ש **"לא יגורך רע"**.

וכמו שאומרים רבותינו כידוע, מצדו ית"ש זוהי המדרגה העליונה הנקראת **"עינא פיקחא"**, כלומר, אין שמה מדרגה של ג' עיניים, עין טובה עין רעה ועין בינונית, אלא עין אחת בלבד ולכן היא נקראת **"עינא פיקחא"** בלשון יחיד כמו שחידדו רבותינו כי היא עין אחת, והעין הזו היא שרואה את הכל במדרגה של טוב.

וזוהי מדרגת עולם הבא שנקרא **"יום שכולו טוב"**.

ומשם א"כ, שורש מדרגת הראיה, וכפי שהגדירו את זה רבותינו שיש ראה פנימית ויש ראה חיצונית, וכח הראיה הפנימית הוא

בעולם, בעומק הוא רואה בכל דבר את הנקודה הטובה שנמצאת באותו דבר. שעל אף שהעולם מלא ברע וכהגדרת רבותינו "רובו רע" ואם מסתכלים כפשוטו בעולם רואים גם מציאות של רע, כמו שברור ופשוט, וא"כ לכאורה כיצד אפשר שלא לראות כביכול מציאות של רע בעולם.

אבל יסודה של מדרגת הבטחון הוא שלא רק שהמקום שממנו הוא מביט הוא מעולם שכולו טוב, אלא שגם המקום שאליו הוא מביט הוא ג"כ מקום שכולו טוב [על אף שברור שא"א להחזיק במדרגה של ראייה כזו כל הזמן, כי סוף כל סוף בכל היסח הדעת קל, האדם רואה את הרע שנמצא בעולם].

עומק מדרגת הבטחון - שהחיות היא במקום שכולו טוב מכח דביקות במקור הפנימי עולם שכולו טוב

והסבר הדברים בעומק של צורת הנפש - כשהאדם מתחבר למדרגת הבטחון הרי שהוא מתחבר במקורו הפנימי למקום שכולו טוב במה שיש לו דביקות בחוש בו יתברך שמו שכולו טוב "הטוב ומטיב לטובים".

וגם אם הוא לא נמצא במדרגה הזו של דביקות בחוש בו ית"ש, אבל לכה"פ הוא נדבק בעולם של תורה שכמו שנתבאר היא עולם שכולו טוב "תורה איקרי טוב", ומכח ששם מקום חיותו ושם הידבקותו, מתוך המדרגה הזו הוא מסתכל על כל מה שהוא מסתכל.

ואזי, הוא אינו רואה עולם כפשוטו אלא הוא רואה את העולם הנראה מתוך ה"אורייתא", והרי שגם המקום שאליו הוא מסתכל, כיון שמקום חיותו הוא במקום שכולו טוב, הרי שהוא רואה בכל דבר ודבר את נקודת הטוב שבו.

ואמנם כמו שנתבאר, כשיש לו היסח הדעת קל, הוא רואה גם רע, אבל כשהוא מחזיר את הכח של הראייה למקומו הנכון, הרי שהוא מביט ורואה את נקודת הטוב שנמצאת בכל

באורייתא וברא עלמא", כך גם האדם מביט מאותו מקום בבחינת "מה הוא... אף אתה", וכמו שהוא ית"ש הביט מאורייתא, כך האדם מביט מאורייתא שהיא עולם שכולו טוב.

ועל המדרגה הזו נאמר "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו שזה מקביל ללשון המשנה באבות כידוע "הכל צפוי", והיינו שמאותו עולם של ההבטה העליונה שעליה נאמר 'הכל צפוי' ששייכת למדרגה של ראייה של עולם שכולו טוב, מהמדרגה הזו גם האדם מביט ורואה מכח כך "כולו טוב". וכאן נמצא השורש של מדרגת הבטחון.

עומק ההבטה שבבטחון שהמקום שאליו מסתכלים הוא ג"כ מקום שכולו טוב

עד כאן נתבאר מה השורש של ההבטה שהוא המקום שממנו האדם מביט, אבל להיכן האדם מביט? - הרי כפשוטו כמו אדם שנמצא באור, על אף שהוא נמצא באור הרי הוא יכול להסתכל למקום החושך ואז הוא רואה שם טוב ורע מעורבים זה בזה. וכמו"כ על אף שהאדם מסתכל ממקום שכולו טוב אבל כשהוא רואה את עלמא דיין הוא רואה תערובת של טוב ורע.

וא"כ, אע"פ שמקור ראייתו והבטתו הוא ממקום טוב, אבל על מה הוא מביט? - על העולם, והעולם הוא טוב ורע מעורבין זה בזה

אבל זה מה שמונח בהבטה של בטחון שמונח בה גם את התפיסה השניה, על מה מביטים, וחידוד הדברים - מלבד מה שמקור ההבטה הוא מקום שכולו טוב, גם על מה שהוא מסתכל, הוא רואה טוב, - ועל זה נאמר בעומק לשון הפסוק "ועוצם עיניו מראות ברע" כלומר שהוא אינו רואה רע אלא הוא רואה רק טוב.

ובודאי שבהגדרה הפשוטה "ועוצם עיניו מראות ברע" היינו שהוא איננו מסתכל בדבר אסור כדבר ערווה וכדו', אבל בהגדרה השורשית של הדבר, גם כאשר הוא מביט

גדר ההבטחה שלאחר החטא שעניינה הידבקות בכח הרע המתגלה ב'חבט' לעומת ההידבקות בכח הטוב שבהבטחה המתגלה ב'בטח'

וכשהאדם לא זוכה למדרגת הבטחון, הרי שכביכול מן השמים מסבבים את הדברים שהבטחון מתהפך אצלו מאותיות בטח לאותיות חבט כדוגמת לשון חז"ל "חבטן בקרקע" או כמו המושג 'חבטת ערבות' וכדומה.

כלומר - מהצד העליון של הדבר, זהו בטחון, אבל כאשר הדבר מתהפך מהצד התחתון ואין הידבקות בכח הטוב, אז מתגלה "חבטן בקרקע", - ומהו מהות ה'חבט' שהוא היפך ה'בטח'? - הרי דייקא לשון חז"ל הוא "חבטן בקרקע" וקרקע עולם שהיא עפר זהו המקום העיקרי שמתגלה בו הרע [ובמילה עפר עצמה גנוזות האותיות רע], ומצד כך ההגדרה של כל חבטה זהו חיבור בכח לדבר אחר, ו'חבטן בקרקע' היינו הידבקות בכח הרע, והרי שהיפך מציאות הבטחון זהו החטבה בקרקע.

הרי כפי שנתחדד, כל מדרגת הבטחון עניינה הידבקות בטוב וכמו שנתבארו שני האופנים השורשיים שבדבר, משורש ההסתכלות ועל מה שהוא מסתכל. ובהקבלה לכך, "חבטן קרקע" כמו שברור, זה לא רק שעל מה שהוא מסתכל, הוא מסתכל על העפר ורואה את הרע-פ' שנמצא בעפר, אלא כאשר הוא נחבט בקרקע, גם המקום שממנו הוא מביט זהו מעין המדרגה של "עפר אתה ואל עפר תשוב" שהוא מביט מהמדרגה של העפר.

והרי המנהג הוא שכאשר קוברים את המת, נותנים קודם לכן עפר על עיניו וכלשון חז"ל "מי יגלה עפר מבין עיניך" שנאמר לגבי איוב, כלומר שכאשר האדם מביט מהמבט השפל שאינו המבט של מדרגת הבטחון שהוא מבט ממקום שכולו טוב כמו שנתחדד, אלא מהמבט השפל והתחתון, הרי שהוא רואה את הדברים מהמדרגה של עפר, וע"ז נאמר בעומק "עפר אתה ואל עפר תשוב".

דבר ודבר. וזה בעצם הבטה שלימה שקיימת כבריא, שהרי כמו שנתבאר בהרחבה בשורשים בט ובטא, ההבטה היא השורש של הראיה שרואה את הטוב ולכן היא בשורש האותיות ב'-ט' שבהיפוכם הם ט'-ב' מלשון טוב, והרי שהוא מביט ורואה את הטוב בבחינת מה שנאמר בקרא "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו", וכאשר האדם נדבק במדרגה הזו, הרי שכל פעם שיש לו רפיון מסויים, הוא חוזר ומביט במדרגת הטוב ואז הוא חוזר ונדבק במדרגת הבטחון.

וככל שהוא מדבק את עצמו יותר במדרגת הטוב שנתבאר, הרי שהוא דבוק יותר במדרגת הבטחון. - זוהי הצורה השלימה של מדרגת הבטחון, כמו שנתחדד - הידבקות בטוב מהמקור שממנו הוא רואה והידבקות בטוב במה שאותו הוא רואה. וכמו שנתבאר, כל פעם שיש לאדם היסח הדעת והוא מתעורר מההיסח הדעת, הוא חוזר להידבקות בטוב שבשורש והוא חוזר לראיית נקודת הטוב שנמצאת בתוך אותו דבר שהוא מביט בו כאן בהאי עלמא.

וככל שהוא דבוק יותר בטוב, כך הוא כח הבטחון בעצם מדרגת נפשו.

והסבר הדברים בחידוד יותר - על דרך כלל נתפס אצל בני האדם תפיסת הבטחון כמובן של התולדה של הבטחון, שכשהאדם מבקש להשיג דבר מה, אחת מהאפשרויות להשיג את אותו דבר זהו ע"י בטחון.

אבל זה רק התולדה של הבטחון, זה לא העצמיות של הבטחון, העצמיות של מדרגת הבטחון זה מה שנתחדד עד השתא בכח ההבטה של האדם הן מהמקור שממנו הוא מביט והן להיכן שהוא מביט, זוהי הצורה הפנימית של הבטחון.

וזוה עומק המצוה של "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'" שזוהי מצות ראייה בעליה לרגל. אז כפשוטו, מצות ראייה היינו שכיון שביהמ"ק הוא מקום גילוי של השכינה לכן יש שם גדר של 'בא לראות' ו'בא לראות' כמו שאומרת הגמ' בתחילת חגיגה*.

אבל בעומק, יסוד המצוה הוא ברגלים והרי לגבי הילוכו של האדם נאמר שכשהאדם פוסע פסיעה גסה, ניטל חלק ממאור עיניו של האדם, ומצד כך, כאשר עולים לרגל לצורך מצות הראייה היינו שמעלים את הרע לטוב, כלומר, את הראייה של רע לראייה של טוב.

ולכן ג' הרגלים נקראים "ימים טובים", - שורש הדבר שהרגלים נקראים 'יום טוב' ושורש מה שיש בהם מצות עליה לרגל הינו שורש אחד, כי ע"י העליה לרגל זוכים לראייה ובזה נתקן הפסיעה גסה שנוטלת חלק ממאור עיניו של האדם, והיינו שע"י שעולים לרגל ומתגלה לאדם בביהמ"ק מדרגת הטוב הרי שהאדם נמצא במקום שכולו טוב ומשם האדם רואה וזוהי בחינת יום טוב.

וזוה מה שמתגלה במצוה של "יראה כל זכורך את פני האדון ה'" שע"י ה'בא לראות' וה'בא לראות', "בבוא כל ישראל ליראות", מקבלים ראייה של טוב. ודייקא "בבוא כל ישראל" כיון שהעין רעה יוצרת מציאות של הבדלה ופירוד והיפך כך מתגלה בעליה לרגל מציאות של אחדות מכח הראייה של הטוב.

וזוה שורש מדרגת הבטחון שמתגלה בהיפך ממדרגת ה'חבטן בקרקע', כי ה'חבטן בקרקע' זהו ההשפלה לתתא למקום הרע, אבל במצות עליה לרגל עולים למקום הגבוה ביותר ששם מקור השורש של המקום שכולו טוב, ומשם נקנית מדרגת הבטחון.

וכמו שכבר נתבאר רבות במקומות אחרים ששורש חטא אדם הראשון התחיל במדרגת הראייה כפי שנאמר בקרא "ותרא האשה" וגו' ומצד כך מה שתולדת החטא היא "עפר אתה ואל עפר תשוב" היינו שהמבט של הראייה יהיה מתוך המדרגה הזו של עפר, וזהו בחינת 'חבטן בקרקע' שנתבארה. והרי שמאז החטא, הכח הטבעי שממנו האדם מביט על דברים זה בעצם הימשכות אחרי הרע, שכיון שמאז החטא נאמר "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" שיש בלבו של האדם רע, הרי שב'לבי ראה' שלו הוא רואה רע.

וביחס דידן השתא מה שאומרים חז"ל "עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה" היינו שהלב הוא רע והעין מצטרפת ללב רע להיות עין רעה, וזה מה שמונח ב'יצר לב האדם רע מנעוריו' שמכח כך, במקום שממנו הוא רואה, ראייתו היא רע. וזהו ה'תרי סרסורי דעבירה' שכיון שהוא רואה רע ממילא הוא נמשך לרע.

אבל מצד מהלכי התיקון כפי שנתחדד שזוהי השורש של הראייה שהיתה קודם החטא שזה גם יהיה לעת"ל לאחר תיקון החטא, שם שורש ההבטה של האדם היא הבטה במדרגה של טוב.

'ההר הטוב הזה' שביהמ"ק - מקור השורש של המקום שכולו טוב
ומצד כך מה שמבואר בגמ' בפ"ק דב"ב שביהמ"ק נקרא 'אורו של עולם' ו'עיניו של עולם' היינו שביהמ"ק זה בבחינת מקום שהוא טוב - "ההר הטוב הזה והלבנון" ועיני כל העולם צופיות למקום ביהמ"ק.

כלומר, מה שביהמ"ק הוא 'אורו של עולם' היינו שהוא מקום הראייה של העולם, שכיון שהוא המקום שממנו יוצאת מדרגת הטוב לעולם מכח מדרגת "ההר הטוב הזה והלבנון" שבו, לכן הראייה שמתגלה שם היא ראייה של טוב.

* ומבואר שם בסוגיא שמכח כך יש היקש של 'זה כזה', 'כדרך שבא לראות בא לראות' וכו'.

הרי כמו שנתבאר, עלמא דידן שבו אנו נמצאים, הוא מורכב מטוב ורע המעורבים זה בזה, ולכן בהבטה הפשוטה שממנה האדם מביט בסתמא, הוא רואה טוב ורע - וכמה מראייתו הוא טוב וכמה מראייתו הוא רע - זה תלוי כמובן את מה הוא רואה ותלוי כמובן במדרגת מי שרואה.

אבל הרי עולם הבא הוא עולם שכולו טוב שאין בו מציאות של רע, ומצד כך, הבריאה שהולכת לכיוון התכלית של אחרית הימים, היא צריכה לעבור מעולם שיש בו מציאות של ראיית רע למציאות ראייה של עולם שכולו טוב.

וכמובן כהגדרה כוללת, צריך לעקור באופן כללי את רוח הטומאה בבחינת "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", אבל בפרטות לסוגיא דידן השתא שהיא סוגיית הראייה - ההבטה והבטחון, מונח כאן מעבר מעולם שהמצב שלו הוא שיש בו ראייה של רע לעולם שמצבו הופך להיות כולו טוב.

כח הקלקול שבאחרית הימים - שהרוב המוחלט של העולם החיצון מלא בראיית רע

ולהבין ברור - הרי זה פשוט לכל בר-דעת שהמעבר מעולם שיש בו רע לעולם שכולו טוב, אין ההגדרה רק שמעולם שיש בו הרבה רע זה מתהפך לעולם שאין בו רע וממילא הוא עולם שכולו טוב, כי הרע שנמצא בעולם שהוא באופן של רובו רע היינו שרובו ככולו הוא רע וההגדרה היא א"כ שהעולם הזה הופך להיות ממש כולו רע.

ולכן באחרית הימים כח הפריצות של העריות הופכת להיות הצורה המתגלה בחיצוניות העולם, ומכח כך באופן טבעי, כמעט כל הבטה מונח בה אופן של ראיית רע.

וזה העומק הנורא שבאחרית הימים כח ה'צרא דעריות' ממלא את העולם כמעט מכל צד שלא יהא, כמעט ללא יוצא מן הכלל.

עצמיות הבטחון - דביקות במקום שכולו טוב, ותולדת הבטחון - שפע הנשפע לאדם שמפקיע את מציאות החסרון וכשהאדם קונה את מדרגת הבטחון, הרי שהשפע שנשפע לאדם, הוא נשפע ממקום שכולו טוב. כלומר, כל חסרון שישנו לאדם יסודו ברע, שע"י שיש רע, הרי שיש באותו מקום מציאות של חסרון, אבל טוב הוא מקום של שלימות ואין בו מציאות של חסרון, וכשדביקים בטוב הרי שזה מפקיע את הרע וממילא אין את מקום החסרון.

וזוהי התולדה של הבטחון, מה שמהבטחון נשפע השפע הראוי להגיע אל האדם, וכפי שנתחדד בראשית הדברים, יש את עצם מדרגת הבטחון ויש את השפע הנשפע מהבטחון, עיקר סוגייתנו היא לבאר את מדרגת הבטחון בעצם ולא רק את השפע הנשפע בתולדה מן הדבר, וזוהי א"כ מדרגת הבטחון בעצם במה שהאדם דבק במקום שכולו טוב.

ובמקום הזה מסתלק מציאות החטא, כלומר, מלבד מה שבבטח יש את האותיות ב'-ט' שמרכיבות את המילה טוב, יש בבטח את האותיות ח'-ט', ובהקבלה לדברים שנתבארו השתא ממש - מדרגת הבטחון היא ההימצאות במקום שכולו טוב שאין בו מציאות של רע וחסרון, והרי שזה מקום שאין בו מציאות של חטא, ולכן במילה בטח נמצאות האותיות ח'-ט' כי בבטחון מונח הפקעה של החטא ע"י חיטוי ונקיון של החטא. וזה העומק המתגלה במדרגת הבטחון.

כלומר, ע"י הדביקות במקום שכולו טוב, שאין בו רע ואין בו עוון, ע"כ האדם נמצא במקום שכולו טוב שאין בו מציאות של חטא.

ההכנה לאחרית הימים - למעבר מעולם שיש בו מציאות של ראיית רע למציאות ראייה של עולם שכולו טוב

ונתבונן לפי"ז, להבין עמוק את מהלך אחרית הימים בכלל ואת ההכנה לאותם זמנים שבהם אנחנו נמצאים, השתא בדרא בתראה.

של הבטחון זה מעין מה שאומר הקב"ה "כי האדם יראה לעיניי וה' יראה ללבב" וזה מה שנצרך שכל ראיית האדם כמעט לא תהיה מה שהעיניים רואות כשהוא יוצא לרחובה של עיר אלא שהעיניים יראו מאותו שורש של "ה' יראה ללבב", כלומר, שהוא רואה את נקודת הטוב הפנימית שגנוזה בכל דבר ודבר.

וכאן מונח שורש ההבטה הפנימית שצריך להוציא אותה מהכח לפועל, - ואמנם היה צריך להוציא את הכח הזה לפועל בכל הדורות כולם, אבל באחרית הימים זה נצרך בפרט.

וזה עומק העבודה על בטחון שישנה באחרית הימים, - ובוודאי, מלבד כפשוטו ממש שהאדם צריך לבטוח שהקב"ה מנהיג את הכל לטובה - שזה מכח הטוב - או יתר על כן שבוודאי הקב"ה יעשה כרצונו.²

גדר המצב הפנימי של העולם בדור דידן - חוסר בהירות מופלג

אבל בפרטות, זה העומק הפנימי של העבודה בדור דידן בפרט, כפי מה שנתחדד, כלומר, בזמנים שמצד החיצוניות, מה שנראה בחיצוניות בעולם זה ראה של עריות ומצד המצב היותר פנימי של העולם, זהו עולם שנמצא במצב של תערובת, במצב של בלבול ובמצב של חוסר בהירות מופלג, וביחס למה שקורה בעולם ישנה אי ידיעה מה יהיה לאחר זמן רחוק ואפי' לאחר זמן קרוב אין ידוע מה יהיו תהלוכות הדברים ומה יהיו מאורעות הימים, והרי שכל כח הראיה של האדם לוטה בערפל ביחס למה שקורה בעולם.

הרי ביחס למה שהיה בשנה הזו, כמעט אין אדם שהיה יכול לסבור מעיקרא ולו ב'הוה אמינא' הקטנה שלו, מה הולך להיות בשנה הזו, - ובוודאי, צדדים רחוקים אפשר להעמיד הרבה פעמים, אבל כשהצדדים הרחוקים, והרחוקים מאד, הופכים להיות מה שקורה

עבודת אחרית הימים - עקירה ממקום שיש בו ראיית רע לראיה של "ה' יראה ללבב", נקודת הטוב הגנוזה בכל דבר והרי שכח ההבטחה וכח הראיה נופל למעמקי הטומאה באופן כזה שהבטה של טוב כמעט לא נראית כלפי חוץ כפשוטו, - ורק מי שמביט פנימה עמוק יכול לראות טוב [והרי מי שמביט פנימה עמוק, תמיד יראה חלקי טוב], אבל מי שמביט ורואה את החיצוניות, הרי שרוב גמור ומוחלט של העולם מלא ב'יצרא עריות', הוא מלא במציאות של ראיית רע.

וזה א"כ העומק של אחרית הימים שיש נסיון של 'יצרא דעריות' בכדי שהראיה לא תהיה במדרגה של הבטה שמביטה לראות את הטוב אלא לראות את מציאות הרע, ולכן בסתמא, הראיה נופלת על מציאות של רע, - זה מצד כח הקלקול.

ומכח כך נצרך שיהיה עקירה ממקום של ראיית הרע, לעולם שבו יש מציאות שכולו טוב - לא רק לעולם שיראו בו יותר מציאות של טוב ויותר מציאות של טוב, אלא לעולם שיהיה בו מציאות שכולו טוב.

אז בוודאי כפשוטו, המציאות של עולם שכולו טוב תהיה ע"י "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" שע"כ תסתלק לגמרי מציאות ראיית הרע מחמת שאין רע, כלומר, כיון שאין רע ממילא מה שיראו זה 'כולו טוב'

ובוודאי שזו הבחנה אמיתית - וכך יהיה באחרית הימים הגמור - אבל בשלב העבודה של אחרית הימים, הרי שהעבודה היא להידבק בראיית הטוב בתוך המציאות של הרע.

זה מה שנתבאר בראשית הדברים - אבל בדרא בתראה זה ביתר חידוד כיון שכמעט לא רואים בגילוי את הטוב בראיה כפשוטו - העומק של כח הבטחון המתגלה בכלל ובאחרית הימים בפרט מצד שורשו הפנימי

² שאלו הם שתי השיטות הידועות שישנם בגדר מדרגת הבטחון.

³ שנת תשפ"ד.

גם את ראייתו החיצונית, - והוא מדבק את עצמו במקום שהוא רואה בו את נקודת הטוב
 זה ההכנה האמיתית לאחרית הימים שיבואו
 לאחר מכן, "ליום שכולו טוב", כי ככל שהאדם
 מדבק את עצמו בראיית הטוב גם בתוך
 המצבים האלה, הרי שהוא נדבק כבר עכשיו
 להארה של העתיד של ה"יום שכולו טוב".

בזמן מלחמה שיש התעוררות למסירות נפש מתעורר המסי"נ להידבקות בטוב שלמעלה מטעם ודעת

והגדרת הדברים ביתר בהירות וביתר עומק
 - בהגדרה החיצונית שורש העבודה הזאת היא
 בבחינת 'שתרגילנו בתורתך' כבדי להתרגל
 למבט על נקודת הטוב, אבל בהגדרה הפנימית
 זהו הידבקות בטוב שלמעלה מטעם ודעת,
 ולא הידבקות בטוב שבא מכח חשבון והיגיון.

הרי כמו שנתבאר לעיל בהרחבה [בשיעור
 על שורש "בחור"] שכאשר מתעורר זמן של
 מלחמה, הרי שזה מעורר את הנקודה הפנימית
 ביותר של הנפש שזהו כח המסירות נפש, כיון
 שכל מלחמה בנויה - או להרוג או ליהרג -
 זוהי טבעה של מלחמה והרי שהמלחמה נוגעת
 בנקודה הפנימית, ולכן כמו שהורחב שם
 [-בשורש הנ"ל], מתעוררת אז בזמן המלחמה
 הג' עבירות חמורות, עבודה זרה גילוי עריות
 ושפיכות דמים, כיון שזה מעורר את השורש
 הפנימי ביותר, - זה מה שמתגלה בעידן
 מלחמה.

וממילא בתקופות של מלחמה, כיון
 שמתעורר הנקודה הפנימית ביותר של
 המסירות נפש, ההתעוררות הזו למסירות
 נפש גורמת התעוררות להידבק במקום
 שכולו טוב, שהרי כידוע נפש בא"ת ב"ש זה
 טוב שהאפשרות להידבק במקום שכולו טוב
 מתעוררת.

ובעומק, זה גופא עומק המסירות נפש
 שהוא מוציא את עצמו לגמרי מן הרע ונדבק

במציאות, הרי שזה נגד ההסתכלות הטבעית
 של רוב בני אדם כפי מה שהם ראו בעיניהם
 הטבעיות מה הולך להיות.

ולאחר שארע מה שארע, מה צריך לראות
 עכשיו? - אז בוודאי, ישנם הרבה הגדרות שהם
 אמיתיות מאד - שהכל מושגח ממנו יתברך
 שמו, על מנת שיתעוררו ויעשו תשובה, וכו',
 כל הדברים הללו הם דברים אמיתיים ובוודאי
 שצריך לעשות אותם.

ההכנה האמיתית לאחרית הימים -
 שהאדם ידבק את נפשו במקום שרואים
 בו רק טוב מתוך החיצוניות ההפוכה מכך
 אבל כשאנחנו מתייחסים עכשיו לנקודת
 השורש העמוקה מאד - כפי מה שעולה
 מסוגיא דידן - עיקר העבודה היא שמתוך
 כל החיצוניות של ה'יצרא דעירות' שמקיף
 כמעט את הכל לחלוטין, ומתוך מצב הבלבול
 הנורא שקיים, עבודת האדם היא בכל זמן שיש
 לו מעט ישוב הדעת, מעט בהירות, ומעט
 ניחא בלב' להתחבר למקור של ראיית הטוב,
 שראייתו תהיה ממקור שכולו טוב, ואת מה
 שהוא יראה - הוא יראה בו את נקודת הטוב.

וכמובן, אי אפשר להחזיק בזה קבוע שהרי
 העולם מלא בהרבה מאד נקודות הפוכות,
 אבל עד כמה שכל אחד יכול להידבק באותו
 דבר לפי ערכו שלו, הרי שאז - באותו זמן
 שהוא מסוגל - הוא רואה רק את נקודת הטוב,
 ואמנם לפני ואחרי כן הוא יראה גם נקודות
 אחרות, אך לכל הפחות באותו זמן עצמו הוא
 רואה רק את נקודת הטוב.

וכך, לאט לאט הנפש מתרגלת להידבק יותר
 לטוב ויותר לטוב ויותר לטוב, - ושוב, אין
 הכוונה שהוא אינו יודע שיש רע בעולם - כל
 אחד יודע זאת - אבל ההגדרה היא שהמקום
 שבו הוא מדבק את נפשו זהו בנקודת הטוב
 בבחינת "האומר לדבק טוב", - זה לא מה
 שהוא חושב בלבד אלא היכן הוא מדבק את
 מחשבתו וראייתו הפנימית, ועד כמה שניתן,

מטעם ודעת, והאור הפנימי שמושך את הנפש לאותו מקום זה מההארה של העולם הבא שהוא 'יום שכולו טוב' וממקום פנימיות הנפש שהיא באמת גנוזה בעולם שכולו טוב.

וזוה עצם מדרגת הבטחון, וכשדבקים שם הרי שיש לאדם בטחון שלמעלה מטעם ודעת שכליים מה יהיה.

כלומר, לא שמתוך חשבון שכלי הוא בוטח שזה לטובה שעל אף שהוא לא רואה, הוא מאמין שזה לטובה משום שהוא בוטח בה' שהוא יעשה לו כך וכך לפי רצונו.

אלא הוא נדבק לשורש של המקור שכולו טוב, ומכח כך באופן טבעי הוא נוטה לראות את הטוב, מחמת הטוב הפנימי שמתגלה מצד שורש נשמתו, ועי"כ הוא דבק ומאיר בו ההארה של 'כולו טוב'.

ומשם נמשך הבטחון שיוצא מהכח לפועל כתולדה שמאיר לו אור הטוב בפועל - אבל זה למעלה מטעם ודעת.

הדברים הללו הם בעצם השורש הפנימי של העבודה שבכל הדורות כולם, אבל זוהי העבודה הפנימית בפרט באחרית הימים כשאנחנו צריכים להכין את עצמנו לעולם שכולו טוב.

וכמו שנתבאר, אין עיקר המכוון מצד התולדה של הבטחון אלא עיקר המכוון היא ההידבקות בעצם מדרגת הבטחון - אלא שכמובן יש לזה גם תולדה ממילא, אבל זה ברור שאם כל המכוון הוא בעיקר להגיע לתולדה, הרי זה כאדם שנושא אשה רק בכדי להוליד בנים, אבל חסר את "האומר לדבק טוב".

פנימיות עבודת הבטחון היא להידבק במעמקי הנפש, איש לפי ערכו, באיכות ובכמות בעולם שכולו טוב'.

שאלות מהשומעים

שאלה: מה הם המדרגות מתתא לעילא

במסירות נפש בעולם שכולו טוב, אבל בכח הפנימי של הנפש, זהו הידבקות במקום של טוב שלמעלה מחשבון ולמעלה מטעם ודעת.

נקודת הטוב בחשבון של טעם ודעת - בעולם שיש בו גם רע, והטוב שלמעלה מטעם ודעת - הימשכות הנשמה אל מקום שכולו טוב

כל מי שיכנס בחשבון של טעם ודעת לנקודה של טוב, המקום שאליו הוא יכול להגיע הוא כדלהלן - יש הרבה מאד רע, ויש גם הרבה מאד נקודות טובות שמתגלות, - אפשר לראות חסד, אפשר לראות עזרה, אפשר לראות דאגה לזולת, כאב עם הזולת ועוד ועוד דברים שמתגלים, בפרט בתקופות הללו שיש צער בכנסת ישראל.

ובוודאי שגם זה מעלה לזכות להידבק בנקודות הטובות האלה, אבל לא בזה עסקינן השתא, - הנקודות הטובות הללו הינם נקודות טובות שגם בשכל, האדם יכול לראות בהם את ההטבה, כדוגמת אדם שמפנה מקום בביתו ונותן לאחרים להיכנס לשם, או אדם שנוטל מצרכי ביתו ונותן לאחרים, וכן אדם שמתפלל על אחרים, מצטער בצערם ואף צם עליהם - כל אחד לפי עניינו.

אבל כאן עסקינן השתא בעומק הרבה יותר גדול - "יום שכולו טוב" הוא אינו טוב שמגיע בחשבון של טעם ודעת שכלי, מה שעומק הנשמה נמשכת אל מקום שכולו טוב זהו כברזל אחר אבן השואבת, לא מצד חשבון של הטוב.

כל זמן שזה עובר רק דרך מערכת של השכל שהאדם עושה חשבון האם המעשה הזה הוא טוב או אינו טוב ובאופן הזה הוא מחפש נקודות טובות בכל דבר, בוודאי בשלב ראשון זוהי הדרך הנכונה.

אבל ההגעה הפנימית למקום הפנימי, היא להגיע למקום שהנפש בטבעה נמשכת לטוב ולכן היא רואה את הטוב, שזהו מקום שלמעלה

בסוד הנקודה הטובה שכלפי זה לא משנה באיזה מדרגה האדם נמצא, וכל פעם הוא יכול להחליף ולראות נקודה טובה אחרת, העיקר שהוא מדבר בנקודת הטוב - זה לא מצד סדר מדרגות אלא מצד עצם התכלית שהיא למצוא בעצמו נקודה טובה, וגם שם נקודה טובה היא בסוד ניצוץ המחייח [-בסוד הרפ"ח ניצוץ] ובזה אומר הליקוטי מוהר"ן שהאדם תמיד צריך למצוא בעצמו נקודה טובה, שהיא זאת שנותנת לו חיות בתור ניצוץ, כלומר, הוא רואה את מה שהכל הוא לא טוב - רובו ככולו - אבל הוא רואה גם שיש נקודות טובות והוא מוציא נקודה טובה ונדבק בה שזה בסוד ניצוץ המחייח.

אבל ישנה הבחנה עמוקה יותר שהוא דבק בנקודת הטוב בעצם, כלומר, מה שנתבאר בליקוטי מוהר"ן זה בסוד ניצוץ, אבל ההבחנה העמוקה יותר היא בסוד אור, - אם זה בסוד ניצוץ הרי שכל פעם הוא יכול להחליף נקודה, אבל אם זה בסוד האור הרי שעיקר המדרגה של להידבק בטוב היינו להידבק בשורשו שלו שהוא שורש הטוב שמתגלה אצלו, ומתוך שורשו שלו שהוא רואה את הטוב, גם בכל מה שהוא רואה הוא גם יראה טוב, אלא ששם כיון שזה לא שורשו שלו הוא יראה רק ניצוצות של טוב כיון שיש נקודות שהתפזרו, אבל מכח שהוא דבק בשורשו הטוב הוא יראה שם את נקודות הטוב. ומ"מ א"כ - יש עבודה לראות באופן כללי נקודות של טוב ואף אם באופן מפוזר. יש את הסדר של כל הקומה כולה בכל הסדרים הידועים ושם למצוא את הטוב בכל נקודה ונקודה.

יש את העבודה להידבק בנקודת הטוב השורשית שלו עצמו שהיא בתוך נשמתו שלו ומשם הוא רואה את הכל.

ובעומק יותר להידבק בנקודת הטוב של שורשו באורייתא, ויתר על כן, להידבק בשורשו באין סוף ב"ה, - הזכרנו בקצרה אבל כמוכן הדברים הם רחבים.

להידבק בטוב, הרי כמו שנתבאר בשיעור, יש מה שרואים בפועל נקודת טוב וכמו כן יש את היסוד של הבעל שם טוב ש'ואתה מחיה את כולם' היינו שיש בכל דבר ניצוץ של טוב... עד שלימות המדרגה על דביקות בטוב שלמעלה מטעם ודעת.

תשובה: אתם שואלים מהו הסדר מתתא לעילא של מדרגת גילוי הטוב - כל דבר באים לסדר אותו, אפשר לסדר אותו לפי פרצופים או לפי מדרגות של מוחין ומדות ובהלכשה של מעשה דיבור ומחשבה, ובכל יחס ויחס אפשר לסדר לפי הסדר הזה, וכגון במעשה דיבור ומחשבה או בפנימיות יותר במידות ומוחין, לחפש בכל דבר ודבר את גילוי נקודת הטוב לפי ערכו של אותו דבר - אין כאן שאלה חדשה, אלא ישנם את הסדרים הרגילים שקיימים מתתא לעילא - אם זה יהיה עשר ספירות או חמישה פרצופים או עצמות הנפש וג' לבושי הנפש כלשון התניא, אבל לעולם אנחנו נשאר עם הסדר של אותם מדרגות ורק שבהם צריך לגלות את נקודת הטוב שנמצאת בפרטות בכל מדרגה - אם ניקח בפשטות את הסדר שבדברי התניא של שלושה לבושי הנפש מעשה דיבור ומחשבה, צריך שיהיה את הגילוי של המעשה הטוב, של הדיבור הטוב ושל המחשבה הטובה, ובמידות את המידות הטובות ובמוחין בנקודה העליונה הטובה שבהם, בכל דבר את נקודת הטוב הפרטית שבאותה מדרגה, עד המדרגה העליונה שהיא התכלית שלמעלה מן המוחין והדעת שזה המדרגה העצמית שעליה דובר.

המשך שאלה: וזה מה שמוזכר בספרי חסידות הרבה בחינות של נקודות הטוב.

תשובה: ספרי חסידות לא בנויים באופן מסודר וכל פעם ישנה נקודה אחת באותו נושא שבו מדובר, אבל מצד סדר העבודה יש את אופני הסדרים כפי שנתבאר.

ואמנם יש את עצם ההידבקות בנקודה טובה כמו שנמצא למשל בליקוטי מוהר"ן

בגילוי שלם לא שייך שיהיה מציאות של רע, שכיון שכל רע מציאותו הוא גילוי חלקי הרי שגילוי שלם סותר את מציאות הרע.

ואם נצייר את זה בלשון פשוטה, הכל זה צורת אדם אחת שלימה, אלא שכיון שעכשיו זה מתגלה כחלקים הרי כשמסתכלים על חלק אחד לבדו זה נראה בעל חי טמא - עכבר - אבל כשהקב"ה יגלה גילוי שלם הרי שהכל יהיה חלקי צורת אדם, וכיון שצורת אדם זה שלימות ממילא בוודאי שזה טוב ולא יכול להיות מציאות של רע. כשהוא נראה בחלקו הוא יכול להראות רע אבל כשהוא נראה בשלימותו הוא לא יכול להראות כרע.

אם מראים למישהו תמונה שרואים בה שמיישהו לוקח סכין ומנסה לחתוך מישהו, זה נראה רע, אבל כשאח"כ אומרים לו שזה מוהל שהולך לעשות ברית מילה, הוא מבין שזה טוב, זה דוגמא בעלמא שכשהוא רואה חלק זה נראה לו רע אבל כשהוא יראה את התמונה השלימה הוא יראה את הטוב. - כל רע שקיים בעולם הוא כשהתמונה אינה שלימה.

שאלה: מה ההבדל בין הסתכלות של טוב בתורה לבין הסתכלות של טוב מצד הדביקות בבורא, וכי הסתכלות בתורה היא כביכול מנותקת מהבורא!?

תשובה: בהגדרה הכוללת כמו שנתבאר רבות במקומות אחרים, כל דבר שנמצא בתורה הוא כולו טוב, אפי' כשכתוב בתורה פרעה שהוא פה-רע זהו טוב, וכן המילה רע עצמה שנמצאת בתורה היא ג"כ טוב, כלומר, חלק מחלקי הטוב, וכמו שבואר בארוכה במקו"א שכל רע נקרא רע מלשון סולם רעוע, שדבר שהוא בלתי מצורף כראוי הוא נקרא רע, ולעומת כך טוב הוא כח של חיבור בבחינת "האומר לדבק טוב" וכח התורה שהיא כולה אחת - "תורת ה' תמימה" הרי שאין בה רע בפועל כיון שלעולם כל החלקים דבוקים בשלימות וממילא הם הופכים להיות כולם במציאות של טוב.

ובלשון פשוטה בנפש - כל מה שהרע הופך להיות מציאות של הסתרה והעלמה זהו משום שהוא מגלה רק חלק, ובזה עצמו שמתגלה רק חלק, זהו ההסתרה וההעלמה, אבל מצד השלימות הכוללת, כל דבר הוא חלק מחלקי הגילוי ולכן לא שייך שיהיה רע, - בעלמא דידן שיש חלק גילוי וחלק נעלם, זה גורם שיש מציאות של רע, אבל באחרית הימים שיהיה גילוי שלם שהקב"ה יגלה את הכל בשלימותו,

ב-ט ביטחון-בלבביפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 37295545

אוצר האותיות

חיי אמונה ובטחון

הייתי במוצאי שבת הקודם אצל המשגיח הצדיק רבי דן סגל, והוא אמר: יש בני אדם שחושבים שיש עכשיו תקופה שיש נגיף, הנגיף יעבור - ימצאו חיסונים, ימצאו תרופה, ילבשו מסיכות, יעשו ריחוק, בסוף העולם יעבור גם את זה. אבל הוא אמר, אמרתי לכם ואני אומר עוד פעם, העולם לא יחזור למה שהיה. מה בדיוק יהיה? אני לא יודע, אבל העולם לא יחזור למה שהיה. הכוח שהאיר בעולם הוא כוח של "ונהפוך הוא", הקב"ה התחיל להפוך את העולם, הוא עוד לא הפך אותו לגמרי, אבל הוא התחיל להפוך אותו.

כמובן, אפשר להסתכל על ההפיכה הזו בכמה הסתכלויות ובכמה מבטים, ולראות בזה כמה חלקים. כאן נתבונן במבט אחד פשוט ומעשי לכל אחד ואחת.

עד לפני ההפיכה האחרונה הזו, אדם היה יכול לתכנן תכנונים, לחשוב מה הוא יעשה בשבוע הבא, מה הוא יעשה בעוד חודש, מה הוא יעשה בעוד שנה, איזה מקצוע ילמד, איזה עסק יפתח, איפה הוא יגור, לאן הוא יטוס, ועוד ועוד דוגמאות לרוב.

לא תמיד כל התכניות יצאו לפועל, פעם יתר ופעם פחות, אבל היו לו הרבה תכניות.

והדבר הזה הרי השתנה לגמרי. אדם מתכנן בשבוע הבא ללכת לקנות לעצמו נעליים, הוא בטוח שהחנות פתוחה? הוא יודע מה יקרה עד יום ראשון הבא?

כמה אנשים חשבו לטוס לפסח לחוץ לארץ? מישהו יודע באמת אם יהיה אפשר לטוס או לא? רוח הקודש.

בני אדם תכננו לגור שנה כאן ולחזור בחזרה

ונהפוך הוא - כח ההפיכה חודש אדר יש לו כוח מיוחד, שנקרא כמו שידוע "ונהפוך הוא" - מה שהיהודים בתחילה נרדפו על ידי המון נתהפך הכול לטובה.

רבותינו מלמדים אותנו שהכוח של "ונהפוך הוא" הוא לא היה חד פעמי בעניין של גזירת המן להשמיד ולהרוג את היהודים, אלא זהו כוח כללי של "ונהפוך הוא", שמיחד לחודש אדר, שבכל חודש אדר מה שמתגלה בו מאיר בו כוח של הפיכה, ונהפוך הוא.

איפה יש בתורה עניין של הפיכה? בסדום.

הקב"ה גזר עליה על סדום וחמשת הערים, והם נתהפכו. **הקב"ה** יש לו הרבה דרכים איך להשמיד, יש הרי כמה וכמה דוגמאות בתורה שכאשר **הקב"ה** רוצה להשמיד הוא יכול להשמיד בכל מיני דרכים וצורות. הדוגמא הפשוטה והבהירה לכך היא דור המבול. **הקב"ה** רוצה להשמיד את העולם, הוא משמיד אותו באופן של ריבוי של מים. מהשמיים ירד מבול, נפתחו מעיינות תהום רבה מלמטה והעולם נחרב כמעט לחלוטין.

כאשר **הקב"ה** רוצה להחריב את סדום - הוא הופך את סדום, מתגלה כוח של הפיכה.

הכוח הזה במדרגה ששייכת אצל בני ישראל נקרא חודש אדר, פורים, שם מתגלה כוח של ונהפוך הוא, הדברים מתהפכים.

המהפך בעולם בשנה האחרונה

כמו שידוע לכולם, לפני כשנה*, בערך בחודש אדר, כאן בארץ ישראל בוודאי, משהו התהפך בעולם, משהו השתנה. העולם שהיה לפני כן והעולם שקיים מחודש אדר שנה שעברה - הוא לא אותו עולם.

בערפל סמיך אפשר לראות רק את המרחק הקרוב ביותר שסמוך אלי, ככל שאני רוצה לראות רחוק יותר, יותר קשה לי לראות.

אז מה עושים כאשר יש ערפל סמיך? רואים רק ממש קרוב, מתקדמים עוד טיפה ואז רואים קדימה יותר, מתקדמים עוד טיפה ורואים קדימה יותר, כך לאט לאט מתקדמים עד שרואים את מה שרואים ומגיעים.

זה המשל, והנמשל הוא ברור מאוד. אם אדם היה מתכנן בשנים הקודמות לעוד שנה, שנתיים, שלוש, חמש - הוא היה מתכנן, לכמה זמן אפשר עכשיו לתכנן דברים? לזמן מאוד מועט, מאוד קצר. זה נקרא ערפל כבד.

רבותינו אומרים, מה שנאמר במשה רבינו "ומשה ניגש אל הערפל" - כי שם האלוקים. משה רבינו עולה לקבל תורה מהבורא יתברך שמו, מה יש שם? ערפל, לא רואים ברור מה יהיה השלב הבא.

אם לא רואים ברור מה יהיה השלב הבא, אז הרבה יותר קשה לתכנן.

חוסר היכולת לתכנן לטווח רחוק

אז מה סדר החיים החדש שאותו אנחנו צריכים לבנות?

בסדר החיים שהכרנו עד עכשיו, יש מערכת, לומדים כך וכך שנים ומקבלים תעודה, מחפשים עבודה, מחפשים זיווג, בונים בית, יש כאלו שמקימים עסק, בודקים היכן טוב לגור, כל אחד ואחד והתכניות שלו.

אבל אם לא יודעים מה השלבים הבאים, איך אפשר לתכנן את החיים? איך אפשר לבנות חיים אם לא יודעים מה יהיו השלבים הבאים?

מי אמר איזה נגיף יהיה לאחר מכן? מי יודע כמה מוטציות יהיו? מה יקרה אם התהליך הזה ימשיך חצי שנה וייגמר? יותר קל, ואם הוא ימשיך כמה שנים? כמה אנשים יקרוסו כלכלית? כמה מפעלים יפסיקו?

לחוץ לארץ, לפתוח עסקים ועוד כל מיני דברים.

כמה בני אדם השקיעו לפני שנה הרבה מאוד בשביל לפתוח חנות או עסק או בית מלון? יש אנשים שהשקיעו מיליונים בשביל לפתוח בית מלון, פתחו אותו, ומה קרה? כמה הייתה התפוסת בבתי המלון בחודש האחרון ביחס לשנה שעברה? כמעט אפס אחוז.

אז בן אדם השקיע מיליונים, שעות, מחשבות, אולי אפילו במשך כמה שנים תכנן את כל התהליך, לוקח הרבה מאוד זמן להקים בית מלון. ומה קרה ברגע שהבניין כבר היה גמור והכול מוכן לפעולה? הכול נסגר, אין תיירים מהארץ, חלק מהזמנים אי אפשר להגיע מחוץ לארץ, הכול השתנה.

אפשר כמוכן להביא עוד הרבה מאוד מקרים, אבל המכנה המשותף של כולם הוא שאם עד לפני שנה יכולנו לתכנן, גם כן לא לגמרי, אבל בטווח מסוים ובהיגיון מסוים יכלו לתכנן לא מעט את מה שיהיה, בשנה האחרונה האפשרות לתכנן תכניות הולכת ומתדלדלת, האדם כמעט לא יודע מה לתכנן הלאה.

ערפל - לא רואים למרחוק

רבותינו ממשילים את זה באופן מעשי, בצורה חושית. אדם שהולך ברחוב ביום בהיר צת, רואה טוב למרחק. הוא הולך ביום סגרירי כשיש עננים, בחורף ביום גשום בארבע אחרי הצהריים כבר נראה כאחרי השקיעה, רואה הרבה פחות טוב.

ומה קורה ביום שיש ערפל? רואים עוד פחות טוב. ומה קורה כאשר יש ערפל סמיך? זה לא מצוי הרבה אבל זה קיים, מי שנוהג ברכב יכול לראות את זה טוב, בערפל רגיל הוא נוסע במהירות לתוך הערפל, אבל כאשר יש ערפל חזק אי אפשר לנסוע מהר רק אור אפשר לראות בערפל, וגם את האור רואים לא כל כך ברור.

אותה אל ביתו וגידל אותה כאב ואם.

לפי זה מה זה אומן? מגדל. מה זה אמונה?
אדם שחש שמי שמגדל אותו הוא הקדוש ברוך הוא.

נתבונן יותר. כאשר ילד או ילדה קטנים הולכים עם אמא, על דרך כלל הם לא מעיזים להתרחק ממנה וללכת רחוק, וגם אם הם רצים קצת קדימה הם כל הזמן מסתכלים אחורה להיות בטוחים שהם רואים את אמא, שיש להם על מי להישען.

למה הם לא בורחים, למה הם לא הולכים יותר מדי רחוק? מה הסיבה? הם מפחדים לעזוב של אמא, להינטש לבדם, אבל הם גם מפחדים כי הם לא מכירים את הדרך לאן ללכת.

רבותינו ממשילים את זה לאדם שהולך עם כלב, והכלב הולך לפניו. הכלב יודע לאן ללכת? לא, אז עד איפה הכלב יכול ללכת לפניו? עד שמגיעים לצומת, לפרשת דרכים. כשהוא מגיע לפרשת דרכים הוא ממתין לבעלים לראות אם לפנות ימינה או שמאלה, הוא לא יודע לאן ללכת.

אם כן, למה ילד מחכה לאמא? כי הוא לא יודע לאן ללכת. היא יודעת הוא סומך עליה שהיא תדע לאן ללכת והוא מחכה עד שהיא תגיע והוא ידע לאן ללכת.

לפי זה, מהי למעשה אמונה? אדם לא יודע לאן ללכת, אז מה הוא עושה כשהוא לא יודע לאן ללכת? הוא נמצא עם הבורא עולם, כמו ילד קטן עם אמא, למקום שאמא מוליכה אותו לשם הוא הולך. כך גם הולכים עם בורא עולם, לאן שבורא עולם מוליך את האדם לשם הוא הולך.

שינוי הנהגת העולם

וכאן יש שינוי מהותי בין החיים שהכרנו עד לפני שנה לבין החיים שאנחנו מכירים היום. ודאי שזו הייתה תמיד האמת, אבל עכשיו זה הרבה יותר מוכרח למעשה.

ניתן דוגמא פשוטה מאוד. בנו הרבה מאוד מקומות של משרדים, היום רוב האנשים שעובדים במשרדים - עובדים מהבית, אי אפשר ללכת.

אז מה זה גורם? שיש הרבה בניינים ריקים, כל מה שתכננו ותכננו הולך ומשתנה, אז איך אדם יכול לבנות לעצמו עכשיו חיים חדשים?

זוג התחתן בחוץ לארץ, תכנן אחרי החתונה לבוא ללמוד שנה בארץ ישראל, להתעלות כאן ברוחניות, הוא כבר קנה כרטיס. אבל עד שהגיע יום הטיסה מה קרה? סגרו את הטיסות

אז איך אפשר יותר לתכנן? אי אפשר. אז מה צורת החיים שהאדם יחיה מכאן ואילך? לא יהיו לו שאיפות, הוא לא יתכנן דבר ולא יעשה כלום? ודאי שלא, זה לא הדרך הנכונה.

צדיק באמונתו יחיה

אז איך כן הדרך לחיות? הדרך הנכונה והאמתית היא על פי דרשת הגמרא במסכת מכות דף כד "בא חבוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה".

אומרים רבותינו על מתי בעיקר אמר את זה חבוק הנביא? על הדורות האחרונים, על הדור האחרון.

צדיק באמונתו יחיה.

אמונה נקראת אמונה, מלשון מה? מה פירוש המילה אמונה? מה פירוש הדבר להאמין? נאמן - קל מלך נאמן, על מי שאני מאמין הוא נאמן, אם הוא לא נאמן אני לא יכול להאמין לו.

אבל פירוש המילה עצמה, אומרים רבותינו שזה כתוב במגילת אסתר: "ויהי אומן את הדסה, ותהי לו לבת". כך נאמר מרדכי ביחס לאסתר המלכה.

"ויהי אומן את הדסה" - הדסה היא אסתר. מה פירוש המילים "ויהי אומן את הדסה"? מה זה אומן? אומן זה מגדל.

כי אין לה אב ואם, מה עשה מרדכי? לקח

מאורעות מורכבים, יותר נעימים ופחות נעימים, יש אנשים חולים ויש בריאים, ורחמנא לצלן יש כאלה שעזבו את העולם. לא זה המבט הנכון, המבט הנכון הוא לגמרי שונה: יש כאן הנהגה חדשה. בורא עולם שינה את ההנהגה של העולם.

בחיצוניות יש נגיף, יש שינויים מעשיים, אבל כל זה הוא מחמת שהמנהיג שינה את ההנהגה.

משל למה הדבר דומה? אם נוסעים לכיוון דרום מגיעים למקום אחד, נוסעים לכיוון צפון מגיעים לכיוון אחר.

כשנוסעים לדרום רואים נוף של דרום, כשנוסעים לצפון רואים נוף של צפון, רואים משהו אחר.

הקב"ה כביכול סיבב את ההגה ועכשיו רואים עולם אחר. לא אותו עולם שראינו עד היום, הוא העולם שאנחנו רואים מכאן ואילך.

כאן נצרך שינוי מחשבה, שינוי תודעה ושינוי למעשה. אם המרכיב של החיים שלנו עד היום היה תכניות לעתיד הקרוב, תכניות לעתיד הרחוק וכך לאט לאט לבנות את החיים, מכאן ואילך אנחנו עדיין יכולים לנסות לתכנן תכניות אבל נקרא להם על תנאי.

אם זה יסתדר - זה יסתדר, ואם זה לא יסתדר - אז יהיה עולם אחר לגמרי.

כל התכניות שאנחנו ננסה לתכנן לעתיד הרחוק יהיו על תנאי.

ההכרח באמונה חושית

האמת היא שההסתכלות הזו הייתה צריכה להיות תמיד. מדוע? מסיבות פשוטות מאוד, הרי גם אם האדם מתכנן, אין בכוחו בהכרח להוציא את הדברים לפועל, הרי הקב"ה מנהיג את העולם.

ובפשטות, הרי אנחנו אומרים בכל יום אני מאמין בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה אחכה לו בכל יום שיבוא.

אם עד לפני שנה היה יותר קל לתכנן מה אני אעשה בתשפ"ב, בתשפ"ג, יש כאלה שכבר חושבים על ת"ת מה הוא יעשה, פותחים חסכוניות וחשבונות, וחושבים מה יהיה בעוד עשרות שנים... אבל ככל שהדברים הולכים ומשתנים, אז באיזה אופן צריך להיות הסדר הפנימי של החיים? באופן של "צדיק באמונתו יחיה". אומן, אמונה.

במי האדם מאמין? בבורא עולם. ואז באיזו צורה הוא מנהל את החיים?

מה לעשות היום פחות או יותר אנחנו יכולים לדעת? היום, עכשיו, לא תכניות לעתיד, היום ועכשיו אפשר לדעת יותר. מה לעשות מחר פחות או יותר אפשר לדעת? כן, מה לעשות בעוד חודשיים? כנראה לא ברור, בנתונים של היום.

יש לי ילדים בלי עין הרע, אני יודע אם הם ילמדו השבוע במוסדות או לא? לא, כל יום לא יודעים.

הולכים לישון בלילה, לא יודעים אם הממשלה בשתיים לפנות בוקר החליטה שהיום כן לומדים או היום לא לומדים, ככה זה נראה.

אז איך צריכה להיות צורת החיים? האדם מתכנן את העתיד הקרוב ביותר, את הטווח הקרוב ביותר, וכל פעם הוא סומך על הקב"ה שיכוון אותו מה לעשות בצעד הבא.

הדברים כאן הם לא רעיון, לא רק כיוון מחשבה, אלא דרך חיים שהקב"ה מכוון אותנו אליה עם השינוי שנעשה בעולם.

על דרך כלל אנחנו רגילים שמה שהיה הוא שיהיה, גדלנו, העולם ממשיך, כל אחד מחפש למצוא את עצמו היכן שימצא את עצמו. אבל כאן העולם משתנה.

אם העולם משתנה פירושו של דבר שהנהגת הבורא יתברך שמו שמנהיג את עולמו השתנתה.

יודגש עוד פעם, אין זה שקרו כל מיני

אי אפשר לתכנן אפילו דברים פשוטים, הקב"ה טובב את ההגה, שינה את ההנהגה של העולם.

אני עכשיו מתפלל בעזרת ה' שהחתונה תהיה במקום שה' רוצה, בזמן שהוא רוצה ושהכול יהיה על הצד היותר טוב. לתכנן בוודאות? אי אפשר, בשום פנים ואופן.

ההכרח לחיות עם ביטחון

הדברים שאמורים כאן הם לא התעוררות או רעיון, זה שינוי הנהגה שה' שינה את העולם, ומכאן ואילך כל אחד מאיתנו צריך לקבל מחשבה חדשה לחיים.

כמו שאדם שלא שמר תורה ומצוות ויום אחד בשעה טובה נתעורר ליבו וקיבל על עצמו תורה ומצוות, אז הוא משנה את צורת החיים שלו, כך גם מעין כך הקב"ה שינה את העולם, ומתחיל שינוי של חיים באופן מעשי.

לחידוד הדברים יותר, יש אמונה ויש ביטחון, אומר הרמב"ן מה ההבדל בין אמונה לביטחון? אמונה זה מה שהאדם יודע בשכל ואף מרגיש בלבבו, מה זה ביטחון? כשהוא נוהג כך למעשה.

כל אחד מאיתנו ידע גם קודם לכן בוודאות שהעולם יכול להשתנות כל רגע, וכל מה שנתכנן לא בהכרח שייצא לפועל.

אבל האם על דרך כלל רוב בני האדם התנהגו כך למעשה? נראה שלא כל כך.

עכשיו הקב"ה לא מוליך אותנו רק באמונה, הוא מוליך אותנו בביטחון. ואין לנו כמעט אפשרות אחרת לחיות, אם לא נתנהג כך למעשה. זה נקרא ביטחון, הוצאה של האמונה מהכוח לפועל.

הקב"ה מנהיג אותנו בחיים שמכריחים לבטוח עליו, ממש מכריחים לבטוח בו, יום יום שעה שעה, באופן המעשי לגמרי.

אנחנו מאמינים שהמשיח יכול לבוא היום? כן. ואם הוא יבוא היום, התכניות שתכננו להמשיך הם יכולים להמשיך? ודאי שהכול ישתנה. אז כל התכניות שהיינו צריכים לתכנן עוד לפני השנה האחרונה, באיזה אופן האדם היה צריך לתכנן? אם המשיח לא יבוא אז הוא יעשה כך, ואם המשיח יבוא אז הוא יעשה את זה אחרת.

ידוע שה"חפץ חיים" (כמדומה שעליו מסופר) כשהוא עשה חתונה לבן שלו, הוא כתב בהזמנה החתונה תתקיים לדוגמא בראדין, אם לא יבוא משיח, אבל אם יבוא משיח, איפה החתונה תתקיים? בירושלים עיר הקודש.

אבל הוא כתב עוד יותר, הוא לא כתב היא תתקיים בראדין ואם המשיח יבוא היא תתקיים בארץ ישראל, אלא איך הוא כתב? החתונה תתקיים בירושלים ואם חס ושלום לא יבוא משיח אז היא תתקיים בראדין. זה נקרא יהודי אמיתי, שחי נכון את החיים.

כמובן הדרך הזו הייתה נכונה תמיד, אבל עכשיו הקב"ה מנהיג את ההנהגה הזו בגילוי בפועל.

אף אחד לא יודע מה יהיה ואיפה יהיה, פעם אם אנשים היו מתכננים חתונה, כמה סיכויים היה שהחתונה לא תתקיים? נמוכים מאוד, היום כמה חתונות לא היו? פתאום החתן חולה והכלה אולי חולה, חתונות שלמות לא התקיימו. הזמנות לחתונה בכלל לא כולם שולחים, ויש שכותבים בהזמנה איפה תהיה החתונה - במקום אשר יבחר ה'.

ומדובר על חתונה, לא על פרט קטן כמו לא לקנות נעליים לא לקנות משקפיים. כמה זמן בני אדם מתכננים חתונה, כמה משקיעים, כמה מאמצים, כמה מחשבה, כמה אנשים התכוננו להגיע לאותו יום? שלוש מאות ארבע מאות מוזמנים, והכול ברגע אחד נדחה. יש אנשים שהגיעו לאולם ומצאו שהאולם סגור, כי החתן לא יכול להגיע.

כן לקבוע נופש, באיזה אופן בנפש קובעים את הנופש? אם ה' רוצה יהיה נופש, ואם ה' לא רוצה באותו יום נעשה משהו אחר.

כך מתכננים לאט לאט את החיים בכל שלב ושלב. הכוח הזה מצריך בנפש האדם הסכמה לשינויים מהירים שקורים מהיום למחר, ולכך שמראש אין שום יציבות חיצונית.

היציבות האמיתית בנפש האדם

לאחר שהוסבר איך עושים את זה למעשה, נתבונן יותר עמוק בכוח הנפש.

כל אדם זקוק להרגיש שיש לו יציבות, אם אין יציבות הנפש מרגישה שהיא תלויה באוויר.

דבר שיושב על הקרקע הוא יציב, הוא קיים, דבר שמתנועע באוויר הוא בלתי יציב.

נפש האדם ביסודה תובעת קביעות, תובעת יציבות.

אם זו צורת החיים אז מאין יהיה לנו יציבות בעולם היום? הרי כל הזמן הדברים משתנים, אם כל הזמן הדברים משתנים אז אין לנו יציבות על מה להישען.

איך אפשר לחיות בצורה הזו? כאן יש את ההגדרה העמוקה מאוד של החיים.

מהי היציבות הגמורה ביותר שישנה? רצון הבורא יתברך שמו. זה הכוח היציב ביותר שיש בעולם, שאר כל הדברים כולם אינם יכולים להיות יציבים לגמרי.

מי שבונה את היציבות של החיים על הכסף שיש לו, על הכוחות הגופניים שיש לו, על הכישרונות שיש לו או כל דבר אחר - ברגע אחד זה יכול להילקח ממנו, כסף בא כסף הולך, כישרון - רחמנא לצלן חולי אחד קטן והאדם כבר לא יכול לפעול, הנסיבות יכולות להשתנות ברגע.

מהי היציבות העמוקה בחיים שעליה האדם יכול לבנות? רצון הבורא יתברך שמו כי אין

צורת החיים בדרך האמונה למעשה, איך הדברים באים לידי ביטוי למעשה, באופן שהקורא את המאמר יצא עם תועלת ממשית

ראשית, התועלת ההסתכלותית המחשבתית, שינוי המבנה של המחשבה.

למעשה, כל אחד ואחת הרי מתכנן תכניות, מחר בבוקר אני אעשה כך וכך שבוע הבא כך וכך, אי אפשר בלי לתכנן תכניות.

צורת המחשבה צריכה להיות שאנחנו מתכננים תכניות, אבל מתוך מחשבה שכל התכניות שנתכנן הם על ספק, יכול להיות שכן ייצאו לפועל ויכול להיות שלא.

מי יקבע אם זה ייצא לפועל או לא? המדינה? הממשלה? לא.

מי יקבע אם זה ייצא לפועל? ה' יתברך בלבד.

ומה יקרה אם עשר דקות או לילה קודם פתאום יתברר שאנחנו לא יכולים לעשות את אותה תכנית שסיכמנו? משנים עכשיו לתכנית אחרת.

זה נקרא ללכת בערפל.

כל התכניות שאנחנו מתכננים מכאן ואילך צריכים להיות באופן הזה. לא מדובר על העתיד הרחוק, אלא אפילו על השבוע הבא, על עוד חודש, על עוד חודשיים.

למשל מפרסמים בעיתון נופש בתאריכים מסוימים, איך יודעים אם זה יהיה או לא? כל מי שמתקשר לקבוע נופש - אינו קובע זאת בוודאות אלא על ספק.

אז יש בן אדם שאומר: "אוי, כבר אי אפשר לסדר כלום, הכול כאן בעיות, קבענו וברגע האחרון התבטל, כבר סידרנו את הדברים, הדברים לא מסתדרים". זה אדם שרואה את הדברים בצורה חיצונית.

אבל מה הצורה הפנימית? נניח שהחלטנו

בלתו, זה הדבר היציב ביותר שקיים בעולם. להתהפך.

ואז, כמו שיש "משנכנס אדר מרבים בשמחה", אז אם ה"ונהפוך הוא" לא הפסיק, גם השמחה צריכה להמשיך לכל השנה כולה.

אצל מי השמחה תמשיך לכל השנה כולה? אצל מי ששמח ב"ונהפוך הוא".

מי שאצלו ה"ונהפוך הוא" זה רעשנים ותחפושות, אז זה נגמר מהר, אחרי כמה ימים הכול הלך.

אבל מי ששמח ב"ונהפוך הוא", כלומר שמח בכך שה' הופך את הדברים ואין לו יציבות במציאות עצמה אלא ברצון הבורא יתברך שמו, והוא שמח בזה, אצלו השמחה תתפשט לכל השנה כולה.

אפשר להרחיב בדברים עוד הרבה, אבל העיקר הוא הנקודה השורשית להבין שהעולם השתנה ואיך נכון לחיות מכאן והלאה.

מי שרואה את זה במבט החיצוני - זה סבל, זה כאב, זה חוסר יציבות.

מי שרואה את זה במבט הפנימי - זה הפוך בדיוק. אם עד עכשיו תלינו את תקוותינו ואת היציבות שלנו בכל מיני דברים חומריים - עכשיו היציבות נקייה, עכשיו היא אצל בורא עולם.

יזכה אותנו הבורא יתברך שמו שנתלה כל אחד תקוותינו, תכניותינו וכל עתידנו ברצון הבורא יתברך שמו, וכל התכניות שאנחנו מתכננים לעתיד, נתכנן אותם בצורה של ספק, אם ה' רוצה יהא כך ואם הוא לא רוצה באותו יום נעשה משהו אחר. לאט לאט זה יקשור אותנו עמוק עמוק אליו יתברך, זה הביטחון השלם בבורא יתברך שמו.

זה ההכנה לגאולה השלמה במהרה בימינו, שנזכה לה בעזרת ה' עוד היום הזה.

זה נכון שרוב בני אדם לא רגילים לחשוב כך, ולא רגילים לחיות כך למעשה.

אבל אין זה דבר חדש שכך צריכה להיות ההסתכלות, אלא שכיום ה' סובב את ההגה, הוא שינה את הנהגת העולם, והוא מסביר לכל אחד ואחת מאיתנו מהי ההנהגה שהוא מנהיג, ומהי הדרך לחיות בזמן הזה, איך לעבור את כל התהליכים האלה בצורה הנכונה.

היציבות שישנה כאן היא מה שהאדם יציב ברצון הבורא יתברך שמו, לפי מה שה' ירצה.

הצורה הפנימית של החיים שלתוכה נכנסנו - בעל כורחנו, אבל מי שזוכה זה יהיה ברצון - היא חיים שהאדם חי את מה שה' רוצה, ואם הוא חי את מה שה' רוצה אז הוא יציב ברצון ה'.

אבל אם הוא יבנה לעצמו מערכת של רצונות, הוא לא יכול לתכנן הרבה, וחלק מהדברים לא יקרו והנפש תהיה מלאה בהרבה עוגמת נפש.

השמחה האמיתית הפנימית

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" - מהי השמחה האמיתית הפנימית שישנה?

יש לאדם נעליים חדשות, בגד חדש, משקפיים - זה עיקר השמחה? לא, ודאי שגם בזה יש שמחה, אבל האם זה עיקר השמחה? לא.

מהו עיקר השמחה? כשאדם מחובר לרצון הבורא יתברך שמו באמת, הוא הולך איתו כמו אדם שהולך בערפל ומתקדם לאט לאט, ומרגיש שמחה, מרגיש מרוצה במה שה' רוצה, זו השמחה האמיתית שישנה בחיים.

זה הסוד שמתגלה בשמחה של חודש אדר.

חודש אדר כפי שנאמר בהתחלה זה "ונהפוך הוא", הדברים מתהפכים. ההפיכה בעולם התחילה באדר אבל היא הסתיימה בסוף אדר? לא, מה קרה בכל השנה כולה? הכול ממשיך

אוצר האותיות בטחון והשתדלות א'

על האופן בו הקב"ה מכלכל חיים בחסד בהווה באופן שבו מתכלכל האדם לאחר החטא, שנא' לאדם "בזיעת אפך תאכל לחם", שהשפע של המחיה והכלכלה שמשפיע הבורית"ש יורד באופן יותר מעובה, וכמו שאומרים רבותינו [בעש"ט פר' יתרו כ"ו] שחסד בגי' עב, שגם לאחר שמתעבה, הכל זה גילוי חסדו יתב"ש בעולם שהוא המכלכל חיים בחסד, והחסד הוא אותו חסד, ובין קודם החטא ובין לאחר החטא, "עולם חסד יבנה", אבל הצורה בה זה מתגלה לנו השתנתה לגמרי בין קודם החטא ללאחר החטא, שקודם החטא צולין לו בשר ומסננים לו יין ולאחר החטא צריך האדם לפעול את פעולתו כדי ליזון בעולם, וזהו בזיעת אפך תאכל לחם.

הרמח"ל במסילת ישרים [סוף פ' כא] כותב שזהו קנס שנקנס האדם ע"י חטאו שצריך הוא לעשות השתדלות לפרנסתו, והשתדלות זו היא לכאור"א לפי ערכו שכ"א לפי מדריגתו יש לו שיעור באותו הקנס, ולפי"ז צריך להשתדל לפרנסתו, יש את האופן של "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך" [תהילים נו] שבוטח האדם בקוב"ה שיביא לו פרנסתו ומשליך עליו יהבו, ומכח הביטחון הזה והוא יכלכלך, וזהו עיקר כלכלתו, וזוהי המדריגה הגבוהה, שניצול האדם כמעט לגמרי מאותו הקנס, ויש את הקצה התחתון של בזיעת אפך תאכל לחם, והנה בזה נאמר לנו "מזה ומזה אל תנח ידך" שאין אופן של ביטחון בלא השתדלות, אבל כמה כ"א צריך להשתדל ובאיזה אופן, זה משתנה לפי מדריגת האדם.

שני אופני השתדלות, ובירור האופן הראוי

ולהבין את מהות ההשתדלות, אופן ההשתדלות וכמה צריך האדם להשתדל, אומר

"מכלכל חיים בחסד" הקב"ה מכלכל את בריותיו ונותן שפע לכל יחיד ויחיד לפי הצטרפותו זן מכלכל ומפרנס, "על המחיה ועל הכלכלה" שמחיה את כל בריותיו בכלכלה שנותן להם בחסד, והגילוי הזה של נתינת השפע של הכלכלה לצורך חייו של כאור"א זה מתגלה בחסדו של הקב"ה על בריותיו שנותן לכאור"א כפי צורך הממונות, המזונות והפרנסה של כל יחיד ויחיד, ועל זה אנו מברכים אותו מכלכל חיים בחסד, שהכל ניתן בחסדו יתב"ש, אבל הפנים של אותו חסד שהקב"ה מכלכל את בריותיו, יש בו כמה גילויים, יש את התגלות הדבר באופן שהיה ראוי להיות בשורש הבריאה, ויש את האופן שבו הוא מתגלה אצלנו בעולם כיום.

צורת הכלכלה קודם החטא ולאחר החטא

בראשית הדבר בשעה שברא הקב"ה את עולמו היה אדה"ר יושב בג"ע והמלאכים צולין לו בשר ומסננים לו יין [כמבו' סנהדרין נט ב] זה שורש המכלכל חיים בחסד וזה האופן בו כלכל הקב"ה את אדה"ר בג"ע קודם החטא, אשר ניתן לו פרנסתו מהקב"ה בלא מעשה מצידו כלל, כך היה השתלשלות החסד אז, אבל משעה שאכל אדה"ר מעץ הדעת טו"ר הרי נתקלל "בזיעת אפך תאכל לחם" וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה" [בראשית ג יח יט] ועל כן כעת אין התגלות המכלכל חיים בחסד באותו אופן בו היתה קודם החטא, אלא יש את הל"ט מלאכות שצריך האדם לעסוק בהם ע"מ להתכלכל, י"ג מלאכות שצריך לעסוק בהם עד שמוציא את הפת, וכאן היה שינוי בכל ההנהגה שהקב"ה מנהיג את חסד המכלכל חיים של כאור"א, והמכלכל חיים בחסד שאנו אומרים אי"ז רק על האופן בו נתכלכל אדה"ר קודם החטא, שצולין לו בשר ומסננים לו יין, שזה חסד בגילוי גמור, אלא גם

וזהו עומק השיעבוד בגלות מצרים שלא עבדו לפי טבעם ושורשם, וכן הוא גם בעולמינו שלאחר שמשער האדם מהי רמת ההשתדלות שלו, וכמה היא מידת שייכותו לחומר, אז כאשר הוא משתדל לפרנסתו הרי הוא משתדל באופן בו העמיד אותו השי"ת בעולם ואז זה הצטרפותו להשלמת המכלכל חיים בחסד כפי רצונו יתברך לאחר גזירת בזיעת אפך תאכל לחם, שאז הכלכלה בכ' נהפכה לקלקלה בק' לשון קללה, והיות וכך נתקלל הרי מוטל על האדם לקיים את הקללה בדבר בו היא ראויה לחול, דהיינו בכוחות הנפש המיוחדים לו לשם כך, אבל פעמים שאין הדבר משתלשל באופן הזה ואין ביכולתו של האדם להתפרנס כפחותיו המיוחדים לשם כך וצריך להתפרנס באופן אחר, ואז ישנה התרחבות של קללת בזיעת אפך תאכל לחם, לבחינה של גלות מצרים בחומר ובלבנים, עבודת נשים לאנשים ולהיפך, שהרי אדם הראשון לא נתקלל אלא בזיעת אפך תאכל לחם, אמנם יכול להיות הדבר לפי טיבעו, ובגלות מצרים התרחבה הקללה שהבזיעת אפך לא תהיה לפי תכונת נפשו אלא לפי סיבות גשמיות חיצוניות המחייבות אותו להתייחס רק אליהן ולא אל פנימיותו ומהותו של האדם.

ג' מדריגות במזונות האדם

אלה הם ג' מדריגות במזונותיו של אדם, מי שזוכה שפרק מעליו עול חשבונות הרבים כשבת לוי, וכלש' הרמב"ם הידוע [סוף הל' שמיטה ויובל] איני מלמד את בני אלא תורה, מניח אני כל אומנות שבעולם, וזוהי המדריגה העליונה, הוא זוכה שיתקיים בו בטח בה' והוא יכלכלך, שהוא דבק בבחינה של אדה"ר קודם החטא, וכמו שמבאר הסבא מנובהרדוק שכידוע המידה השלטת בישיבתו היתה מידת הביטחון, שמידת הביטחון זה להדבק בנקודה מסוימת באדה"ר קודם החטא, שהרי רק ע"י החטא נוצר מצב של בזיעת אפך תאכל לחם, אבל בלא חטא המצב הפשוט הוא שמתפרנס

החובת הלבכות [שער הביטחון ספ"ג] שכל אדם ואלו נתן לו הקב"ה איזו נטייה של טבע גשמי שבה הוא מוכשר ולזה הוא נמשך יותר בעולם החומר והדבר הזה בו הוא מוכשר זהו השביל שנתן לו הקב"ה להשתדל בו להשיג את מזונותיו, ובמידה זו חל הקנס של בזיעת אפך תאכל לחם, וזהו האופן הראוי לאדם להשתדל לפי הטבע שטבע בו הבוית"ש להשתדל בו, והיינו שודאי האדם היותר זך שאינו שייך בעניני העוה"ז הגשמיים יכול הוא לומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, אמנם גם אדם שנשתלשל יותר למטה ודרך השגת מזונותיו היא ע"י מעשה השתדלות כאן בעולם הגשמי, מ"מ צריך שיהיה קרוב יותר לשורש כוחותיו, שאותם נתן לו הבוית"ש להשתדל בו, ולא לפי מה שמביא את ריבוי הממון, שהרי כל כמה שהשתדלות האדם היא לקבל השפע של המכלכל חיים בחסד מאיתו יתברך, הרי ראוי שישתדל באופן שהעמיד אותו הבוית"ש להשתדל בו, ואז גם בעולם הגשמי הרי הוא מקבל את השתלשלות החסד של המכלכל חיים בגילוי מסוים ובאופן זך יותר שהרי הוא עומד במקום שהעמיד אותו הבורא.

והנה כל זה הוא צורת שורש הדבר של המכלכל חיים בחסד לאחר גזירת בזיעת אפך תאכל לחם, שמשתדל באופן בו העמידו השי"ת, אבל יש בחינה של גלות, וכמו שנאמר גלות בנשמות ישראל, וכן בד"ת עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ואומר המהר"ל שזה גלות של תורה, על אותו משקל יש גם גלות בכחות הגוף שבאדם ובהשתדלות שלו על ידיהם לפרנסה, שהאדם לא משתדל לפי שורשו, לפי מה שהוא, אלא בכוחות אחרים שאינם שייכים להשתדלות הזו ואותם הוא משעבד לצורך קיום אותו הקנס של "בזיעת אפך תאכל לחם", ואז השתדלות זו היא כפי שהיה בגלות מצרים, "ויעבידו מצרים את בני בפרך" "בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה" עבודת אנשים ולנשים ועבודת נשים לאנשים,

הם הגורמים לכך שצריך האדם להשתדל למזונותיו, וככל שיש יותר חטאים צריך להשתדל יותר לפרנסתו, שהרי פחות שייך בנשמת העולם ויותר שייך בגוף ובחומר, ועל אף שודאי שבהעלם חיותו היא מהתורה, מנשמת העולם, שהרי כל נשמות ישראל עמדו בהר סיני, ולכולם יש שייכות וחיות פנימית מנשמת התורה, נשמת העולם, מ"מ כיון שאצלו אין זה בגילוי שהרי הוא מתעסק גם בחומר ובגוף העולם צריך הוא להשתדל לפרנסתו, שהרי בגילוי משם מקור חיותו.

אמנם האופן בו יש לו להשתדל לפרנסתו יש בזה ב' מדריגות וכמו שנתבאר, אופן א' הוא שמשתדל לפי כוחות נפשו הגשמיים אשר יועדו לכך, ואז למרות שאי"ז הלכתחילה שבלכתחילה, שהרי המצב היותר שורשי הוא שאין צריך להשתדל כלל מ"מ זה לכתחילה שבדיעבד, לאחר החטא, ולאחר גזירת בזיעת אפך תאכל לחם, זהו האופן בו הוא פועל לקיים גזירה זו, באופן בו העמידו הקב"ה בעולם, אבל יש את המדריגה הפחותה שהיא הבדיעבד שבדיעבד, שאין דיו שצריך להשתדל בעולם הגשמי ע"מ להשיג את פרנסתו, אלא שכלל אין משיג את זה ע"כ כוחותיו המיועדים לכך אלא באופן אחר, וזה התרחבות של גזירת "בזיעת אפך תאכל לחם" לעבודה בחומר ובלבנים עבודת נשים לאנשים ולהיפך, אלה הם ג' המדריגות של השתלשלות ה"מכלכל חיים בחסד" כאן בעולמינו.

ההדבקות בחומר היא לפי אותו דור

והנה כאשר חי האדם חיי נשמה, חיי תורה, נשמת העולם הרי הוא מתדבק בתורה אשר לא תהא מוחלפת, שיבטלו אלף כיוצא בו ואל תתבטל אות אחת מן התורה, כמו שאומרת הגמ' זו אותה תורה של אלפיים שנה שקדמו לעולם זו אותה תורה שבה נברא העולם זו אותה תורה של מעמד הר סיני זו אותה תורה של השתא וזו אותה תורה של לעתיד, זאת התורה לא תהא מוחלפת, אבל כאשר האדם מצרף עצמו למקום של הגוף למקום

האדם בלא השתדלות, וכאשר מדבק האדם עצמו במידת מה במקום שהוא למעלה מחטא, הרי הוא יכול להתקיים בביטחון גמור בקב"ה והוא יכלכלהו, וזהו שאמר רבי נהוראי [קידושין פב] מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שכאשר מדבק עצמו בתורה הרי הוא למעלה מן החטא בבחינה מסוימת כאדה"ר שיושב בג"ע ומלאכים צולין לו בשר ומסננים לו יין, מעין עולמך תראה בחיך, וביאורו שהאדם יש לו נשמה ויש לו גוף וכן בעולם יש נשמה ויש גוף, וכאשר האדם חי בתוך עצמו חיי נשמה בגילוי, ומדבק את עצמו בנשמת העולם שהיא התורה, כמו שאמרו חז"ל איסתכל באורייתא וברא עלמא, והרי זה נתקדש קודש קדשים וכל שייכותו ומזונותיו אינם בשייכות עם גוף העולם, שהרי הוא דבוק בנשמת העולם בתוה"ק [וזהו שת"ח נקרא שבת {כמבואר בזה"ק} ששבת היא יומא דנשמתא ות"ח הינו בבחינה זו של נשמה תמיד].

ויש לחדד דבר זה שמהות החיי נשמה אינו רק שיושב ועוסק בתורה גרידא, שהרי יש אופן שבו האדם חי חיי גוף ופרנסתו מגיעה כביכול דרך התורה שנותנים לו פרנסה ע"י לימודו, אמנם לא זוהי המדריגה האמיתית של ביטחון, שהרי גם שם הוא רק במדריגה של השתדלות, וההשתדלות שלו נעשית דרך התורה, והאופן של הביטחון הגמור הוא אדם שחי חיי נשמה גמורים בלא התעסקות כלל בגוף אלא בנשמתו בלבד, ואז גם מקור חייו הוא מנשמת העולם, ואין כאן מקום למעשים גשמיים כלל, וזהו שאמרו חז"ל [תנחומא בשלח כ] לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, שהאדם שדבוק בנשמת העולם הרי הוא אוכל המן ומשם פרנסתו.

אמנם לא כל אחד זוכה לחיות במדריגה זו במדריגה של חיי נשמה, במדריגה של אדה"ר קודם החטא, וכלש' הגמ' ארבעה מתו בעטיו של נחש שישנם ארבעה בלבד שלא חטאו, אבל שאר בנ"א ששייכים בחטא, וחטאים

היציאה היום לצורך פרנסה לעולם של חוץ יש בה שריפת נשמה וגוף קיים

“יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם” יפיפיותו של יפת שורה באהלי שם, יש מצד המהלך של הקדושה ויש להיפך, שהחיצוניות של יפת חודרת לתוך אהלי שם, וכל זה בתוך אהלי שם וק”ו כאשר יוצאים למקומו של יפת וק”ו כאשר יוצאים החוצה למקומו של חם, של כנען, “ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו” שם העבודה היא עבדות גמורה, היא לא “שש שנים תעבוד ובשביעית תצא לחפשי חנים” הרי זה כניסה גמורה לעבדות וניתוק מוחלט משורש הדבר מנשמת העולם, בדורות קודמים כאשר היה נידון אם לצאת ממקום תורה ולעמול לפנסה זו היתה שאלה של כמות ההשתדלות שיש לאדם לעשות לעומת רמת הביטחון בקוב”ה שיש לו, אבל היום בדור דידן לצאת החוצה זה לפגוש את יפת, לפגוש את חם, את כנען, לפגוש את מי שנאמר עליו סירסו, רבעו, לפגוש את כל הטומאות שבעולם.

קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף [פסחים קיח א] אבל לצאת החוצה זה לא פחות מסוכן מאשר למות ברעב, אמת שענין הפרנסה הינו ענין שתלוי בו חיים ומוות, בני חיי ומזוני במזלא תליא מילתא [או למעלה ממזלא], אבל לצאת החוצה כיום, אי”ז הנידון של כל הדורות היאך לחיות, חיי נשמה גמורים או לצרף חיי גוף אל הנשמה, כיום כבר שוכנת יפיפיותו של יפת באהלי שם ויתר על כן, וק”ו מה שקורה בחוץ, שם זה ארור כנען, זה נ’ שערי טומאה, לתת היום עצה לאדם לעזוב את אהלי התורה ולצאת לעסוק לפרנסתו במקום של חוץ, זהו כמעט בטוח מוות רוחני, ואי”ז שייך לאופן בו התנאים היו עמלים לפרנסתם, הם עסקו בחומר יותר זך, שלא היה בו את כל מציאות הטומאה הקיימת היום.

מאידיך נשאלת השאלה ירק זה מהיכן הוא חי, עד כמה שכך הם פני הדברים מנין יתפרנסו בנ”א, בני אדם אשר אין הם שייכים במדריגת הביטחון של מניח אני כל אומנות שבעולם,

הגשמיות בהשתדלות לפרנסה משורש אותו הקנס שקנסו הקב”ה לאדה”ר הרי הוא מצטרף ונדבק בחומר של אותו הדור, שהרי הוא נדבק בגוף, שזה הברא עלמא, וכאשר הוא נדבק בגוף העולם הוא נדבק בגוף כפי שהוא כעת, ודבר זה הינו דבר משתנה ואין לך דור שאין קיללתו מרובה מחבירו, וא”כ אין להשוות אדם העמל לפרנסתו בדורות קודמים לאדם העמל לפרנסתו בדור דידן, שהרי העשייה של האדם לפרנסתו איננה מעשה קוף גרידא שעושה לפרנסתו, אלא היא התדבקות מסוימת בחומר של העולם, שהוא יוצא מחיי הנשמה שלו לפעול עם כוחות הגוף, והתדבקות בחומר בדור ירוד הינה מסוכנת בהרבה יותר מאשר התדבקות בחומר של דור פחות ירוד, וכמו שמצינו בדור המבול, “כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ” “והנני משחיתם את הארץ” אומרים חז”ל [מד”ר נח פר’ ל”א] אפילו ג’ טפחים שמחרישה שולטת נימוחו, כלומר שטומאת אותו דור חלה בקרקע, בג’ טפחים של המחרישה, נח בא לתקן להם מחרישה, וע”י קילקולם, כיון שהתחברו לעולם הגשמי ע”י עבודתם וחרישתם להתפרנס, ממילא נהיתה הקרקע שייכת אצלם, ובכך השפילו את הקרקע, וא”כ ודאי עאכו”כ כאשר בא האדם להתקשר עם עולם השפל שבחוץ, שהרי הוא נמצא בסכנה גדולה עד מאוד, שמא ע”י מה שידבק עצמו בחומר יתקלקל עם העולם שבחוץ.

והנה בדורות קודמים היו רבים שעמלו לפרנסתם כולל גדולי עולם, אבל אל יבא אדם ויאמר ח”ו “צאי לך בעקבי הצאן” מה שהם עשו גם אני יש לי לעשות, כיון שמה שעשו הם בדורות קודמים אי”ז מה שיעשה האדם היום כאשר ילך לעמול לפרנסתו, הם לא נדבקו באותו חומר שהעמל היום ידבק עצמו בו, החומר של העולם אז היה הרבה פחות שפל ממה שהוא היום.

אפי' אדם גדול אם היה יוצא היום למקומות אלה מסתמא לא היה מחזיק מעמד, ואם אדם אכן נמצא בפני אותה נקודה של קושי צריך הוא למרר בבכי מעומק נשמתו לבוית"ש ולזעוק לפניו, רבוש"ע למה לי חיים אם אני צריך לצאת למקום שכולו מוות, ואם יונה הנביא אמר לקוב"ה טוב מותי מחיי, לצאת למקומות אלה זה ודאי טוב מותי מחיי, צריך האדם שדברים אלה יהיו מורגשים בלבבו ואפי' כאשר מוקף בנסיונות מסוגים שונים שמנסים להחדיר פנימה שיצאו לאותו חוץ לאותם נ' שערי טומאה, בכל מיני איצטלאות מאיצטלאות שונות, שהצד השווה שבהם זה לשרוף את נשמתם של ישראל, עליו לא ללכת סחור סחור, אלא לדבק את עצמו בעולמה של תורה בעולמו של הקב"ה, בחיים פנימיים, ולא במציאות של מוות גמור.

שיזכה אותנו הבוית"ש שנזכה בעז"ה שהמכלכל חיים בחסד יתגלה בחסד הדק והעדין שלא נתנה תורה אלא לאוכלי המן שהפנימיות תהא נשמה שהחיצוניות יהיה מזון בטהרה ובקדושה ועי"כ הלבבות יהיו טהורים להכיר את מי שאמר והיה עולם.

אמנם ע"ז מביאה הגמ' סוף קידושין מעשה דר' עמרם "מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין, ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי", וכאשר הדבר יהיה ברור לאדם שעדיף מוות בזה העולם מאשר מוות לעולם הבא, עדיף מוות גשמי מאשר רוחני, כבר לא היו קשים כל השאלות, אבל כאשר נתפס בנפש שמוות רוחני קל ממוות גשמי, וממירים את הסכנה במוות גשמי במוות רוחני, מזה מגיעים כל הקיקולים אשר אנו רואים לנגד עינינו, הקב"ה יעזור שמושיח יגיע היום ולא יהיה לזה עוד שלבים של הדרדרות יותר גדולה. להוציא בן אדם לעולם של חוץ של חיצוניות כיום זה שריפת נשמה וגוף קיים, ואדם צריך לקבוע אצלו שעדיף מיתנה גשמית מאשר מיתנה רוחנית, ואין פיתרון אחר למצב זה שאנו נמצאים בו, אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי, אבל מי שנשאר בביהמ"ד פת במלח מסתמא יהיה לו, אבל אם יצא החוצה הסכנה של מוות רוחני היא נוראה, אכן זהו דור שצריך מסירות נפש בכדי להתקיים בו, ולדמות דור זה לדורות קודמים לא שייך כלל, שהרי מכלכל חיים בחסד, בכל התלבשות שיבא הפרנסה דרכה עדיין זה יהיה גילוי מידת חסדו של הקב"ה, לא יתכן שדבר זה יבא ע"י ניתוק שהוא מוות לעצמו, אופן זה אינו מכלכל "חיים", הוא מוות גמור, אין זה רק שהוא לומד פחות מחמת עיסוקו, אלא כל האדם משתנה, כל תפיסותיו משתנות,

תפילה 037 מכלכל חיים בחסד בטחון והשתדלות
מספר שיעור בקול הלשון 1127854

אוצר האותיות במחון והשתדלות ב'

ומתפלל ונוהג במידת הביטחון, שייכים בכל ענין וענין מחלקי החיים. ועוד נתחדש בדברי רבותינו (בגרא ועוד) דלא כפשיטות הדברים שנראה שעיקר סוגיה של ביטחון שייך בגשמיות בדוקא, אלא כשם שיש מהלך של ביטחון בגשמיות, על אותו משקל יש מהלך של ביטחון ברוחניות.

ובעומק יותר, יש מהלך של ביטחון בגשמיות, יש מהלך של ביטחון במכשירי רוחניות, ויש מהלך של ביטחון ברוחניות עצמו כמו שיתבאר בהמשך.

שיעור ההשתדלות הראוי לאדם הוא כפי שיעור מידת בטחונו וכפי שורש הכפירה שבו, דמשורש האמונה בא ביטחון ומשורש כפירה באה השתדלות, וצריך האדם להצטער בקנס זה ולשאוף למעט בו

ונבא להתבונן בשורש סוגיית הביטחון, היינו מציאות זו שהאדם בוטח שהקדוש ברוך הוא יעשה. דיסוד הדבר הוא בתפיסה שמכיר ומרגיש שהפועל הוא הבורא ית"ש, והיינו שורש אמונת כל ישראל שנקראו 'מאמינים בני מאמינים', שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים כולם. וכנגד תפיסה זו עומדת התפיסה שהאדם מכיר ומרגיש שכח הפעולה בידו, שמכחו וגבורתו נפעלים הדברים. ואף שתפיסה זו עומדת כנגד לתפיסת האמונה כנזכר, מ"מ האדם במדרגת ליבו עומד בתפיסה המנוגדת שהוא הפועל, וזהו כח של כפירה בנפש. ואף שבשכל כל איש ישראל ישר וירא אלקים, הוא 'מאמין בן מאמין', הכרה זו עומדת בשכלו משום שכן גלוי וברור בעומק נשמתו, אלא שהנשמה נעלמת ואינה גלויה

משורש נשמתו של אדם הוא מכיר בשכלו באמונה שלימה שהבורא ית"ש הוא עושה ומעשה לכל המעשים, וזהו מידת הביטחון, אך בליבו יש שורש כפירה שמרגיש שהוא הפועל, ומכח כן צריך להשתדלות, והממוצע בין תפיסות אלו הוא בתפילה שפועל בעצמו אך מכיר שהכח בידו ית"ש

הנה מבקשים אנו בברכת 'על הצדיקים' 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ונתייחד מטבע לשון הברכה, והעולה בזה דישנה לדרגת בטחון, ועוד יש דרגת בטחון באמת, ושהיותנו בדרגה זו היא דבר הגורם לשכר. ראשית נתבונן בעזר השם על סוגיית הבטחון - בטחון באמת, היאך ראוי שינהג האדם בה בכל חייו. ועוד נבוא אחר כן להבין הבקשה לשכר שהיא תולדה של הביטחון.

סוגיית הבטחון היא סוגיה שמקיפה חלקים גדולים מחלקי החיים של האדם. ומתחילה יש להקדים בכללות ממש, דשלושה הנהגות שייך שיתנהג האדם, הא' הוא בדרך ההשתדלות, ועוד יש הנהגה הבאה מכח ביטחון, ובין הביטחון להשתדלות בא כח התפילה. הכח של ההשתדלות הוא ה'כוחי והעוצם ידי' שהאדם פועל. הכח של הביטחון היינו מה שהאדם מכיר שהבורא ית"ש הוא פועל ומסבב הכל. הכח האמצעי הוא כח של תפילה, דמחד האדם פועל בעצמו במה שמתפלל, וזהו צד פעולתו, אך מאידך הוא פונה אליו יתברך שמו שיעשה ויפעל, והרי שפונה אליו יתברך שיפעל הוא, וע"כ דרך התפילה היינו דרך הממוצע כנזכר בין ב' התפיסות.

וג' חלקים אלו שהאדם פועל במעשיו,

בשלמות אצל האדם, ועל כן חלה בשכלו לבדו, אך במדרגת ליבו מרגיש האדם שהוא הפועל והעושה, וזהו בחינת כפירה שחלה בכוחות הנפש של כל אדם ואדם.

ויש לידע שכפי שיעור האמונה שיש לאדם, כך יוצאת אל הפועל הנהגתו דביטחון, כדברי הרמב"ן הידועים, דב' כוחות הם ומהם יוצאים ב' הנהגות, כח האמונה שבאדם, וההוצאה מן הכח אל הפועל דלילה הוא מידת הביטחון, וכנגדו יש באדם את כח הכפירה, וכשם שהביטחון הוא הוצאה מכח לפועל של אמונה, תולדת הכפירה היא מידת ההשתדלות.

והרי ששורש הנהגת ההשתדלות בכח הכפירה שבנפש. ויש להתבונן בזה, דהרבה טועים, יש שמשתדלים שנים רבות והרגשתם נוחה בזה, ואף רגיל על לשונם דברי הפסוק שנתקלל אדה"ר וכל יוצאי חלציו (בראשית ג יט) 'בזעת אפך תאכל לחם וגו'', והרי מגדירים שיש דין של השתדלות. וטעות מרה בידם, דלפי האמת ענין ההשתדלות כמו שהגדיר הרמח"ל במסילת ישרים (פרק כא) היא קנס שקנס הקב"ה על הנבראים, אך אין לה משמעות כלל, ואין פעולתה מועילה מידי. וא"כ ראשית צריך האדם להבין שההשתדלות היא מציאות של קנס, אך מלבד ההבנה בשכלו שמציאות ההשתדלות היא קנס צריך גם שיכיר בנפשו שהוא מתעסק עם קנס. וכמשל גשמי, כשאדם הולך לשלם קנס הרי הוא מרגיש בזה בפעולתו, דצר לו על כך שצריך לשלם את זה, אך בהשתדלות שייך שמרגיש האדם שזה סדר בריאתו של העולם, ולא היא, כמו שנתבאר. אלא כל איש ישראל שמשתדל צריך שיכיר ויבין שההשתדלות קנס היא, וצריך שיכאב לו על מה שקנסו אותו.

ובעומק יותר כמו שנתחדד, ענין זה יסודי הוא בקומת נפשו של אדם תפיסתו שממנה

פועל האדם את ההשתדלות דבאה היא ממקום הכפירה שבנפש, והיינו דמשום הא גופא שיש לאדם כפירה נקנס בכך שעליו לפעול. ועל כן שיעור הקנס הוא כפי שיעור הכפירה שבנפשו. ומי שאינו מעורר בנפשו יומם ולילה את תפיסת האמונה שלו, והאמונה לא בוערת בקרבו, אז גורם כח הכפירה שבו שלא מצטער בזה שיש לו את הכח הזה דכפירה. והא וודאי שאם היה מגיע לאדם זה נביא ואומר לו שהוא כופר היה מזדעזע ממצבו זה, אך פעמים הרבה שהאדם אינו יודע דמשם שורש פעולתו והנהגתו בהשתדלות, ואפילו במקום שיודע שמשם שורש הפעולה אין שייך שיכאב ליבו שרוב ימיו עוברים, שהרי פועל הוא בזה מכוח הכפירה שבנפשו, ומסתכל שזה סדר בריאתו של עולם, שכן עינינו הרואות שנהוג עלמא. ולפיכך רואים הרבה שלא כואב להם שיש להם כסדר כפירה בנפש, ועוסקים מבוקר עד ערב בפרנסתם, כנאמר 'צא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב', ומחמירים בקללה לעשר שעות ויותר. והוא נקודה יסודית שיש להסתכל בה בכל ענין ההשתדלות, שהגדרתה תפיסת הנפש שהאדם הוא הפועל, נקנס על האדם שהוא צריך לפעול מאותו מקום, אבל זה נובע מכפירה שבנפש.

לעומת כן כשברור לאדם שזה מקור ההשתדלות שלו, אז גם ברור לאדם שמהלך הדברים הוא שעליו להגדיל את האמונה ולהקטין את הכפירה בכל מהלך חייו.

אדם ש'מסודר' בפרנסתו ודעתו נוחה בזה הרי שהשתדלותו היא כפירה גמורה, שאם היה מכיר שבאה משורש כפירה היה נכאב ונעצב מן הקנס שהוטל עליו, ושואף להגדיל האמונה ולהקטין הכפירה ולחפש בכל מצדקי שבעולם למעט בעבודתו

וכדוגמא לדבר, הרי אדם שעמל לפרנסתו

הוא בדרגה גבוהה, הצד השווה בהם הוא מה שכל אדם ואדם צריך שיהיו כל חייו בעלייה בעבודתו בזה, שיגדיל את האמונה ויקטין את הכפירה שבנפשו.

והעבודה בזה היא בהא גופא, דאף שעתה במדרגתו יש לו להשתדל ולקבוע עצמו לאותה עבודה, מ"מ לא יקבע בדעתו שמסודר עתה בעבודה לשנים רבות, והשעות של העבודה ידועים לו ומשכורתו קבועה, וכל צרכיו מסופקים לו, אלא כשאפיה וכמהלך מתמיד יעסוק ויעמול להקטין את כמות ההשתדלות באותה עבודה ואיך להגדיל יותר כח האמונה שבו.

כשתופסים ההשתדלות שלא מכח קנס על שורש הכפירה שבלב אין לאדם שמירה והגבולות נפרצים ושייך שתבוא ההשתדלות על חשבון רוחניות, לעומת מי שכל ימיו עוסק בהגדלת האמונה והקטנת הכפירה שהוא שמור ממכשולות אלו

מן המפורסמות שתיקון גדול צריכים אנו בכל ענין זה במצבינו השתא, שעיינינו הרואות בכל סביבתינו כפירה. וכדוגמא בעלמא, שהרבה בני אדם סבורים שצריך לעשות חסד עם הכלל, וב"ה בדורינו נתרבו הספסלים ונתרבו הנפשות, אך 'ירק זה מהיכן חי' (ב"מ פ"י מ"ו), ועל כן באו לעזרת הכלל למצוא להם מקורות פרנסה. וברור הדבר בלא ספק שיש בזה צד של חסד, אך מ"מ פשוט וברור להאמור שאם רוצים להגדיל לבני האדם את האפשרויות לפרנסה, צריך שיהיה בגישה ברורה שהעסק בזה הוא הגדלת צד הכפירה שבלב האדם הגורמת לחובת ההשתדלות. וצריך עוד שיהיה ברור שכנגד מה שמגדילים את האפשרות לפרנסה צריך להגדיל את האמונה ואת הביטחון. והמצב הוא שכנגד כל אותו היקף נורא ואיום שמגדילים לבני אדם

ורצונו יתברך גרם שניתנו לו כל התנאים הזקוקים לו למחייתו בזמן עבודתו ולעת זקנותו ברווח ובכבוד, או בכגון שזכה למשרה תורנית שעתידי הוא להאריך ימים על ממלכתו, שייך שיסתכל האדם על מצבו וירווח לו, שתופס שהוא 'מסודר', ובעזרתו יתברך אין לו לחוש למידי, אלא יתמיד בעבודתו שנים רבות ויבוא על שכרו. אך תפיסה זו מעוותת היא מדרכי החיים האמיתיים שצריך לתפוס איש ישראל, להנכון והישר, דאף שיש לאדם לעסוק בהשתדלות על פי מדרגתו שיש בלבו שורש כפירה, מ"מ צריך הוא להכיר בזה שהנהגתו כן היא מכח נקודת כפירה זו, ולידע שאינו במדרגת האמונה השלימה ועל כן כל ימיו יש לו לעורר את אור האמונה שבו ולהקטין את כח הכפירה שבנפשו.

והרי אדם שקבע לעצמו את מדרגת ההשתדלות שלו לארבעים שנה, הרי פגם בכל עבודת חייו ותיקון נפשו בהשלמת מדרגת האמונה והבטחון. דאדם שהאמונה מאירה אצלו וכל ימיו שואף הוא להגדילה, ולהקטין את הכפירה, לא ינוח לו לעולם אף במה שכבר סידר לעצמו פרנסתו, ושואף תמיד להשתדל פחות בפרנסה, דתופס ההשתדלות כקנס המיצר לו, ואין דעתו נוחה מעבודתו הקבועה לו לשנים שתעמוד על מכונה.

ואין עסקינו עתה במדרגות עליונות, כדוגמת מה שידוע שהיה נוהג רבי זונדל מסלנט להחליף בכל תקופה את עבודתו על מנת שלא יתלה את סיבת פרנסתו בפועל ידיו אלא בגזירת הבורא לקיים רק את הקנס, דזו מדרגה כמובן שרוב בני אדם רחוקים משם. אך מ"מ כל אדם מהמקום שבו נמצא צריך שיהיה ברור בידו דרכו בעבודתו היאך יגדיל את מידת הביטחון, ואיך הוא מקטין את ההשתדלות, ודבר זה שייך בכ"מ אשר הוא שם, בין אם דרגתו פחותה עד מאוד ובין אם

שייך שיגיע למצב שעד שאינו מכיר באיסור דאורייתא מפורש מסוגל הוא לעשות הכול להשיג ממון. ועוד יש כאלה ששפל מצבם וכל דבר שבעולם אינו עומד בדרכם, מכח תפיסה שורשית שגויה זו.

ונעמיד בקיצור משנ"ת בחלק הראשון - ההשתדלות בגשמיות. דעלה בידינו מכל האמור, דכל אדם צריך להשתדל בגשמיות, והשיעור בזה הוא כפי שיעור מדרגת האמונה והביטחון שלו, ומאיך כח הכפירה בנפש, ומשתנה זה בין אדם לאדם, כ"א לפי מדרגתו, ומ"מ הצד השווה בכולם, שצריכים לעמול ולעסוק להגדיל את אור האמונה - להוציא לפועל את אור הבטחון, ולהקטין את כח הכפירה הזוה בנפש ומכך כך להקטין את השתדלות. ולהכיר כי השתדלות קנס היא, ובאה ממקום הכפירה שבנפש. ובמדרגה זו שאדם עמל להגדיל את אור האמונה והבטחון, ולהקטין את כח הכפירה ואת השתדלות, אז כל הרחבה בעבודת ההשתדלות תקשה בעיניו. ואף שיתכן שפעמים צריך הוא לעשותה, מ"מ יש עליו כח שמירה בעומק כח נפשו. ואילו היה כח ההשתדלות בדורינו בנוי במהלך זה שנתבאר, היתה שמירה מכל הפגמים והקלקולים שאנו רואים בעוה"ר.

ההשתדלות במכשירי רוחניות צריכה לבא ג"כ כשיעור האמונה והכפירה, ועכ"פ טפי מהגשמיות, והנכון ע"י תפילה שעושה את שלו ומכיר שקוב"ה שיעשה את שלו

כנזכר בתחילת הדברים ג' חלקים בביטחון, יש ביטחון בגשמיות, יש ביטחון במכשירים לרוחניות, ויש ביטחון ברוחניות עצמה. השתא דיברנו בחלק הראשון - ביטחון בחלק הגשמיות, ונבא לעסוק בשלב שלמעלה ממנו - ביטחון במכשירי רוחניות. מכשירי רוחניות היינו ענינים מצויים לכל אחד ואחד, כדוגמת

את הכפירה באופן של פרנסה והשתדלות, אין דבר העומד כנגד זה להגדיל ולחזק האמונה ולהקטין הכפירה. וגורם כל זה שבני אדם לאט לאט נשקעים במהלך שהעיקר זה השתדלות.

ואכן מצב דורינו שפל שרואים שהרבה בני אדם פתוחים הרבה לדרכים להשיג פרנסה, ואילו היו עוסקים בפרנסה בגדר השתדלות הבאה מכח החובה וההכרח, והיו חשים הדבר כקנס הרובץ על צווארם, הרי ודאי שכל שאיפתם היתה לימנע ולצאת מעבודת ההשתדלות, והיו עוסקים כל ימיהם במיעוט עסקיהם בזה בכל כוחם, אלא שתופסים מהלך ההשתדלות ככפירה ממש, [אף שהכל בא משורש כפירה כנ"ל מ"מ הם נוהגים במהלך של כפירה אף בפועל, כפירה מתוך כפירה], ועל כן שייך שאף אם דרכי ההשגה לממון אינם ישרים בגדרי חו"מ, או פוגמים בקומת הרוחניות של האדם שייך שיעסקו בזה לפרנסתם. וכן רואים הרבה שלומדים במקומות פסולים, שהמלמדים שם פסולים, והתוכן שם אינו כפי דרך התורה, וכן עובדים במקומות פסולים, והכל בא מכח תפיסה זו הנזכרת.

ויש לידע דלעומת כן מי שתופס דרך האמת הנזכרת, שחובת ההשתדלות קנס היא, ומתקשה הוא בעבודה כיון שמכיר בה שהיא מכח כפירה, וכל ימיו שואף למעט בה, אזי אף כשהולך הוא להוציא את אותו כח בנפש שאינו מאמין בשלימות ומשתדל בהשגת פרנסתו, אינו יכול לפרוץ כל גבול, כי שמור הוא בשמירה גמורה בנפש, דמה שכל הזמן רוצה להקטין את אותו דבר גורם בעומק שלא יתגבר עליו הדבר לעולם, ונעשה הדבר כיסוד הדין בהלכות בליעות 'אידי דטריד למיפלט לא בלע'.

אבל אם אין לאדם שמירה זו בנפשו, הרי שה'כחי ועוצם ידי' שבליבו הולך וגודל, ואף מכח סיבות חיצוניות הנלוות לזה, וסוף דבר

הישרה הראויה כמבואר ברבותינו [האריך בזה הרב דסלר, והכל מיסוד דברי הגר"ס והשורש בדברי הרמח"ל], בין בהשתדלות דגשמיות ובין בהשתדלות דמכשירי רוחניות, אף שפועל האדם מכח הכפירה וההרגשה שכחו בידו וביד פעולתו, מ"מ צריך שיעמיד בליבו שאחר שהוא פועל ומעמיד את חלקו בעבודתו אז הכל תלוי במי שאמר והיה העולם, דאם אחר שעשה את פעולת ההשתדלות עדין מרגיש שהכל תלוי בו, הרי הוא עומד במדרגת הכפירה לגמרי, אלא צריך שיהיה במהלך שהוא מגדיל את האמונה והביטחון ומקטין את הכפירה כנזכר, והוא על ידי הדרך הממוצעת - תפילה דבה בא לידי ההכרה הראויה, שאחר שעשה את שלו - מעשה התפילה, הרי הכל תלוי בו יתברך - שיקבל תפילתו, ומעמיד בתפילתו בחינה ש'אנו עשינו את שלנו אתה עשה את שלך'.

יש להעמיד שההשתדלות בבחירות היא חלק מג' החלקים, ולחזק האמונה והתפילה ולהצטער בה, וכשההשתדלות באה כעיקר הרי ודאי שהוא סט"א ולא מצוה

דוגמא יסודית לדבר בזמנינו השתא, בענין ההשתדלות בהצבעה בבחירות. שהרי סדר הדברים הוא, דבראשית הקמת המדינה היה שלוש שיטות בכללות, שיטת החזו"א, שיטת הסאטמר-רב מאידך, והבריסקער-רב בין שניהם, ואין להאריך בפרטם, אך מ"מ הא ודאי שאף כדברי החזון איש, שהלכו ופעלו אז בתוך ראשי הערב רב, ברור שאסור הדבר שירגיש האדם שהכל תלוי בו, אף שלשיטתו גופי תורה תלויים בזה, אך יש להעמיד שאין הכל תלוי במה שנעשה, אלא צריך כל אחד לנהוג בעצמו ג' החלקים, להשריש מידת הביטחון וכח התפילה, ואז באה גם ההשתדלות בפועל שאדם הולך לבחור ולהצביע, [אם הולך - הכל

בחור בגיל ישיב"ק שמשתדל להתקבל לישיבה גדולה מסוימת ששם קבע בדעתו שיעלה בדרכי עבודתו, [כמוכן באופן שהסיבה שרוצה להתקבל לשם אינה נגועה בשיקולים זרים ככבוד ושם וכו' - שאז משתדל בשביל גשמיות], דההשתדלות והביטחון בזה ודאי אינם בכלל סוגיית הביטחון דגשמיות, ומאידך גם אין זה ביטחון בענין הרוחני בעצמו, אלא זה בגדר מכשירי רוחניות, ויש להעמיד הדרך בזה היאך. וכן מה שמצוי הרבה השתדלות בקבלת בת לסמינר, וכן בשידוכים, הרי זה בכלל סוגיית הביטחון במכשירי רוחניות, וכן ע"ז הדרך הרבה נפק"מ בכל היקף החיים.

והדרך הישרה בזה ודאי היא שישתדל האדם במה שחפץ להשיג על ידי שיתפלל על זה. אך מצוי הרבה שמלבד התפילה גם משתדל על ידי עסקנים וקשרים, והא ודאי נובע מחלק זה שמרגיש בליבו 'אין הדבר תלוי אלא בי'. והנכון, שישתדל האדם במכשירי רוחניות לפי מידת הביטחון שבו ולפי מידת הכפירה שבו בדומה להשתדלות בגשמיות, אך עכ"פ לא ישתדל פחות ממה שפועל בגשמיות, דבזה מראה בעצמו שאין הרוחניות חשובה לו כגשמיות, אך עכ"פ ישתדל באותה מידה, ואף במקום שחשובה לו הרוחניות טפי מהגשמיות שייך שישתדל בה טפי. אך מ"מ צריך שיבטח במי שאמר והיה העולם שכל מה שיעשה הכל לטובה, [לפי שיטה זו בקדמונים בביאור מידת הביטחון, ולפי החולקים, צריך שיהיה ברור לו שכל מה שרוצה ייעשה, ואכמ"ל בזה], אך מכשירי הרוחניות אינם כרוחניות עצמה שיש לו להשתדל עד כלות נפשו, אלא כאמור ישתדל כפי שיעור שמשער בנפשו שיש לו מידת הביטחון ויש בו מידת כפירה.

ואף במכשירי רוחניות המשתדל לדבר בכל כחו ובכל מאודו, הרי מגלה בעצמו שכח הכפירה שולט בו בלא מחסום כלל. והדרך

הדברים אמורים כמוכן על כל היקף החיים הפרטיים של כל אחד מאיתנו, הן על חלק הגשמיות הפרטית, הן על חלק ההכשר לרוחניות הפרטית, אך כמוכן גם על הכלל כולו בבת אחת. הקב"ה יעזור שכל אחד ראשית יכיר בנפשו את המדרגות הללו, את התפילה ואת הבטחון, ואז את ההשתדלות. ובכל דבר ודבר מדרכי החיים יקיף את כל שלושת החלקים, להכיר את חלקיהם בנפשו ולהשתמש איתם בשלימות, להקטין את ההשתדלות והכפירה, להגדיל את האמונה והבטחון, אמונה שלימה בא-ל חי.

בשיעור הבא יבואר מדרגת הבטחון ברוחניות.

כדרך רבותיו]. אך המצב לדאבונינו שרואים שבשעה שנכנסים לסוגיה הזו הבטחון נעלם ואיננו, ופעמים שעושים איזה עצרת תפילה אחת, אך עיקר הכח ששולט הוא ההשתדלות. וצריך להבין שכל מה שאנו רואים לנגד עינינו אצל הכלל הוא מהלך שכולו כפירה. ולא מדברים בשיטת הסאטמר-רב שברור שלא צריך לעשות ההשתדלות, אלא בדרך שרוב כנסת ישראל נוהגים כאן בארץ ישראל להצביע כהוראת רבותינו מקדם, אך הא לא הורו - להיות כופרים. וחייב אדם לעורר בבירור שיש ג' חלקים, יש ביטחון, יש תפילה, ולפי ערכנו שיש בנו מידת הכפירה נקנסנו שצריכים אנו אף להשתדלות, ולהטצער על זה. ומה שרואים אנו שהמצב אינו כן ולא מעוררים על זה, מוכיח זה שהמהלך כולו סטרא אחרא ואינו קדושה, ומי שיש לו ספק בכך, הרי שדעתו לא נפתחה.

תפילה 112 בטחון

מספר שיעור בקול הלשון 1127930

אוצר האותיות

בטחון ברוחניות

האדם צריך לטרוח על מנת לקיים את רצונו ית' שמו בגדרי דין. אך מעבר להגדרה והסוגיא של קיום מצוות, מציאות הרוחניות היא סוגיא רחבה הרבה יותר. האדם עמל ברוחניות, עמל בתורה או עמל בתפילה ובגמילות חסדים, ג' עמודים שעליהם העולם עומד. שם צריך להבין את סוגיה של ההשתדלות - הסוגיא של תפילה והבטחון היאך שייך בהם גדרים אלו. אם כן, בגדרי הדין המחויב ממש, שם יש גדר של דין שאדם צריך לפעול בכל כוחו, אבל בגדרי שאר דברים שהם אינם דין ממש, כג' עמודים שעליהם העולם עומד - תורה עבודה וגמילות חסדים, שם צריך התבוננות להבין את הסוגיא של הבטחון, והסוגיא של התפילה ושל ההשתדלות.

בעומק, ברוחניות אין מושג שנקרא השתדלות, אלא המושג נקרא תפילה, יש מושג שנקרא בטחון, אבל אין מושג שנקרא השתדלות. יסוד המושג השתדלות קיים רק בחלקים שהם אינם רוחניות ממש אלא מכשירי, אבל בחלקים שהם רוחניות ממש, יש רק את שני החלקים העליונים שהם תפילה וביטחון. יש עוד חלק שהוא עמל ויגיעה, אבל אין יסודו מדין גדר השתדלות.

ונבין בעומק גדר דרגת עמל ויגיעה המחויבת ברוחניות. בלשון חז"ל כידוע מאוד (מגילה ו ב) "געת ומצאת תאמין". ונתבאר בדברי רבותינו, שה'געת' הוא במקום אחד וה'מצאת' הוא לאו דווקא באותו מקום, אלא פעמים רבות שה'מצאת' הוא במקום אחר. כלומר אופן היגיעה וצורת המציאה לא נצמדים בהכרח לאותה צורה ממש שניכר לעין הרואה שהיכן שהוא יגע שם המציאה שהוא מוצא. דסוגיית היגיעה ברוחניות בנויה באופן שונה לגמרי מגשמיות, בגשמיות זה

ברוחניות שייכא מידת הביטחון וההשתדלות, אך אינה כמהלך של יגיעה והשגה אלא 'געת' במקום אחד ו'מצאת' במקום אחר

בברכת 'על הצדיקים' בתפילה אומרים 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת'. וג' חלקים יש בתוכן הדברים, ראשית, ההזכרה של הבוטח, עוד נזכרה דרגה נוספת של בוטח באמת, ועל זה חלה הבקשה 'ותן שכר טוב ושים חלקינו עמהם לעולם'.

וכבר נתפרש, דג' חילוקים יש בסוגיית בטחון. יש ביטחון ששייך בגשמיות, יש ביטחון ששייך במכשירי רוחניות, ויש ביטחון ששייך ברוחניות עצמה. ונבא להשלים הבנתנו בחלק השלישי.

ונבין, דמדרגת הרוחניות עצמה יש בה כמה וכמה חלקים, החלק הראשון הוא מה שהאדם מצווה ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה, דהם ראשית החיוב לקיים את רצונו ית' שמו. ונאמר בחז"ל ובש"ס דבמצוות עשה יש את השיעור בגופו - בכל כחו, ובממונו - שיעור של עד חומש. אך במצוות לא תעשה חייב הוא על כל מצב וכל מציאות עד דרגת 'יהרג ואל יעבור' [ולא עד בכלל], אך במציאות שאין לו דרך לימלט ובידו רק או לעבור או ליהרג כבר אין בו צד חיוב, אלא 'יעבר ואל יהרג'. מה שאין כן בג' עבירות - ע"ז ג"ע ושפיכו"ד שבהם נאמר חידוש חיוב דמחויבים אף במצב זה ו'יהרג ואל יעבור'. הרי שבמצוות לא תעשה אין שייך סוגיא של השתדלות, ומחויב האדם לעשות המצוות עד כלות הנפש, ובג' עבירות גם בכלות הנפש ממש. כך נאמר כלפי חיוב של דין בקיום מצוות עשה, וח"ו לא לעבור על מצות ל"ת, כפי שמוזכר להדיא בדברי רבותינו, כמה

כהגדרות חיצוניות באמת שייך שיגדיר את ידיעת התורה, את עמוד העבודה, עמוד החסד, מידות טובות, אבל הקליטה שהאדם קולט אותם, היא באופן שהוא נמצא, ועכשיו הוא נמצא בחוץ, ולכן הוא מעמיד את אותם כ'שאיפות', על פי מה שמתראים לו הדברים כפי שהוא נמצא בחוץ, הוא נמצא מחוץ לאכסדרה ונראה בעיניו שבתוך האכסדרה יש עולם מסוים והוא רוצה את אותו עולם. אך אליבא דאמת כאשר נכנסים לתוך האכסדרה מגלים שמה שהסתכלנו על הדברים מבחוץ ומה שאנחנו רואים כאן זה לא נראה אותו דבר. ודאי שההגדרות החיצוניות הן אמיתיות, לא ח"ו שהן אינן אמיתיות, אלא שכשמגיעים לעולם הפנימי, שם נפתח בעצם תפיסת חיים שונה, לא מה שנראה בחוץ - מה שהאדם שואף בתחילת דרכו לזה הוא זוכה, אלא באמת נגלה לפניו עולם חדש. אין כוונת הדבר שמכאן והלך הוא לא רוצה לדעת ש"ס בבקיות ח"ו, ואין כוונת הדבר שהוא לא רוצה לדעת בעיון, וכן כולם, כל ההגדרות נשאר נכונות. אך נפתח עולם חדש שמשם המבט הפנימי מקבל תפיסה אחרת והכרה מחודשת לכל תפיסת קומת הבריאה בכלל, וקומת הרוחניות בפרט.

ולפי"ז נגדיר ענין 'יגעת ומצאת', דאם לא היה במהלך יגעת ומצאת, אלא מהלך של 'יגעת והשגת', היינו כלומר שמה שנמצא בתפיסת החוץ נשאר אותו ענין כמו לאחר שנכנסים לפנים, ומה שהאדם שאף ורצה להשיג, 'אל מקומו שואף וזרח', זה הוא באמת משיג, א"כ מה שנראה בחוץ ומה שקיים בפנים זה אותו דבר. אך לפי האמת שמה שנמצא בפנים הוא לא מה שרואים בחוץ, לכן לא ייתכן שמהלך העבודה יהיה באופן של 'יגעת והשגת', ובהכרח שהמהלך הוא באופן כזה של 'יגעת' אבל לא מה ש'יגעת' זה בדיוק מה שהשגת, אלא מהלך של 'מצאת', והרי שה'מצאת' הוא מוכרח מצד עצם קומת העבודה.

נראה שאם האדם זורע בקרקע זו, אז הקרקע הזו היא זו שמצמיחה, כלשון הירושלמי (הו"ד בתוס' שבת לא ב) 'מאמין בחי עולמים וזורע', הכוונה הוא מאמין שזה יצמח כאן, וודאי שאינו מאמין שיצמח במקום אחר. אך בסוגיא של רוחניות יש להבין ראשית את ההגדרה ולאחר מכן הבנה פנימית יותר. ראשית ההגדרה היא שמהלך סדר העבודה ברוחניות בנויה באופן שונה, שהאדם עמל ויגע - לא משתדל אלא עמל ויגיע, במקום אחד יגעת, אבל התוצאה - המציאה של הדבר לא נמצאת בהכרח כלל במקום שבו הוא מתייגע.

מחויב המציאות שתפיסת הדרגה החיצונית ששואף האדם ברוחניות אינה כתפיסת העולם הפנימית האמיתית שבא אליה, לעומת גשמיות ששייך שמשיג הדבר לגמרי בשאיפתו

ונבין את עומק הדבר, דמהלך הרוחניות בנוי, כל אדם ואדם כאשר נפתח לו מעט ליבו נפתח לו מהלכי הדעת והוא משתוקק לעלות ברוחניות, אז מצטייר אצלו צורה מסוימת של שאיפה, השאיפה שמצטיירת אצלו כמובן משתנה בין אדם לאדם, אצל ראובן השאיפה לדעת את כל הש"ס כולו בבקיות, אצל שמעון השאיפה לדעת ש"ס בעיון, אצל לוי השאיפה זה לכוון באמת בתפילה, אצל יהודה זה להיות גומל חסד באמת, וכן על זה הדרך, רבות מאוד השאיפות ברוחניות. ויש לעמוד בזה, האם ההגדרות האלו הן נכונות.

הא ודאי שיש מדרגה לדעת ש"ס בבקיות, בעיון, להתפלל בכוונה, להיות גומל חסדים באמת, להשיג את כל המעלות העליונות הטובות. אך צריך להבין שכל דבר שהאדם לא נמצא בו אלא רק שואף להגיע אליו, הרי שהוא רוצה להגיע אליו אבל בעצם הוא נמצא במקום אחר, א"כ ודאי שהשאיפה היא קדושה וטהורה וזה דרך האמת - לשאוף ולעלות, אך לעולם אין שייך להבין בעומק לאיזה עולם הוא רוצה להיכנס כשעדיין לא בא לכלל עולם זה.

בתורה, כל השאיפות הללו כהגדרות כלליות הן נכונות, אבל כהגדרות מדוקדקות שיעמיד האדם שזה בדיוק מה שהאדם רוצה להשיג טעות היא בידו. כי אם הוא באמת יתיגע וישיג יגיע למקום הפנימי ויבין שמה שמעיקרא הוא רצה זה לא בדיוק מה שיש בפנים. מה שבפנים אינו דומה כלל, אלא הוא עולם אחר ממה שראה בעין הרואה למטה, ממה שנראה בחוץ. לכן בהכרח שסדר העבודה הפנימי, זה בנוי במערכת יגעת ומצאת, כפשוטו מבינים מה זה 'יגעת ומצאת' זה מידת טובו של קוב"ה שנותן פי חמש מאות, וכדו', ולכן אם האדם מקדש את עצמו מלמטה מעט מקדשים אותו מלמעלה הרבה, זהו ענין הסייעתא דשמיא שנותנים לאדם, ואמנם זה נכון, אבל מונח כאן הגדרה הרבה יותר עמוקה במהלכי סדר העבודה הפנימי.

הרי להאמור סדר העבודה הפנימי בנוי באופן כזה שהאדם מחד מעמיד שאיפות אבל הוא צריך להבין ולדעת שמה שהוא שואף, הוא שואף בעצם לקדושה, הוא שואף לתורה, הוא שואף לרוחניות, הוא שואף בכללות לקרבת ה', אבל להגדיר בדיוק במה מדובר, להגדיר הגדרות מדוקדקות, על זה נאמר 'מחשבה מועלת - ואפילו לדברי תורה', דאי אפשר להגדיר את הדברים בשכל אנושי בדיוק להיכן שרוצים להגיע. לכן זה בנוי במהלכי 'יגעת ומצאת' ולא במהלך של 'יגעת והשגת' כנ"ל.

כל האמור השתא הוא יסוד עיקרי כהקדמה לכל מי שמבקש להיכנס לעולם פנימי. ובשייכות לסוגייתנו השתא, לסוגיא של תפילה וביטחון ברוחניות, הרי שבעולם של חומר כשהאדם רוצה להשיג דבר מסוים, הוא צריך בשביל פרנסתו כדי שלא יהיה עני מאתיים זזו, אז הוא יודע איך נראה זזו ואיך נראים שני זוזים ויודע איך נראה ארבע זוזים, והוא גם מבין מה זה מאתיים זזו, אז אם הוא רוצה באמת להשיג כדי צורכו כדי לצאת מגדר עני, כמשל בעלמא כמובן, אז ברור לו שהוא רוצה להשיג מאתיים זזו. הוא משתדל, הוא

סדר העבודה הוא באופן שצריך שיעמול יותר מכדי כחו במעט כדי שיבקע לעולם הפנימי, ובזה יכריע הגוף המכסה את אור הנשמה, ויגלה את אור התורה - נשמת העולם ואורו של קוב"ה

בני אדם מסתכלים על העומדים בדרגת 'בני עלייה' באופן מסוים, ולשון הגמרא (סוכה מה ב) בזה 'ראיתי בני עלייה והם מועטים', ונראה להם שמבינים מי הם בני עלייה, יש מכתב ידוע מר' יצחק הוטנר שעל מנת לכתוב את תולדות אדם גדול צריך להיות לפחות במדרגה שלו בשביל לכתוב עליו. וזהו בעומק מאמר ז"ל 'אל תדון את חבירך עד שתגיע למקומו', שאף פעם אי אפשר להבין בדיוק שום נפש זולת אדם את עצמו, וגם את עצמו הוא מכיר רק במקצת, בבחינת 'אפס קצהו תראה וכולו לא תראה', וק"ו להבין בני אדם אחרים, על כן בהסתכלות מבחוץ על בני עלייה הרי הן נראים שלא כמו שהם, וזהו 'ראיתי בני עלייה והם מועטים', האדם שעומד למטה ומביט למטה על אותם בני עלייה נראה לו במבט שלו שזה המהות של אותו בן עלייה. אך אליבא דאמת, לא קרב כלל זה אל זה, כי העולם הפנימי הוא עולם של נשמה, העולם הפנימי הוא עולם נסתר ומכוסה. והאדם בעין גשמית רואה גוף - רואה ראש גולגולת ואיברים, אבל הוא לא רואה אור רוחני פנימי.

זה מצבו של מי שלא עמל להגיע לעולם הפנימי, ולכן לא יתכן שיבין ויכיר את מה שנמצא בתוך פנימיות אדם בנשמה, ולכן לא ייתכן שהשאיפות שלו יהיו שאיפות מדויקות ואמיתיות, מכח מה שהעולם הפנימי שלשם הוא שואף להגיע הוא עולם נעלם ונסתר ממי שאינו נמצא שם. כמובן שיש איזה ניצוצות של הארה שיוצאים מפנים לחוץ, ולכן מוגדר הגדרות אמיתיות במידת מה שמגדירים מה נמצא בפנים. אבל אליבא דאמת לא ייתכן שהאדם יבין מה שנמצא בפנים, עד שהוא לא יגיע למקום של פנים. ולכן אם יש שאיפה לעלות ולהתקדש ולהתרומם, שאיפה לעסוק

לדעת תורה והשיג תורה, והדברים רחוקים מכל מרחק שניתן להיאמר. אך מ"מ לא נכנס לעולם של נשמה, דבעולם יש מדרגת נשמה ויש מדרגת גוף, וכמו שאומרים חז"ל התורה היא נשמתו של העולם, וייתכן שהוא נשאר במדרגת גוף, ולא נכנס לעולם פנימי.

אם אדם נכנס לפנימי, בהכרח שמה שהיה נראה לו מתחילה בחוץ שונה בתכלית ממה שנראה לו עכשיו. כי מבט של חיים שמגיע ממבט של גוף שמשם מתחיל העבודה עם שאיפה לרוחניות, אינו דומה למבט של עולם של נשמה עולם רוחני פנימי. ודמה זה לקטן ממש בן ג' ד' שנים שכל מבטו על החיים שונה, ואינו מסתכל על החיים כמו שמסתכל ישיש וזקן שהמבט שלו על החיים שונה לאחר כל היקף ימי חיו, וכמו"כ ברוחניות גדול פי כמה ההבדל בין הסתכלות של גוף להסתכלות של נשמה ואיך מסתכלים על החיים.

ולכן מהלכי העבודה הפנימי כמו שנתחדד לא בנויים באופן של יגעת והשגת אלא יגעת ומצאת, ואם נראה לאדם יגעת והשגת הרי שכנראה מאוד הוא לא נגע בעולם פנימי כלל. אבל הצורה האמיתית שכנויה על עולם פנימי היא לא בנויה שאני רוצה להשיג דבר והשגתי אותו, זה בנוי באופן שונה לגמרי, יש כאן דבר דק שהוא שורשי מאוד בכל מהלכי העבודה הפנימית.

העבודה הפנימית בנויה במהלך שהאדם מתייגע כפי כחו שיכול, ובעומק הוא מתייגע יותר כדי כחו, לפחות במעט. והענין בזה, שהרי כמשנ"ת מציאות האדם היא שיש לו נשמה ועל גביה יש מציאות של גוף, והגוף מעלים ומסתיר את אור הנשמה, וכל עבודתינו בעומק היא לזכך את מציאות הגוף על מנת לגלות את האור של הנשמה. כנאמר (תהילים קלט יד) 'נפשי יודעת מאד', דהנשמה עצמה דבוקה בכורא יתברך שמו. הנשמה היא חלק מהתורה הקדושה, כמו שאמרו חז"ל 'אוריתא וקודשא בריך הוא וישראל חד'. העבודה בעומק היא להסיר את המסך המבדיל של הגוף שמעלים

מתפלל, הוא בוטח, ככל ג' החלקים שנתבאר לעיל. אבל מה שהוא רוצה להשיג הוא דבר מוגדר. וכן על זה הדרך בכל מילי דגשמיות, הוא רוצה דברים מסוימים מוגדרים והם דברים שנמצאים בעולם החומר הם דברים מוכרים וידועים, כמובן שלא תמיד האדם תופס את הדברים עד הסוף, אבל כללות המושגים הם ידועים לאדם. ועל כן שם שייך מהלכי תפילה, מהלכי בטחון, כמו שנתבאר לעיל בארוכה. אבל כשאנחנו נכנסים לסוגיא של עולם רוחני, שזה עיקר החיים ותכלית יצירת האדם, שם לא שייך שיהיה מהלך באופן כזה שהאדם יגדיר דברים בבירור להיכן הוא רוצה להגיע, ולכן מהלכי העבודה הפנימית שונים בתכלית, ומי שלא עמד על היסוד הזה הרי הוא מגדיר לעצמו הגדרות ברורות להיכן הוא רוצה להגיע, ועל כן פעמים גם נראה לו שהוא השיג את זה, כגון שהגדיר לעצמו שהוא רוצה להיות בקי בנשים נזיקין, והוא באמת לאחר מכן עמל ויגיע, וזכה 'לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא', והוא בקי בנשים נזיקין, ונראה לו שהוא השיג את מה שהוא רצה. ובעומק ייתכן מאוד שהוא נשאר בחוץ, רק כמו שכל אדם יכול לזכור כל מיני דברים בחיים, וגם לזה צריך סייעתא דשמיא, מציאות חן ועוד, אז ייתכן מאוד שגם זוכר נשים נזיקין בע"פ, אבל ייתכן שלא בקע לעולם פנימי של תורה.

זה דברים נעלמים מאוד, מחמת שכלפי חוץ אין הרואה רואה המציאות לאשורה, לא רואה את נקודת ההבדל. אין הרואה מבחוץ אם מצא ובקע לעולם הפנימי, כגון שהגדיר האדם השאיפה כרצון לדעת נשים נזיקין, ואכן הוא עושה מבחנים והוא שולט, א"כ לכאורה הוא היה יגע והשיג, אך אם מה שהוא התייגע זה משהו שהוא השיג, הרי ברור שהוא לא נגע בעולם הפנימי באמת אלא הוא נשאר בתפיסת החוץ. וכמו שבגשמיות אדם יכול לרצות להשיג מאתיים זוז, והוא באמת השיג, גם ברוחניות שייכא השגה חיצונית, כמובן שגם בזה יש הבדל שאין לתאר ולשער, בין מי שרוצה להשיג מאתיים זוז והשיג, למי שרוצה

מנת להשיג דווקא מה שאני לומד, כמובן שגם את זה צריך לנסות להשיג מכל כחות הנפש הבהמית והגוף, אבל המכוון האחרון הוא להגיע לאותו זיכוך שאור נשמתו של האדם יתגלה לו, ועל ידי כן אור התורה יבקע אצלו באמת, ואז נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, ואז ההשגה שלו בתורה היא באופן שונה לגמרי מהסוגיה שנראית על פני פשוטו של שטחיות הדברים. זה לא נובע מריבוי כשרון שהוא בעל כשרון מופלג שיכול לחדש כהרף עין, לחלק ולחבר, לצרף ולהבדיל, ולחשבן את הדברים באופן נפלא, אלא עיקר השגות התורה מגיע לאדם לא מהזיכרון של החוץ כי הוא חזר ק"א פעמים על אף שבוודאי זו צורת העמל לחזור ק"א פעמים, אלא צורת ההשגה מגיעה כי אור נשמתו האיר לו, והתורה וקוב"ה הם מחוברים להדדי, ולכן הוא זוכה לאור של תורה, ולכן הוא זוכה ל'אור חדש' לאורו של יתברך שמו.

ברוחניות אין שייך השתדלות, דצריך שיבקע לעולם הפנימי, וצריך להכיר דמצד הדין אין שייך להשיג כלל, וכל השגתו תלויה בקוב"ה, והתכלית היא הבטחון עצמו ולא כהיכ"ת להשיג

לפיכך ברור מאוד שמהלכי העבודה הפנימית, לא יכולים להיות בנויים על מהלכי השתדלות. העבודה הפנימית של עולם רוחני בנויה דיקא על עבודה שמגיעה מכוחותיו ומעבר לכוחותיו, ונשתנו מכל מהלכי הגשמיות בתכלית. זה לא רק הגדרה כי כאן הקב"ה תובע ברוחניות לעמול הרבה, ובגשמיות הוא תובע לעמול מעט, כי זה לא עיקר העבודה אלא קנס, זו הגדרה מאוד ומאוד חיצונית. אלא מונח כאן הבדל עצמי במהות של צורת העמל בגשמיות לצורת העמל שמתגלה ברוחניות. צורת העמל שחל בקומה של רוחניות, יסודו בעצם זיכוך. ולפיכך כאשר חל הזיכוך הזה בגופו של האדם, עליו דיקא נאמר 'געת ומצאת', גם העמל של גשמיות, מי שעמל בגשמיות לא ממקום של כפירה

את אור הנשמה. ועל מנת להסיר את המסך המבדיל, כמובן שהראשית היא בקיום מדרגת הדין, רמ"ח ושס"ה, זה תחילת הקיום. אבל על גבי זה דיקא מגיע חלק של עמל ויגיעה להזדכך, ועיקר הזיכוך הוא באור של תורה. כי האור של תורה גורם גם הסרת החושך מצד אחד וגם מחדש מצד עצמו מציאות הארה, והרי שפועל שני דברים בבת אחת. יסוד עומק העבודה היא להסיר את המסך המבדיל - את הגוף על ידי קיום מצוות ועל ידי שיעבוד לקוב"ה ותורתו באופן מוחלט. וכאשר האדם באמת עמל בתורה, יכול להיות שהוא עמל במסכת אחת, הרבה מכדי כחו, אבל היגיעה שלו תהיה לגמרי בעניין אחר בתורה, ועל כן לא בהכרח שנתגלה באותו מקום שהוא עמל, ה'יגעת' במסכת ברכות וה'מצאת' שלו יהיה בעירובין. כלומר הסוגיא לא בנויה על מהלך שהדבר שמעיקרא האדם עמל להשיג את דבר והוא משיג את אותו דבר. אלא המהלך שונה בתכלית. המהלך הוא באופן כזה שאדם צריך להבין שכל יסוד העבודה של קיום מצוות, של תיקון מידות, תיקון מידות של הנפש הבהמית, זיכוך כללות החומר, והתקדשות והטהרות, ושורש כל העולמות של מידת קדושה באהבה וביראה, ולמעלה מן הכל, עמל התורה למעלה מכדי כחו, כל זה על מנת ראשית להסיר את המסך של מציאות הגוף שמעלים את טוהר הנשמה.

ואם האדם עמל כפי כחו, ולפחות מעט יותר מכדי כחו, כי מי שעמל רק כפי כחו, הוא לא יבקע למקום הפנימי אלא ישיג בתפיסה החיצונית את התורה, הוא ישיג מידות, אבל הוא לא יבקע לעולם הפנימי לעולם. אלא אם כן ישלח לו קוב"ה ריבוי של ייסורים שלמעלה מכחו, שבזה יתקיים בעוד אופן למעלה מכחו, רק מכח ייסורים. אך 'אשרי הגבר אשר תייסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו', דעיקר עבודתו להשיג עיקר מדרגתו על ידי עמל התורה למעלה מכדי כחו. והאופן של העבודה מתגלה בצורה כזו שהעיקר הוא עמל לא על

אלא קוב"ה כך יצר את הבריאה, הקב"ה יצר את הבריאה באופן כזה שהאדם בעומק לא יכול להגיע לשום עולם פנימי, הוא לא יכול להגיע, זה תרתי דסתרי שאי אפשר להגיע אליו. ועל כן אם הוא יעמול כפי כוחו אז כוח הגוף יישאר, הוא לא יגיע לבקוע לעולם הפנימי, ואם ינסה לעמול למעלה מכדי כחו, אין לו את אותו כח, וכח זה שייך לאדם רק מכח האור של התפילה, ומכוח האור של הביטחון, שאז הוא מקבל כח שמעבר לכוחותיו שלו. מי שבטוח שאם הוא יעמול הוא יצליח, זה עוד דקות של כפירה, אבל האמת לאמיתה היא שאי אפשר להצליח כלום בחיים, בלא שמגלה האדם את מי שאמר והיה העולם בכל מהלכי העולם שלו. כשאדם מבין איך העולם הפנימי פועל, את צורת מבנה הדברים, והוא מבין איך יוצאים מחומר ונכנסים לעולם של נשמה, הוא מבין את סדר דרכי הדברים, אז הוא מבין שלא ייתכן בעולם להגיע לאור נשמתו אם קוב"ה לא יאיר לו, אחרת הוא יאחוז באותה מדרגה אלף שנה ועדיין יישאר באותו אופן, פעם יותר קצת פעם פחות קצת, אבל לא יגיע לעולם הפנימי שעליו דובר. זה נכון שרוב העולם שעמלים לא מגיעים לעולם פנימי, והם מגיעים רק ליותר תורה, ליותר קדושה, ליותר יראת שמים, אבל לא לעולם פנימי, כי תפיסת מהלך הדברים לא ברורה אצלם, ועיקר שורש המהלך שאי אפשר להגיע, גם הוא לא ברור להם, שאי אפשר להגיע ולהשיג, אין כזאת דרך, כמו שאמרו בגמרא (סוכה נב ב) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו'.

ובלשון פשוטה, הגוף חזק יותר ואי אפשר להכחיש אותו שעל ידי כן יתגלה אור הנשמה. כשאדם עומד על הדברים באמת אז הוא מגיע להכרה השלמה שהוא תלוי בכל רגע ורגע במי שאמר והיה העולם, ואם הוא מכיר את הדברים בעומק ליבו, לא מליבו ולחוץ ולא מהפה ולחוץ, אלא באמת מכיר ומרגיש את זה בעומק לבבו, והוא באמת שואף לחיות חיי

בנפש כפשוטו אלא מתוך תוקף רוחניות, שהוא מחזק את אור האמונה כנזכר מכבר, אז העמל של הגשמיות זה בבחינת 'טובה תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עוון', והכוונה בזה, שכאשר האדם טורח בגשמיות משום התכלית של העבודה בגשמיות גם כן, ולא רק במבט של השתדלות של קנס כפשוטו, יש בזה גם ניצוץ של עבודה רוחנית, שזה על מנת להחליש את כוחות הגוף, כאשר האדם טורח במצוות, סוכה ולולב ומצה, שם זה ברור שיש כזה זיכוך, אבל אפילו אם האדם טורח לפרנסתו כפשוטו ממש, כנאמר 'צא אדם לפעלו', הוא צריך לכוון לזיכוך הגוף, שעל ידי כן יגיעת שניהם משכחת עוון. את העוון שהוא שורש של כל העוונות - חטא אדם הראשון בעץ הדעת. ומ"מ כשמבינים איך צורת העבודה הפנימית, על מה בנוי מהלכי העבודה הפנימית, אז האדם מבין שכל עניין של העמל והגיעה הוא להגיע למציאות של זיכוך, למציאות של בקיעה ויצאה מחיי גוף לכניסה לעולם של נשמה. על אף שהאדם מיוחד צריך לעמול כפי כחו, ויותר מכחו מעט כמו שהוזכר, ואצל רוב בני עולם אסור יותר ממעט כי הם יפלו, אבל הבקיעה הזו בעומק היא לא ניתנת לאדם לעשות את זה אפילו אם יעמול דיכול להגיע רק למה שבכוחותיו.

ויש להבין א"כ איך יכול האדם לעמול יותר מכוחותיו, אם הוא יעמול עם כוחותיו הוא לעולם לא יגיע, לעולם לא יגיע, אמנם יהיה לו תורה ומצות, ואף יהיה לו שכר, אבל הוא לא יגיע לעולם פנימי, דמוכרחים כנזכר לעמול יותר מכדי כחו בשביל לבקוע את נקודת הגוף שאז הגוף המכס המעלים נשבר. והרי זה לא ייתכן, הרי הוא תרתי דסתרי, אם צריך לעמול יותר מכדי כחו וזה האופן היחיד להגיע לזיכוך, איך אפשר אם כן להגיע לזה, הרי הוא לא יכול יותר ממה שיכול, ואדם מבין ופועל לפי מה שיכול, וא"א לצוותו שישן פחות ויתמוטט. אבל בזה מונח את הנקודה, שבעומק אדם לא יכול להשיג כלום כאן בעולם, וזה אינו מקרה,

רוחניות, אז הוא נתלה בכל רגע במי שאמר והיה העולם. וכאן בעצם הפתח להגיע לעולם הפנימי האמיתי. ככל שהאדם מבין את הדברים יותר, והוא לא רק עמל כפי כחו ויותר מכדי כחו, אלא הוא בעומק מתפלל מתמצית ליבו, והוא מכיר שהכל לא ייתכן שיהיה לו קיום של בקיעה לעולם פנימי, אלא מכוח יתברך שמו, כשירצה הוא שזה יהיה, אז בלבד הוא יכול להגיע לאותו עולם אז שייך ששיג. אבל אם לא הוא לא יגיע לעולם לאותו עולם פנימי, צורת העבודה הפנימית בנויה שהאדם מוכרח להיות תלוי במי שאמר והיה העולם בכל רגע

כמה נואלו אותם דעות של בני אדם ששייך לעמוד בעולם רוחני, שמדי פעם הם פונים לקוב"ה שיעזור להם. העולם עומד על ג' עמודים, אז הוא לא עושה שליש מהזמן תפילה, הוא לא במדרגת החסידים הראשונים עם תשע שעות, אז הוא עושה כמה שהוא עושה. זה לא שאלה רק של זמן, זה שאלה של תפיסת נפש, איזה משקל יש בחיים להכרה של תפילה, של ביטחון ברוחניות. כשהגר"א אומר שיש ביטחון ברוחניות, אז תופסים את הדברים כחידוש גדול, אבל כשמבינים את המונח בדברים, מונח כאן הכרח בכל צורת הבריאה, ומי שמנסה להגיע להשגה ברוחניות בלי שהוא קושר את עצמו למי שאמר והיה העולם, הרי בעומק מונח כאן תרתי דסתרי, ואם הוא השיג משהו, הרי זה ששילמו לו בחייו את השכר שלו של לעת"ל מתוך התורה שהוא השיג כאן בעולם.

אבל צורת החיים האמיתית היא בביטחון אמיתי, וזהו 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', שהיינו שייטכן שהאדם בוטח בקוב"ה, אך בעצם רצונו מאתיים זוז, וכיוון שהוא מאמין שבלי ביטחון אי אפשר להשיג, אז הוא בוטח בקוב"ה שייטכן לו, אבל בעצם רצונו והשתדלותו היא למאתיים זוז, והוא משתמש בביטחון בשביל המאתיים זוז. ביטחון באמת הוא שהוא מבין שהתכלית היא הביטחון עצמו, ולא להשתמש בביטחון להשיג עוד דברים. 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', היינו משום שהם הרי בוטחים לא לשם תוצאה, אלא הם רוצים את עצם ההתקשרות של הביטחון, להם מגיע שכר מן הצד. אבל אם האדם משתמש בביטחון ככלי להשיג את מה שהוא רוצה, לא מגיע לו שכר על הביטחון, הוא רוצה את הביטחון להוציא את מה שהוא רוצה מתוכו. יתכן שאדם בוטח בקוב"ה ממש, כמו ש

תפילה 113 בטחון ברוחניות
מספר שיעור בקול הלשון 1127931

אוצר האותיות

אמונה ובטחון

א

יש אמונה, ויש בטחון. אמונה ענינו, שאדם מאמין שכל מה שנעשה בעולם, בין עמו בין עם אחרים, בין במדבר בין בחי בין בצומח ובין בדומם, הכל עד הפרט הקטן ביותר, הכל בכל מכל כל מושג בהשגחה פרטית, ונעשה ע"י הקב"ה ממש כביכול, זהו ענין האמונה. אולם ענין הבטחון, הוא פנימי יותר, ועמוק יותר.

ב

בטחון, ענינו שאני בוטח בו ית"ש שהוא ידאג לי וינהל את כל צרכי בין בגשמיות בין ברוחניות, הכל ינוהל על הצד היותר טוב. אין הכוונה שאני בטוח שיקרה כך או יקרה כך כמ"ש הראשונים לשלול דעה זו (יש גם בחינה זו אולם אכמ"ל) בפירוש מילת בטחון. אלא עיקר הענין של בטחון הוא, הרגשת שלווה, הרגשת רוגע שיש מישהו שמסדר ודואג לכל צרכי. מישהו שיודע בדיוק מה אני צריך, מישהו שיודע בדיוק מה טוב לי הרבה יותר טוב מאשר אני יודע מה טוב לי. מישהו שכל כך אוהב אותי, שדואג לי בכל רגע ממש כל ימי חיי, הן בעוה"ז והן בעוה"ב לנצח נצחים, כל הזמן ממש כל ענינו לדאוג שיהיה אצלי הכל בסדר, הוא אינו מסיח דעת מזה אפילו לרגע ממש כפשוטו. ובעיקר, שהמישהו הזה לא רק רוצה לדאוג לי, אלא הוא אינו מוגבל לשום דבר, כל מה שהוא רוצה הוא יכול לעשות ואין מונע לו כלל.

ג

צריך להבין, ענין הבטחון הוא תחושת שלווה גמורה, שהנני רגוע מכח ההרגשה שהעול לא עלי, יש מישהו שדואג לכל והוא יסדר הכל על הצד היותר טוב. בכדי להרגיש בטחון אמיתי, מוכרח שיקדם לכך אהבה אמיתית, אהבה שמתוכה אדם נותן נאמנות גמורה בלב להקב"ה, נאמנות גמורה שאדם מרגיש שבאמת הקב"ה כביכול עומד לידו לשרתו לכל צורך ממש. צריך להבין, ענין הבטחון הוא אינו ענין שכלי, אלא מצב של נפש שכ"כ מרגישה את הבורא ומאמינה באהבתו אותה, שאינה דואגת כלל מכח ביטחונה שבודאי ובודאי הוא לא יעזוב אותה אלא יהיה צמוד עמה בכל דרך שתלך.

ד

רק כאשר יש לאדם בטחון אמיתי, הוא זוכה לאושר רוגע ושלווה. לולי זאת, כל החיים זהו מין שרשרת של לחצים מכאן ולחצים מכאן, רק בכח הבטחון באהבת הבורא את הנברא, ודאגתו בכל רגע ובכל שעה, יש רוגע בעוה"ז.

מתוך הספר בלבבי משכן אבנה ח"ה

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בטח

אוצר האותיות

יִשְׁכַּן בְּטַח (משלי א, לג)

אוצר האותיות

בטחון והשתדלות ג'

אוצר האותיות

ליקוטים, ביאורים

ועיונים בנושא בטחון

סוגיות במחשבה

בטח

בלבניפדיה מחשבה

במח

שייכות מידת הביטחון לאב.

הפעם הראשונה בה הוזכר בתורה המושג 'ביטחון' הוא בהריגת שמעון ולוי את יושבי שכם, (בראשית ל"ד כ"ה) "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים, ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו, ויבואו על העיר בטח, ויהרגו כל זכר" וביאר בפירש"י שם שכיון שהיו יושבי העיר ביום השלישי למילתם, בהיותם כואבים, לכך בני יעקב בטחו בנצחונם, ומדרש אגדה שהיו בטוחים על כוחו של זקן, כלומר, שבטחו על זכותו של יעקב אביהם.

והנה בדברי רבותינו ז"ל מבואר, כי מדרגת הביטחון יש בה שייכות לכוח האב, וכדכתיב (תהלים כ"ב ה') "בך בטחו אבותינו וגו'", ובפשטות, הפסוק מתפרש שאבותינו כבר בטחו וכעת אנחנו, כלומר מציין את השתלשלות הביטחון בו ית' מדור לדור, אמנם בעומק יש לבאר, שישנה מעלה בבטחונם של אבותינו דייקא, וכפי שנתבאר כדלהלן.

ובאמת, מידת הביטחון שייכת כאשר הדבר אליו מתייחס הביטחון אינו כבר בעולם, שבדבר קיים אין שייך ביטחון, כיון שהוא נמצא בחוש, ואף בדבר שאינו קיים אין הביטחון שייך אם הדבר אינו קיים אפי' בכוח, שהבוטח בו הרי הוא כ'כסיל מתעבר ובוטח', אלא שמידת הביטחון מבטאת את הביטחון בדבר שהוא קיים בכוח אבל אינו בפועל, והבוטח בוטח בו שיצא לפועל.

שייכות הרשעים למידת הביטחון.

ובגדר מידת הביטחון מצינו ב' שיטות בראשונים, כחובות הלבבות (שער הביטחון פ"א) כתב שאין הרשע שייך למידת הביטחון,

ואף קרא עליו הפסוק "כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו, הצעקתו ישמע א-ל וגו'" (איוב כ"ז ח-ט), וברמב"ן ובעוד רא' מבואר שאף לרשע יש חלק במידת הביטחון, ואף הוא יכול לבטוח בקב"ה שימלא מבוקשו, וכן מבואר להדיא ברמ"ז, שמתפעל ממידת הביטחון אשר כל הבוטח בה' חסד יסובבנו ואפי' רשע, ומכאן שאף הוא מועיל לו ביטחון

ונראה כע"ז בגמ' (שבת קלט א') גבי בית ראשון "רשעים הן, אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם", (ועיי"ש במהרש"א שהפחית קוב"ה ענשם בשל כך) והרי לפו"ר נראה, שאף לרשעים מהני ביטחון בו ית'ש וכן דעת רוב הרא' דלא כחובות הלבבות, ובאמת, בפשטות מציאות הביטחון אינה שייכת ברשע, כיון שעומק ענין הביטחון הוא ביטחון בכוח הטמון בחכמה ע"י דבקות בה, וברשעתו כביכול ניתק עצמו מהכוח, כלומר, שלכאו' אין לו תקווה אף בכוח ומכ"ש שאף לא בפועל, וכיון שנכנסה בו רוח שטות והפריד בינו לחכמה הרי "ימותו ולא בחכמה" (איוב ד כ"א).

אמנם, כבר הקדמנו כי רוב הראשונים אינם סוברים כחובות הלבבות, אלא גרסו שאף לרשע ניתנה האפשרות לבטוח. והדבר צריך תלמוד מה ענין ביטחון אצל הרשע, דלכאו' אינם שייכים זל"ז כלל.

מציאות הביטחון במקום החסר.

נחדד מדברי רז"ל שמצינו ששמו דגש על כך שאין נמצא בכל השבטים האותיות ח' ו-ט', כלומר שאין שייכות בין שבטי י-ה לאלו האותיות, משום שהם מבטאות את החטא והחיסרון שלא נמצא במציאות של השבטים,

שאינן בו חיסרון דיקא, וא"כ, הרי שכלפיה אין חילוק כלל בין חסרונו של צדיק לחסרונו של רשע, כיון שמציאות אותו השלמות הינו למעלה ממצייאותו של צדיק ורשע, אלא בעצם כך שהוא קיים ומקיים ושלם, ללא כל קשר להשפעת החסרונות, ולמדרגה זו התכוונו הראשונים באמרם שאף ברשע שייך מציאות של ביטחון, ומ"מ, בחובות הלבבות התכוונו דבריו לביטחון במדרגתו הפשוטה יותר, שלגביו אין שייכות לרשע.

והנה מצאנו ב' בחינות אלו בכרכות לכשישמרו ישראל את מצוות ה', דכתיב בקרא (ויקרא כה י"ח) "ועשיתם את חוקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אותם וישבתם על הארץ לבטח", כלומר, אם תשמרו ותעשו את חוקתי ומשפטי או אז וישבתם לבטח, לאפוקי גלות ויציאה מא"י, וכפי שביאר שם רש"י "שבעון שמיטה ישראל גולים", אמנם בפסוק אח"כ נאמר (שם י"ט) "ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה", ובפסוק זה פירש"י "וישבתם לבטח עליה - שלא תדאגו משנת בצורת" כלומר שתבטחו שיהיה לכם השפע הנצרך, והוא ב' המדרגות האמורות לעיל, הביטחון העליון המוזכר בפסוק י"ח, הוא ביטחון העליון והוא ביטחון בעצם הקיום בא"י שע"י יש משנה תוקף וחוזק לישבתם בארץ, שבטוחים בו ית' בעצם קיומם על הארץ, ומאידך דרגה ב' המוזכרת בפסוק י"ט היא המדרגה הפשוטה יותר, שבטוחים בשפע היורד מאיתו ית', שלא יחסר להם דבר.

ומ"מ שני אופנים המוזכרים בפסוק אינם הביטחון הגמור, כיון שהוא תלוי בכך שיקיימו את מצוות ה', וכדביארנו שענין הביטחון המוחלט הוא ביטחון בעצם קיומו של הבורא, ובו אין נפק"מ כלל בין צדיק לשאינו צדיק, אמנם פסוקים אילו מתמצתים לנו את עיקר שני הפירושים ל'בוטח'.

ומדייק ב'מגלה עמוקות', ששורש הבוטח הוא דווקא אותיות ח' ו-ט', שמשמעות בוטח הוא בו-ח-ט', והעניין כפי שפירשנו, שבמקום שלימות אין מציאות של ביטחון כלל, כיון שהדבר נמצא בפועל, אלא שכל מציאות הביטחון חלה כשאין הדבר נמצא עדיין, רק שבוטח בכוח שיצא לפועל, ולפיכך שוכן הביטחון דווקא על מקום החיסרון המסתמל ע"י אותיות ח' וט', אולם לא במקום שיש עבירה וחטא.

שתי מדרגות הביטחון.

אך בעומק, ישנם שני מדרגות ביטחון, התחתון יותר עניינו, שבראות האדם את חסרונו, יבטח האדם במי שביכלתו להשלים את החיסרון שישלימנו לו, אמנם, ישנה מדרגה עליונה יותר, והיא, שיבטח האדם בעצם קיומו של הכוח, כלומר, לא שיבטח בפעולתו של הכוח שיפעל להשלים חסרונו, אלא שכיון שיבין מציאות הכוח המוחלט ממילא יבטח בו, וכפי שפירש ר"א אבולעפיה, שכשאדם בוטח הרי הוא מצרף את קיומו לקיומו של אותו אשר בו הוא בוטח, ומש"כ מוכרח שיבטח דווקא בבורא ית', כיון שאין לבטוח בכל קיום של אחר שיש בו עצמו חיסרון ואין כוחו תמידי ומוחלט, ונמצא א"כ, שאין משמעות הביטחון בעמקותו שיקווה לשפע שישפיע עליו אותו הכוח, אלא שיבטח בעצם כך שאותו הכוח שמקיים אותו קיים ותמידי ושלם, ועי"ז מתדבק ונכלל בו, שהוא שלם בכל מיני שלמויות, ובכך משתלם חסרונו שלו, אמנם אין הביטחון בדרגה זו, שיבטח לקבל שפע של השלמה אלא שיתבטל אליו ויתכלל בו ובכך ישתלם ממילא.

ולפי"ז יתיישב שביטחון עליון זה אינו שייך רק בצדיקים, כיון שאינו בא לבטוח בחכמה אשר ממנה התנתק ע"י חטאיו, שנכנסה בו רוח שטות, אלא שבוטח בשלמות, כלומר, במקום

נפק"מ בין ב' אופני הביטחון.

ובאופן זה יש לבאר את מחלוקתם של רבותינו ז"ל, שנחלקו בגדר הביטחון אם משמעותו לבטוח שתתלם תקוותו וחפצו ייעשה, או שעניינו לבטוח שהכל בגזירת עליון ואין ביד האדם לשנות מאום מאשר נגזר ע"י הקב"ה, ולפימש"כ נראה דבהא תליא, שאותם שפירשו ביטחון שגזירתו ית' ייעשה עכ"פ נתכוונו לביטחון התחתון, שבוטח שישפיע עליו שפע על חסרונותיו בשורש ח' ט', וזה בר גבול ומידה כפי גבולות זכויותיו וחסרונותיו כפי שנגזר, אמנם, כאשר יבטח בעצם קיומו ית' למעלה ממציאות החסרונות, שמקיים את האדם, בזה אין שייך חיסרון כלל, ויכול לקוות שישלים ה' תקוותו בלי ספק כיון שאין זה תלוי במאומה, וזאת הבחינה נקראת ביטחון ב' אין סוף' שאף הוא נחלק לב' בחינות זו למעלה מזו, ונבאר.

הביטחון התחתון במדרגת הביטחון העליון ה"ה ביטחון באין סוף, הוא שיחשוב האדם שכיון שהוא אינו מוגבל והוא ית' כל יכול ולמעלה מן החסרונות, ממילא ודאי שאין מניעה לבטוח ככל אשר יחפוץ ויתן לו, אמנם המדרגה היותר עליונה בביטחון האין סוף הוא שיבטח האדם בעצם קיומו וטובו של הבורא, ומכיון שנכלל בו יכול לבטוח כתולדה מכך שישתלם ויתמלא חסרונו, ורצונו שלו יתממש, מכיון שעצם ביטחונו הוא כוח שמושך השפע מהאין סוף שממנו מקור לכל השפע והרי שמן הביטחון העליון נוסף אף ביטחון תחתון. ע"כ מהות ב' הבחינות.

מהות קילקול דעץ הדעת בביטחון.

ושורש זה טמון בחטא עץ הדעת, שבאמת השורש ב'-ט'-ח' עולה למנין י"ט שהוא גימט' חו"ה, ומשמעותו, שקודם שחטא האדם היה ראוי שיאכל מעץ החיים וחי לעולם, ומלאכים צולים לפניו בשר ומסננים לו יין, וכיון שחטא

ע"י שחווה הישיאתו, ירד מדרגה והזדקק להשתדל כדי לאכול את פיתו, והוא, כיון שחווה שהיא בגימט' בט"ח ביטלה את מדרגת הביטחון העליון והורידה אותו למדרגת הביטחון התחתון שהוא הביטחון מצד החסר, וזה נעשה ע"י "האישה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל" (בראשית ג י"ב) שהיא הח' ט', כלומר שע"י הבט"ח שלה הורידה למדרגה של הב-ט"ח' הוא החיסרון, וסילקה את הבטח עליון, ובוה גרמה "בזיעת אפיך תאכל לחם" (שם פסוק י"ט).

ונעמיק עוד ע"פ מה שפירשנו בכמ"מ, אשר ישנם כמה חילוקים בין בריאת האדם לבריאת האישה, ועיקר החילוק הנוגע לעניינינו הוא, שהאדם נברא ע"י שנפח באדמה נשמת חיים, כלומר ע"י תוספת שהוסיף לו רוח כביכול מאין, משא"כ האישה כפי שהוזכר בתורה לגבי בריאתה "ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה", (שם ב כ"א) כלומר, שעצם בריאתה הוא מחיסרון לאדם, ואין נאמר בה הוספה, ולפיכך האדם עודף ולעומתו הנקבה מנוקבת, חסרה, כיון שכל מציאותה ע"י שהחסירו את האדם, ובכך נבראה, ונמצא שכל בריאת האישה ענייני חסר, לעומת האדם שהוא תוספת.

ובבחינה זו יש לפרש את ב' דרגות הביטחון שהזכרנו למעלה, שמציאות הביטחון השייך באישה הוא דווקא ממקום חסר, שמקווה שישתלם חסרונה ע"י שפע שישפיע הקב"ה ממרום, מאידך, הביטחון השייך באיש הוא בצורה של שלימות והוספה, ע"י התדבקות בשלמותו ית"ש.

ועל זה יכוונו חז"ל באמרם (נדה לא ב') "בא זכר בעולם - בא ככרו בידו", ופירושו, שכאשר נברא זכר נברא מזונו עימו, וזה נפילת מדרגת האדם שבאכלו מעץ הדעת טוב ורע נפל ממדרגת זכר למדרגת נקבה, כלומר, ממדרגת

לעוה"ז בכל רגע ורגע, ולא רק מעצם קיומו שנברא על ידם.

ונמצא לפי"ז, שאף ביחסו אל אביו ואל אימו נמצאים אילו שתי הבחינות עליהם הרחבנו למעלה, האחת עצם קיומו שהביאווה לעולם, והשנית השפע הנשפע אליו, והן הם ב' המדרגות הביטחון, הביטחון בעצם הקיום ולעומתה הביטחון בשפע, וא"כ זוהי משמעות ביטחון מכח האב "בכ בטחו אבותינו" "בטוחים בכוחו של זקן", שבטוחים בבחינת הקיום שאביו הביאו לעולם.

שורש הביטחון מהאב לבן המתגלה ביעקב ובניו.

ונראה לבאר עוד ענין בטחון האחים ביעקב אביהם, והוא מה שאמחז"ל (תענית ה ע"ב) "אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת", וחזינן דיעקב יש לו קיום גמור ותמיד, ומשו"כ בטחו בו אף הם, וכמו שאמרו (ב"ב קטו ע"ב) "אמר אביי גמירי דלא כלה שבטא", ומבואר שקיומם גמור, והוא מכוח הקיום המוחלט של אביהם יעקב.

ונחדד עוד, ענין שמבואר בדברי רבותינו שהיה יעקב יודע שאם לא ימות אחד מבניו בחיי חיותו הרי מובטח הוא שהוא בן עוה"ב, ובדברי חז"ל מובא פעמים רבות למאוד לשון "מבטוח לו שהוא" וכו' וכגון "העונה יהא שמיה רבא מברך - מובטח לו שהוא בן העולם הבא" (ברכות דף נ א) ועוד. והענין, שהמציאות השלמה של העוה"ב הוא כשמובטח האדם שהוא בן העוה"ב, ולא סגי ב'מזומן' וכדו', וזה היה משמעות הביטחון ביעקב, שאם אין אחד מבניו מת בחיו הרי שהשלים הוא את קיומו המוחלט וכך הבנים, וזה מה שבאה התורה לקללמדינו שמביאה בפעם הראשונה את ה'בטח' בענין יעקב ובניו, כיון ששם התגלתה המציאות המוחלטת של ביטחון קיומו של האב, ועל ידי אף ביטחון קיומם של הבנים,

ביטחון של שלמות לביטחון של חסר, ומשו"כ (לפי זה הפן) גירשו מגן עדן "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם", (בראשית ג כ"ב) שמא יאכל מעץ החיים וידבק במציאות המוחלטת שאין בה חסר ויחזור למדרגתו הראשונה.

ויש עוד להבהיר, כי בירידת האדם ממדרגתו הראשונה לביטחון תחתון אין הפירוש רק שנפל ממדרגה של ביטחון באין סוף אל 'בזיעת אפיך תאכל לחם' שנשפע רק בגבולות ובחיסרון, אלא שבעומקו של דבר, עניינו שנפל ממדרגת הביטחון הגמור בעצם קיומו, וכפי שמעיד הפסוק (שם ב י"ז) "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", כלומר שתהיה בר מוות שלא תאמין בחיך, והוא עיקר נפילתו שמתחילה היה שורה בבחינת הביטחון העליון, והוא ביטחון בעצם קיומו של הבורא ובכללו הוא, ולאח"מ, כיון שחטא נפל ממדרגה זו, וכבר אין הוא בר תחיה לעולם, כיון שמאבד חיבור הביטחון אל שורשו העליון שממנו הוא מושך.

ולפי"ז נתבאר ענין שהבאנו למעלה "ויבואו על העיר בטח" (שם לד כ"ז) וברש"י בשם מדרש אגדה שבטחו בכוחו של זקן, וכן "בכ בטחו אבותינו", ועניינו כפי שביארנו, שצורת הביטחון, לבטוח בכוח שיצא אל הפועל, ואביו הוא הכוח שהוציאו אל הפועל, אמנם כעת נתבאר רובד נוסף, מה שכבר מפורש בדברי 'חסד לאברהם' (סכו של החיד"א) ובעוד מרבתינו, שלא זו בלבד מה שמתחילה מקבל הבן מהאב את עצם קיומו בלידתו, אלא שכל שפע הנשפע ממנו ית' היוורד לאדם עובר דרך אביו ואימו אליו, וזה עומק מצוות כיבוד אב ואם, שבפשיטות, מחוייב לכבדם מפני שהביאווה לחיי העולם הזה, וחייב להוקירם על כך, אולם ביסודם של הדברים, ע"י שמכבדם מייקר את מקור השפע הנשפע אליו

אינו כלה, כיון ששורש הקיום של יעקב עדיין קיים ודבק בא"ס בבחינת 'ונשגב ה' לבדו', שהסמין את קיומו על קיומו של הבורא ב"ה, והם יונקים עדיין את קיומם מקיומו של יעקב שהוא קיום התלוי בקיומו ית', ומשור"ה 'וישכן ישראל בטח בדד' כיון שקיימים בבחינת בטח בדד, וזהו שכל יחיד ויחיד תחת גפנו ותחת תאנתו משום שכל יחיד נמצא קיים בקיום גמור בביטחוננו בבחינת 'בטח בדד', ולא זו בלבד שקיום כל כלל ישראל גמור ותמידי אלא אף קיום כאו"א יהיה גמור ע"י שבוטח בקיומו של הבורא ית"ש.

וזה ענין הביטחון בעת צרה שהאדם מפחד על קיומו, ושם מתבטא כוח הביטחון שלא דיו שיבטח ש'עין ה' אל יריאיו' 'ואני בחסדך בטחתי' וכו', אלא שיבטח במקום קיומו של הא"ס ומשם ימשיך הכוח אל קיום ה'בטח בדד'.

נמצאנו למדים כי בביטחון ישנם ב' בחינות, האחת - היא הנרמזת באותיות ב' ט' של בטח דהיינו הבליטה בחינת הזכר, והיא הבחינה של הביטחון מכוח התוספת שהוא הביטחון העליון ששרשו ביטחון בעצם הקיום. והשניה - הנרמזת בט' ח' של בטח והוא החיסרון, כלומר הביטחון מבחינת החסר שרוצה להשתלם בבחינת הנקבה החסרה, וכפי שהזכרנו שחור"ה בגי' בט"ח שבבחינה זו פגמה בביטחון העליון, וכפי שהרחבנו למעלה.

מדרגת 'הבטה'.

עוד משורש הב' ט', 'הבטה'. והיא הנזכרת רבות בדברי רבותינו בלשון 'צפיה', והוא מלשון צף כאומר צף מעל הדבר ומביט עליו מלמעלה, שהיא ההבטה היותר בהירה, וכגון גן המבוכה שלכשיראה מתוך שבילי הגן לא ידע ולא יבין מהי הדרך הרצויה, אמנם שיצפה מלמעלה יבחין מיד כל דרך ויעדה, ואף ההבטה היא משורש הב' ט' מלשון הבליטה בעניינה

היונקים את קיומם מכך שהשורש קיים לעד. **ונתבונן גם כן בהמשך דברי הגמ' דיעקב** אבינו לא מת, ומקשינן התם בגמ' וכי בכדי ספדו ספדניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא, אמר ליה מקרא אני דורש, שנאמר "ואתה אל תירא עבדי יעקב וכו' כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים", מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים - אף הוא בחיים, ע"כ. ובפשטות נראה שאף שהוא עצמו מת מ"מ כיון שזרעו קיים נחשב לו כאילו הוא קיים, אך יש להעמיק יותר, כדביארנו שקיומם הנצחי של עם ישראל מקורו בשורש הקיום הנצחי של יעקב, כלומר, שבכך נחשב שיעקב לא מת כיון שאכתי קיימת מציאותו שמקיים אחרים, בניגוד לאברהם ויצחק שבזרעם נמצא פסול דישמעל ועשיו, ומשור"ה אין מיטתם שלמה ואין קיומם קיום גמור, והוא ענין ויותר יעקב לבדו, (בראשית לב כ"ה) ששורשו ונשגב הוי"ה לבדו, (ישעיהו ב י"ז) שקיומו מכריח את קיומם של אחרים.

בחינת 'בטח בדד'.

ונראה לפרש עפי"ז הא דכתיב בקרא (דברים לג כ"ח) "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל", ועיין פירש"י שם "כל יחיד ויחידת איש תחת גפנו ותחת תאנתו מפוזרין ואין צריכים להתאסף ולישב יחד מפני האויב", עכ"ל. והמתבאר בראיה ראשונה כי בעת שלום יכול כל אחד לשבת בגפו בנחת ללא מורא, אולם בעת מלחמה נאספים כולם יחד שכוחם רב יותר יחד, וכך מפגיגים את תחושת הפחד, אך בעומק מתפרש כפי מה שיוסד שהקיום המוחלט הינו קיום מכח הבדד ביחיד, כלומר הביטחון בכך שאין עוד קיום מלבד הבורא שהוא קיום גמור בבחינת 'יותר יעקב לבדו' 'ונשגב ה' לבדו', וזה ענין 'וישכן ישראל בטח בדד' שיבטחו בבדד, וע"י כך יחיו בביטחון גמור.

ומשום כך קימ"ל שאף אחד מהשבטים

לא א) "עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו". ומבואר כי כל בני"מכל צדדיהם מצביעים לנקודת האמצע ואומרים זה ה' קוינו וכו', והענין, שכל אחד ואחד ממקום תפיסתו ומקום השגתו אומר זה ה' קוינו, ויש לפרש ה'קוינו' מצד הביטחון, ביטחון - תקוה, והוא שכל אצבע ואצבע כולם מופרדות זו מזו, וכל אחד בבדידותו אומר זה ה' קוינו, והוא מדרגת ה'בטח בדד' שכל אחד מכוחו לבד בוטח בו ית' מצד עצם קיומו ולא מצד השפע הכולל.

ונמצא א"כ, כי ישנם ג' חלקים. האחד, ביטחון מבחינת הח' ט' ה"ה החיסרון, כלומר שבוטח שיושפע החסר. למעלה ממנה מדרגת הב' ט', הוא ביטחון במקום בליטת השלם שעל ידיו יושלם החסר, והעליונה היא מדרגת ההבטה בחינת החטיבה אחת והוא ביטחון בעצם הקיום הגמור.

ההכשרה לביטחון המתגלה ב'בטח'.

צירוף נוסף המתגלה בשורש בט-ח הוא 'חביבה', וענינו לבטא את הכשר האדם לביטחון העליון, וכפי שמצינו שאמחז"ל דכלי הקדש מקבלים טומאה אע"ג שלא בא עליהם מים, מפני "שחיבת הקודש מכשרתן" (מנחות קב ע"ב). ונמצא, שמקום החביבה יוצר מציאות של הכשר והכנה.

ובענין דידן יש להקיש שהוא ענין הכשר והכנה למידת הביטחון העליונה, והוא המתגלה בצירוף הב'-ח' שב'בטח' לשון 'חביבה', אמנם יש לבאר מציאות הט' לזאת הבחינה ומצינו בב"ק (נה ע"א) "מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב וכו' חס ושלום, פסקה טובה מישראל", כלומר שהט' הינה חלק

אנו עוסקים, ונבאר. הצפיה בדבר מלמעלה משמעותה ראית מכלול הדברים כשלם, וכפי שכתב ה'ריעות שלמה' שכמתמקדות עיניו של האדם היטב להביט בחפץ מסוים גלגל עינו בולט מעט החוצה, והוא מדרגת הצפיה. אמנם, למעלה מכך ההבטה שאינה רק ראית דבר שלם, אלא עניינה ראית כל החסרונות נשלמים מכוח השלם.

ובאמת אף שני פנים אלו, בחינת הב'-ט' ולמטה הימנה הט'-ח', אינם עיקר ושורש מידת הביטחון. לפי ששניהם מתייחסים למקום החסר, אלא שהעליון בוטח ממקום הבליטה של השלם שימלא את נקודת החסר, והתחתון בוטח שיושפע החסר מהמלא, אך שניהם רואים במידת הביטחון אפשרות למלא החסר, או מפאת השלמות או מצד השפע, אך ישנו רובד נוסף ושורשי יותר, ונפרש.

'אתם עשיתוני חטיבה אחת' - דרגת הבטח בדד.

הביטחון במשמעותו העמוקה והשרשית ביותר אינו מילוי החסר אלא ראית האין סוף כמלא גמור וכשלם בכל שלמות ובעל קיום גמור, ויבטח בקיומו השלם והגמור, והוא כוונת חז"ל דדרשו בגמ' (ברכות ו ע"א) "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם", שנתהפך הבטח למדרגת חטב, והיא המדרגה שהזכרנו 'בטח בדד' כלומר שדבק בכך שהבורא ית' בעל קיום מוחלט, והבוטח שיונק הכוח ממנו הרי שקיומו מובטח מיניה וביה, כלומר אינו בא למלאות החסר, אלא מגלה את ההוי"ה השלמה במקום החסר.

ונראה לבאר לפי דברינו הא דמצינו בתהלים (לב י') "רבים מכאובים לרשע, והבוטח בה' חסד יסובבנו". וכבר עמדו על כך רבותינו מה ענין היסובבנו, ונבאר זאת ע"פ חז"ל (תענית

הבולט ומחסיר מכוחו, זאת אומרת שאינו דבק בחוק הטוב להיטיב לבד אלא במיטיב הבולט בעצמו.

מדרגת 'אש שחורה ע"ג לבנה' בביטחון.
ובחינה עליונה יותר היא דרגת כתיבת התורה קודם בריאת העולם, שקימ"ל שהייתה כתובה ע"י 'אש שחורה ע"ג לבנה' (ירושלמי שקלים פ"ו ה"א). והענין כי בכתיבה ע"ג אש הרי לא הוחסר דבר אלא התוסף, והוא למעלה מהחוק ולמעלה מהמחוקק. אמנם מהצד התחתון של בחינת התורה נקרא משה 'מחוקק', והוא ב' הבחינות אף באדם, שמצד עפריותו הרי הוא חוק, כפי שמתגלה בקבורתו שנעשית ע"י חקיקת קבר בקרקע ומילויה בגופו. כמו שמצינו גבי משה שנאמר בו חלקת מחוקק בענין מקום קבורתו, וכדכתיב "כי מעפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג י"ט), שנוצר ע"י חקיקה בעפר ולאחמ"כ שב אליה. ברם יש בו אף את בחינת הנשמה והיא תוספת בלבד ללא חסר כלל, וכפי שמעיד הפסוק (בראשית ב ז) "ויפח באפיו נשמת חיים" מלשון 'אף התוספת', ונמצא א"כ שבמשה נתגלו ב' בחינות אלו האחת 'מחוקק', והשנית היא מדרגת האש שחורה ע"ג לבנה, וכפי שאמחז"ל "באף בישרוהו" שהיה בו שורש בחינת התוספת ללא חיסרון כלל (אולם נפל ממדרגה זו לכך מת).

המדרגה העליונה 'ויפח באפיו נשמת חיים'.

וביסוד 'ויפח באפיו נשמת חיים' דרשו חז"ל מאן נפח - מדיליה נפח (זהר הובא ברמב"ן עה"ת). כלומר, שאף שנפח למקום החוטם אשר נמצא בו חור וחיסרון, אמנם מהיכן נפך, מדיליה, ממקום השלם שמהותו תוספת בלבד ללא חיסרון, והוא שורש הביטחון שנפח מדיליה, הרי שמעצם קיומו ברא את האדם

ממציאות הטוב, ובוטח בטוב, וכפי שהאריך ב'מגלה עמוקות' שעיקר שמו של קרח הוא 'קר', ולקח את הח' דקרח מהח' שב'בטח' מפני שהיה בחינת "בוטח בעושרו הוא יפול". (משלי יא כ"ח) שהשתמש בבטח לעושר. אמנם בט' אין בכוחו לגעת ונשארה בטובתה.

א"כ נמצא כי הביטחון יוצר הכנה (חיבה) לטוב, אמנם לפי המתבאר יש להדגיש שאין הכוונה שבוטח לקבל שפע של טוב, אלא בעומק הענין שבוטח בו בעצמותו שהוא חקק את חוק הטוב להיטיב, וממילא בביטחונו בו הרי שמהווה את מציאות הטוב אליו, שהרי ללא הגדרה זו יקשה כיצד נמשכת אליו ההטבה, שלפי ההבנה הפשוטה של מידת הביטחון שענינה בוטח לקבל שפע ניחא. אמנם להגדרה זו כיון שבוטח בעצם קיומו של הבורא ית"ש כיצד נמשך אליו ההטבה בכך, אלא לכך באה האות ט', להדגיש כי בביטחונו זה הוא בוטח בעצם קיום החוק הטוב להיטיב שהוא קיום גמור ונצחי, וכיון שכך הרי נמשך הטוב בו הוא בוטח, אליו, מפני שחפץ הטוב להיטיב לפיכך מיטיב לו.

הגדרת ה'חוק' לעומת ה'מחוקק'.

ונעמיק עוד בענין הזה מה היא מהות החוק הטוב להטיב, שישנם ב' אופנים בחוק, האחד הוא החוק, והשני הוא המחוקק, וכדכתיב (דברים לג כ"א) "כי שם חלקת מחוקק ספון" ודרשו חז"ל דמרע"ה נקרא 'מחוקק', וישנו הבדל מהותי ויסודי בין ה'חוק' ל'מחוקק', שהמחוקק נוטל כלי בולט בידו וחק באבן ומחסיר ממנה ויוצר בה חק (כעין חק תוכות), ומדאיתנין להכי, הרי החוק הוא החסר בעצמותו והדבק בו דבק בחסר, כפי ההגדרת הביטחון הראשונה האמורה לעיל שיכול למשוך שפע ע"י כוח המשיכה שבביטחון, אמנם במדרגת ההבטה אינו דבק ומושפע מהחוק אלא שדבק במחוקק עצמו, כלומר שדבק במי שלוקח

בחנינת 'ויפח באפיו נשמת חיים', שהיא מבטאת שכל עצם קיומינו מגיע ממציאותו שלו ית"ש, והיא מדרגת ארץ ישראל שנחיה אנו במקומו שלו כביכול.

נמצאנו למדים שישנם ארבעה דרגות בביטחון זו למעלה מזו. התחתונה, היא מדרגת החיסרון בבחינת החוק הטוב להיטיב, בדרגת החוק. למעלה ממנה, הבליטה בבחינת מחוקק. למעלה ממנה, דרגת אש שחורה ע"ג לבנה היא הכתובה בהוספה ללא חסר. ולמעלה ממנה, 'ויפח באפיו נשמת חיים' מאן דנפח מדיליה נפח שעצם קיומו מתהווה מקיומו ית'.

וכשזוכים לזו המדרגה העליונה, אזי האדם בטוח בעצם קיומו שלו מכוח מציאות אמיתת הוויתו ית', וכפי שפתח ברמב"ם את הלכות יסודי התורה "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו". מציאותי שלי מהיכן קיימת, ממקום המצוי הראשון היחיד, הממציא כל נמצא. הוא מדרגת הביטחון העליונה, מדרגת ה'בטח בבדד'.

'מדיליה נפח', נמצא שהאדם יונק מעצם קיומו של הבורא את קיומו שלו, והוא שורש הביטחון באין סוף בחינת 'בטח בדד'.

ומדרגה זו של 'ויפח באפיו נשמת חיים' היא הבחינה ממנה נפל אדה"ר בחטא עץ הדעת (כפי שהזכרנו לעיל), וקודם החטא היה חי בדרגת 'מאן דנפח' - מדיליה נפח', שהיה דבוק בבורא מעצם קיומו, וכיון שחטא, לא הייתה נפילתו בכך שירד ממדרגת הבליטה אל מדרגת החיסרון (גימ' הו"ה), אלא שנפל ממדרגה זו שהיתה מציאות הוויתו מעצם קיומו של הבורא, וממנה נפל אל מדרגת החיסרון של "בזיעת אפיק תאכל לחם" בחינת חו"ה.

התגלות בחינת 'ויפח באפיו' בא"י.

מקום גילוי בחינה עליונה זו הוא בא"י אשר נאמר בה מהצד האחד (בראשית יא י"ב) "תמיד עיני יהוה אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", הוא דרגת ההבטה. אולם יש בה מדרגה נוספת היא המוזכרת בדברי רז"ל "אורא דארץ ישראל מחכים" (ב"ב קנח ב). ובפשיטות, מדרגת המחכים כפי שהוזכר לעיל היא מדרגת הביטחון להוציא מהכוח אל הפועל, אמנם ישנו עומק נוסף בזה הענין, שלימדונו חז"ל (סנהדרין לח ב) שאדם הראשון ראשו מא"י וגופו מבלל ושאר כל אבריו מכל הארצות כולם, ונמצא א"כ שבחינת 'ויפח באפיו' היתה בא"י ושם מתגלה מדרגת הויפח באפיו כלומר 'מאן דנפח' - מדיליה נפח', והיא מדרגת הבטח בדד, שבכל הארצות אין מציאות של 'וישבתם על הארץ לבטח', אמנם שלימות הביטחון של ארץ ישראל אינה אלא מדרגת ה'בטח בדד'

ב-ט בטח-בלבביפדיה מחשבה

מספר שיעור בקול הלשון 32761098

אוצר האותיות

יִשְׁכֵּן בְּטַח (משלי א, לג)

ברהבים, זה יוסף הצדיק שהוא לא בטח על הרשעים, אלא בטח בקדוש ברוך הוא. (והגם שנאמר שם כי הוא בטח ברשעים ולכן נתווסף לו שנתיים, ואכמ"ל בזה).

ולכך עיקר מקומו של יוסף הוא אותו עיר שכם, שעליה נאמר 'בטח', כדכתיב הנה נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי. על חרבי ובקשתי גופא נאמר כי לא בחרבי אבטח וקשתי לא תושיעני, על העיר הזו שנקראת שכם נאמר ויבאו על העיר בטח, כלומר זה מקום הביטחון. דייקא היכן הרי היה מקום גלותו של יוסף?, אצל שר הטבחים כלומר זה יהיה הבחנה של בטח ביטחון מולו עומד מציאות של טביחה מציאות של שר הטבחים, בטח - טבח.

בטח שנאמר בישיבת ארץ ישראל

הפעם השניה שנאמר 'בטח', הוא בסיפא של ספר ויקרא, שנאמר כאשר ישראל יושבים בארצם, וישבתם לארץ לבטח, והיינו מכוח מה הם יושבים בארץ לבטח, מכח ועשיתם את חוקותי ואת משפטי תשמעו ועשיתם אותם וישבתם על הארץ לבטח ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשובע וישבתם לבטח עליה, ועוד לשונות כאן ובספר דברים שיושבים על הארץ לבטח. חז"ל דורשים שלוש לשונות מכוח מה מתגלה הבטח, מכוח ועשיתם את חוקותי ואת משפטי תשמרו. אומרים חז"ל בטח ללא "גולה" זה וישבתם לארץ דייקא בארץ ולא בחוץ לארץ, וישבתם לארץ בלא "פחד" לבטח, וישבתם לארץ לבטח בלא "פיזור", זה ג' לשונות שדורשים חז"ל מה הוא בטח, אין בו מציאות של גלות, אין בו מציאות של פחד, ואין בו מציאות של פיזור, ויבואר החילוק שביניהם בסמוך.

משלי פרק א' פסוק ל"ג "שומע לי ישכון בטח ושאנן מפחד רעה", מי ששומע לעצתה של תורה הוא ישכון בטח ושאנן. בפעם הקודמת נתבאר סוגיית השאנן, עכשיו נעסוק בעזרת ה' בסוגיא של בטח.

הוזכרו דברי המלבי"ם, שביאר שההבדל בין שאנן לבטח הוא, כי שאנן זה מי שיושב לבדו ולכן הוא יושב ברוגע בשלווה, משא"כ בטח זה מי שנמצא עם זולתו שיש לו כוח המתנגד אליו ואפילו הכי הוא יושב בטח כי הוא בטוח בניצחוננו. ויש להתבונן מאיפה השורש בקומת הבריאה של אותו מהלך של בטח, גם נגד אדם המתנגד לו.

שרשי הבטחון שנכתבו להדיא בתורה

בטח הראשון בתורה שנאמר אצל עיר שכם ונראה כי שורש הדבר הוא ביצירת אדם וחוה שבשעה שחוו נוצרה נאמר אעשה לו עזר כנגדו, והיינו שמצד העזר הוא עזר, אבל מצד הכנגדו נצרך כאן מהלך לכאורה של בטח. והרמז לדבר, בטח גימטריא חוה, כלומר כוח הביטחון בשורשו נצרך לכוח ההתנגדות, ושורש ההתנגדות שמתגלה בקומת אדם זכר ונקיבה עזר כנגדו.

נתבונן בשורשי הפסוקים, איפה שנאמר בתורה הלשון של בטח. פעם ראשונה שנאמר בתורה הלשון של בטח בפרשת וישלח "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי ידינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח". אומר רש"י מה הוא בטח שהיו כואבים, ומדרש הגדה - בטוחים היו על כוחו של זקן, יעקב אבינו.

ראשית בהגדרה כללית מאוד, הרי עיקר מדת הביטחון בקומת אבותינו משתייכת בלשון חז"ל (מ"ר ריש מקץ) ליוסף הצדיק שנאמר אשרי הגבר אשר יבטח בה', ולא בטח

מכוח הפחד להיות מחוברים, אלא אפילו אם כל אחד יושב לבדו הוא יכול להתקיים מכוח הביטחון שבו.

כמובן שהדברים צריכים תלמוד, עד עכשיו רק פתחנו כהקדמה ממש את שורשי הפסוקים שנאמר בתורה, אולם בנ"ך יש עוד הרבה פעמים, שנאמר לשון של ביטחון.

בטחון מצד דבר חיצוני, כנגד בטחון מצד עולם הבא

המהות התחתונה ביותר של ביטחון, הוא שהביטחון חל מכוח דבר ששומר עליו מבחוץ לגמרי, בין אם האדם בוטח על אדם או על ה' או על חומותיו וכנ"ל, במציאות של מלחמה, על מה אני בוטח?, אני יכול לבטוח על כוח זולתי, אני יכול לבטוח על חומות הגבוהות והבצורות, ואני יכול לבטוח על דבר קדוש שהוא על כוחו של צדיק.

אבל ישנו אופן נוסף של מדרגת ביטחון, המובאת בגמ' (מנחות כ"ט ע"ב) דבעי מיניה ר' יהודה נשיאה מר' אמי מאי דכתיב "בטחו בה ה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים", אמר ליה כל התולה ביטחונו בקדוש ברוך הוא הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא, מבארת הגמ' מה זה כי ביה ה' צור עולמים, עולם הזה ועולם הבא, עולם הזה נברא באות ה', ועולם הבא נברא באות י'. אם כן לשון דברי הגמ' ביטחו בה ה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים כל התולה ביטחונו בהקב"ה הרי הוא לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא.

לכאורה המחסה בעולם הזה, הוא משום שעל זה הוא בטח, אבל למה זה מחסה גם בעולם הבא?

נאמר במדרש וירא יעקב ויצר לו ויחץ את העם לשני מחנות, אומרים חז"ל אפילו צדיק אינו בוטח, משום שאין כוח של ביטחון מצד העולם הזה. כי יסוד מדרגת ביטחון הוא לא מהעולם הזה, כל המהות שנקראת ביטחון היא מדרגת העולם הבא, כאן בעולם הזה אין ביטחון, העולם הזה זה מקום הבחירה,

כסיל מתעבר ובוטח - חומותיך הגבוהות והבצורות אשר אתה בוטח בהן

נאמר עוד לשון של בטח בלשון התורה, מעין מה שהוזכר לעיל על הארץ עצמה (פרק י"ב) נאמר לשון של בטח, "ועברתם את הירדן וישבתם בארץ אשר ה' אלקיכם מנחיל אתכם והניח לכם מכל אויבכם מסביב וישבתם בטח", אבל להלן נאמר עוד כמה פעמים לשון של בטח, בקלות בדברים נאמר "והצר לך בכל שעריך עד רדת חומותיך הגבוהות והבצורות אשר אתה בוטח בהן", וזהו בטחון הפוך ממה שנאמר וישבתם לארץ לבטח, שלא מכח חומות גבוהות ובצורות אלא וישבתם לארץ לבטח, שמירת החוקים שגורמת להשגחה שלימה של ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה. כאן א"כ נאמר צד השלימה שלא בוטחים בהקדוש ברוך הוא זה בבחינת כסיל מתעבר ובוטח (משלי) שהוא ביטחון של רע זהו רשע מתעבר עובר עבירה ובוטח, בכוח זולת מציאות הבורא ית"ש זה בטח אל רהבים, באופן כזה שנאמר כאן רדת חומותיך הגבוהות והבצורות אשר אתה בוטח בהם.

בסיפא של ספר דברים נאמר גם לשון של בטחון, "ולבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו", עליו קאי על מקום בית המקדש, שהוא מקום השכינה והוא מקום הביטחון, כלומר יש את הביטחון הכללי בארץ ישראל שהוזכר לעיל וישבתם לארץ לבטח, אבל ביחוד ירושלים מקום בית המקדש ידיד ה' ישכון לבטח עליו.

עוד נאמר להלן כאן "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל", אומר רש"י בטח ובדד כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו ותחת תאנתו מפוזרים ואין צריכים להתאסף ולישב יחד מפני האויב. ביחס לדרשת חז"ל הנ"ל, על הנאמר וישבתם לארץ לבטח ג' לשונות בדברי חז"ל או שלא גולים או שאין פחד או שאינם מפוזרים, וכאן נאמר דייקא להיפך מה שנאמר וישכון ישראל בטח בדד אומר רש"י שאין צורך לכוח החוזק

בעומק אם כן עצם כך שמובטח לו זה גופא מדרגתו בעולם הבא, כמובן ששייך להמשיך מאור עולם הבא להאי עלמא, אבל אופן העשייה הגמור של הבטחה זה גילוי של מדרגת עולם הבא בעולם הזה, לכן נאמר ביטחו בה' עדי עד כי ביה-ה' צור עולמים ואומרת הגמ' כל התולה ביטחוננו בקב"ה הרי לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא, דייקא בעולם הזה ובעולם הבא.

עכשיו לפי"ז רק נחדד מהו הלשון של מחסה?, כפי שהוזכר ישנה מדרגה של ביטחון במקום שישנה מלחמה, זה מה שהזכרנו בהתחלה את דברי המלבי"ם 'שאנן' זה באופן שהוא נמצא יחיד לבדו, ביטחון עניינו באופן שיש מישהו שהוא מתנגד לו עזר כנגדו, חוה גימטריא בטח, לשם כך נצרך ביטחון, ומדרגת הביטחון הזו היא באופן שיש מלחמה ויבואו על העיר בטח, היה מלחמה בין בני יעקב ולבין אנשי שכם. אבל יתר על כן ישנה מדרגה של ביטחון שיש מתנגד אבל מי שהוא בוטח הוא פשוט נסתר ולכן הוא בוטח, זו היא ההבחנה שנקראת מחסה, יש מתנגד, המתנגד קיים, אבל המדרגה הוא שאין כאן מלחמה, מדוע אין מלחמה?, כי יש לו מחסה.

ולכך נקטה הגמ' הלשון 'מחסה בעולם הזה ובעולם הבא'. העולם הזה הוא המקום של הזה, מקום של גילוי, העולם הבא הוא המקום הנסתר שזכר הצפון לצדיקים לעתיד לבוא, (זהו הצפון שמחד הוא מקום הרע בבחינת מצפון תפתח הרעה, יצר הרע צפון בליבו של אדם, אבל מאידך הוא המקום אור הצפון לצדיקים לעתיד לבוא).

מדין מדרגת העולם הזה ישנה אופן של בחירה-מלחמה בין שני הצדדים, הביטחון הוא באותו מקום של בחירה, ובאותו מקום של הב' של הבחירה, אבל הוא לא מעמיד מלחמה אלא מעמיד ביטחון. איך הוא מעמיד את הביטחון כמו שהוזכר שני המדרגות, במדרגה התחתונה היא באופן של מלחמה אז זה עדיין בתוך העולם הזה כי זה עולם של מלחמה, אבל מדרגת עולם הבא הרי אין שם התנגדות, ביום

השלימות של קומת הביטחון איננה מתפיסת מדרגת האי עלמא.

כפי שהוזכר לעיל, כי חוה בגימטריא בטח, והיינו שהגילוי של חוה שבא מכוח תולדת החטא, האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל, בה מתגלה מדרגת חיסרון הביטחון, משום שעד כמה שאדם הראשון לא חטא מעץ הדעת, ואכל מעץ החיים וחי לעולם מדרגת עולם הבא שם יש מדרגת ביטחון. אך כאשר האדם אכל מעץ הדעת נאמר "בזעת אפך תאכל לחם" השתדלות, היפך של השתדלות עניינה ביטחון, ביטחון זה שייך לעץ החיים זה שייך לעולם הבא, מדרגת עץ הדעת שבו אנחנו נמצאים השתא תולדת החטא מדריגת האי עלמא שית אלפי שנין דהוי עלמא זו מדרגת ההשתדלות. וממילא אדם שבוטח הוא מקשר את עצמו לעולם הבא, שהרי במדרגת העולם הזה, 'ויירא ויצר לו ויחץ את העם', כי הרי התנה תנאי יעקב עם עשו יעקב נוטל עולם הבא ועשו נוטל עולם הזה, לכן הוא מפחד ממי שמדרגתו עולם הזה, כי במדרגת העולם הזה אין מדריגת ביטחון, וכל עניינו של ביטחון כמו שהוזכר זו היא הידבקות בעולם הבא. ההידבקות בעולם הבא שהאדם נדבק כאן בעולם הבא זו היא ההבחנה שנקרא ביטחו בה' עדי עד כי ביה-ה' צור עולמים, ביה-השם צור עולמים וכנ"ל עולם הזה נברא בה' ועולם הבא נברא בי', אומרים חז"ל במדרש בלשון יותר ברורה דע לך במי אתה בוטח, במי שברא את העולם בשני אותיות ב' ה', והיינו הבטחון הוא במה שהעולם הזה מצטרף לעולם הבא.

הרבה פעמים הרי יש בלשונות חז"ל מובטח לו שהוא וכו', הלשון היותר מצוי בלשונות חז"ל פעמים רבות עד מאוד, מובטח לו שהוא בן עולם הבא, (כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, העונה יהא שמייה רבא, האומר תהילה לדוד ג' פעמים ביום ועוד ועוד), ולפי הנ"ל היינו שכל עיקר ההבטחה יסודה בעולם הבא, זה לא שמובטח לו כשלעצמו שהוא בן עולם הבא אלא כי יסוד כוח ההבטחה הוא מדרגת עולם הבא.

למשל דוגמה של חלש מול גיבור, הוא בוטח שהוא ינצח אותו, זה מדרגת בטח, ישנה כאן התנגדות רק כוח ההתנגדות שבדבר הוא חלש הוא קמעא, גיבור כנגד חלש לכן הוא בוטח, הוא בוטח בכוחו שלו עצמו, או בכוחו של אותו צדיק שהיא מדרגה רוחנית, וזהו הנקרא מדרגה של 'חומה' שבוטח בכוח של זולתו. אבל בעצם היסוד של הדברים האלו זה שיש שני כוחות ואחד בוטח, ישנה כאן מלחמה, יתר על כן כמו שהזכרנו יכול להיות שהמלחמה הזו תתרחב לשאר האומות כמו שאמר יעקב, אבל מונח כאן צד של מלחמה ומונח בזה בטח.

נמצא שישנה מדרגה של בטח באופן של מלחמה, וישנה את המדרגה באופן של מחסה, וישנו ביטחון כשלעצמו שהוא במדרגת עולם הבא הגמור, שמה אין שני צדדים של מלחמה. זו הנקודה העליונה ביותר כפי שיבואר בסמוך יותר.

שם הבטחון באותיות שקודם אלה"ם מצד העולם הבא

נחدد עכשיו את הנקודה במדרגות שהזכרנו עד עכשיו בעצם ישנו כוח של מלחמה רק נצרך שיהיה ביטחון. מצד כך אומרים רבותינו (אריז"ל) שהאותיות לפני שם אלוקים, (שהוא בחינת הרחמים שבדבר, ואילו האותיות שלאחריו הם בבחינת הדין שבדבר). לפני א' הרי אין אות, אז זה נשאר א', ל' נעשה כ', ה' נעשה ד', י' נעשה ט', מ' סופית חוזר להיות מ', השם הזה עולה בגימטריא ע"ד, ועם הכולל בגימטריא ביטחון, זוהי מדרגת הביטחון. אומר רבינו האריז"ל שהשם שבו הושרש מדרגת הביטחון, הוא באותיות שקודם לשם אלה"ם שהוא רחמים ביחס לאלקים. מצד כך נאמר בלשון הפסוק, לפעמים לשון ביטחון באלקים, פעמים נאמר ביטחון ביחס של שם הוי"ה, לפעמים נאמר לשון של בטחו בך, לפעמים נאמר ביטחון בחסד, לפעמים נאמר אלקים בחסדך בטחתי שניהם גם יחד. נחدد את הנקודה, כאשר נאמר לשון של ביטחון ביחס לשם אלקים כוונת

הוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, גר זאב עם כבש וגו' הרי שאין מציאות של מלחמה, כשאין מציאות של מלחמה שם אז ברור הדבר שזה בטח לא באופן של מלחמה באו על העיר בטח אלא באופן של מחסה.

כלומר מדין העולם הבא ממש זה שלום, אבל מדין הארת עולם הבא בתוך עולם הזה היינו שיש מציאות של בטח שאיננה של מלחמה, מציאות עולם הבא בתוך עולם הזה שאין בה מלחמה זו היא הארה של מחסה. הוא מתכסה בהארת עולם הבא בתוך העולם הזה.

סוכה תהיה לצל יומם להציל מזרם וממטר, מחסה מזרם וממטר, כלומר ישנו הסתר שמסתיר אותו ומכסה אותו, שהוא ההארה של העולם הבא שעוטפת אותו כאן בהאי עלמא. הארה של העולם הבא שעוטפת אותו כאן בהאי עלמא זהו צירוף של מדרגת האדם בעולם הזה למדרגת העולם הבא.

א"כ עד השתא נתבאר שלושה מדרגות, מדין מדרגת העולם הזה כשלעצמו זה במדרגת בטח מלחמה, באו על העיר בטח. מדרגה עליונה יותר הארת עולם הבא בעולם הזה זה היא מדרגת מחסה. מדרגה עליונה יותר שהיא כמוכן מדרגת העולם הבא כשלעצמו שמה מתגלה שאין מלחמה כלל, שמה גר זאב עם כבש מדרגת אחד, ושם זה למעלה ממדרגת הביטחון של מקום המלחמה, ולמעלה ממדרגת הביטחון של מקום המחסה כי הוא יושב כמציאות לעצמו שאין בו צד של קלקול במלחמה בשכם הם ידעו שביום השלישי הם חלשים, הבטח נבע מזה שהם ידעו שלא יהיה להם התנגדות, אך יש צד אחד שמעיקרא כוונת הדבר שהמלחמה לא התחילה בזמן הזה, אלא המלחמה התחילה קודם לכן בשעת המשא ומתן עם שכם שהם מלו אותו ומכוח כך התחילה המלחמה, וישנה הבחנה מה שלאחר מכן יעקב אבינו שמע מה שהם עשו אז הוא אומר וקמו עלי כל ישרי הארץ, ועל זה גופא נאמר ובאו על עיר בטח גם מהמלחמה שעתידה לבוא.

ומדריגת הבטחון הנעלית הזו, עליה מבואר בדברי רבותינו (מורה נבוכים ועוד) שככל שאמונתו של אדם גבוהה יותר והוא דבק בהקדוש ברוך הוא יותר, ככה ההשגחה שהוא מושגח גילויה שלם יותר. זו היא מדריגה נוספת של ביטחון, זו מדריגת ביטחון של ארץ ישראל ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה.

מדרגת הבטחון של כל יחיד של 'וישכון ישראל בטח בדד'

יתר על כן המדריגה הנוספת של ביטחון היא מדריגת ביטחון שיזכו אליה ישראל לעת"ל (סוף ספר דברים) וישכון ישראל בטח בדד, ביאר רש"י מה שהוזכר כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו ותחת תאנתו. הרי שזהו ביטחון שכל אחד עומד כמציאות לעצמו. ובזה מתגלית העליה ממדריגת בטח למדרגת שאנן. מדין שאנן כמו שהוזכר בהתחלה הוא מעיקרא באמת עומד לבדו, אך מדין בטח יש כוח מתנגד, ומצד כך כמו שהוזכר חוה היא שורש כוח ההתנגדות. ההתנגדות הזו היא התנגדות של עולם הזה.

בטח-חוה ואיוב זו אותה גימטריא, איוב זו צורת הגילוי של היסורים כאן בעולם באופן החמור ביותר שישנו, אחד משישים מיסורי גיהנום כמו שמובא ברמב"ן כידוע, וזוהי הצורה של ההתנגדות הגמורה, משום שכל יסורים הם כוח המתנגד לאדם, ושם חל עומק הבטחון, אותו הבחנה של חוה עזר כנגדו, היא אותו הבחנה של איוב כוח המתנגד. אבל לעת"ל שנאמר גר זאב עם כבש וגו', כוח ההתנגדות יתבטל, מכח ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד. וכאשר מתגלה ההארה הזו כאן בהאי עלמא, על זה נאמר וישכון ישראל בטח, והרי שמדריגת הביטחון שמתגלה כאן היא מחמת שכל יחיד ויחיד מתגלה בו הארת ביום ההוא יהיה ה' אחד. ההארה של עולם הבא שמתגלה בעולם הזה היא מביאה לידי כך וישכון ישראל בטח, הבטח הזה מסלק כל נקודת התנגדות,

הדבר שישנו כוח של מלחמה אז הביטחון הוא בתוך המלחמה עצמה, אבל הביטחון שלפני אלוקים,

זה המחסה שמקדים את הדבר שאי אפשר להילחם בו. כאשר הביטחון הוא בבחינת אלקים אז הביטחון הוא בעצם המלחמה עצמה, אלקים מקום התקוף מקום הכוח נלחם, זהו הביטחון התחתון בבחינת ויבאו על העיר בטח, גיבור וחלש הגיבור בוטח בכוחו, משא"כ ביטחון שבא לפני שם אלקים, על זה נאמר מחסה כלומר הוא לפני הדבר עצמו.

באופן של קומת עבודה בנפש מבואר בדברי רבותינו שהבוטח בה' יתברך שמו הקב"ה מזמין לו פרנסתו קודם ביטחונו, כלומר הביטחון מקדים את הדבר בבחינת טרם יקראו אני אענה, מהו טרם יקראו מבואר גם זה בדברי רבותינו 'יש בר' פנחס מקוריץ ועוד, ישנה מדרגה של תפילה וישנה מדרגה של ביטחון שלמעלה מתפילה, 'טרם יקראו', זהו ביטחון שקודם, זה הביטחון שהוזכר קודם לאלקים.

אבל למעלה מכך ישנה הבחנה 'ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה', והביטחון שמתגלה שם הוא הביטחון מכוח השגחת הבורא, זו סוגיה חדשה של ביטחון. לא ביטחון בכוח זולתו, ולא הביטחון העליון יותר בחינת מחסה. אלא ביטחון עוד יותר עליון בבחינת ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה, וישבתם על הארץ לבטח, שם זו היא מדרגת ח'כם ט'וב ב'עיניו שנאמר בלשון הפסוק כאן לקמן ר"ת בטח, היפך כסיל מתעבר ובוטח. חכם הוא הבחינה של ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, עיני העידה חכמי העדה, מקום ההשגחה בבחינת חכמה העין מקום ההשגחה. אלא שאם לא שומרים את המצוות הרי שזה מתהפך ל'וגעלתי אתכם מן הארץ', הארץ גועלת אותם ומקיא אותם, ועל ידי כך אין גילוי של ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה.

של טח, הוא מלשון כיסוי הסתרה, זה שייך למדרגת מחסה. מי שבוטח בהקב"ה הקב"ה נעשה לו מחסה בין בעולם הזה בין בעולם הבא, מצד כך מדרגת הטח שנאמר כאן מקום של הסתרה, 'בטוחות' שנקראות הכליות, כלומר זה מקום ההסתרה שבדבר, מקום ההסתרה זו היא בבחינת המחסה שבביטחון, זה צד אחד שנאמר בביטחון.

אופן נוסף שנאמר בביטחון, הוא בטחון במי שרוצה לתת לי, ומצד כך כלומר אני בטוח בהטבתו, והבטחון בקב"ה שנאמר בו טוב ה' לכל, ביטחון במידת טובו של הקב"ה, לפיכך המילה ביטחון עצמה יש בה אותיות ב' וט' שורש של המילה הטבה, הביטחון הוא בטוב של בורא עולם שהוא בודאי יתן.

המילה ביטחון ח' וט' בהיפוך זה שורש של המילה חטא, הא' כידוע נעלמת, כמו שאומר הבעש"ט שזה עניינו של חטא שהא' נבלעת ונעלמת, ומתחלפת באות ע' משום שאלופו של עולם נסתר, וכמו שהוזכר לעיל מדרגת חוה שיש כוח של חטא של חוה לפיכך נצרך מציאות הביטחון.

צירוף נוסף שמתגלה במילה ביטחון, ביטחון ט' וב' הוזכר מצד לשון של הטבה, אבל בהיפוכו ב' וט' זה שורש של המילה הבטה. וזה בבחינת ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה זו היא ההבטה השלימה. מצד כך מדרגת הביטחון יש כאן צירוף של ב' וח' חיבה מקום החיבור.

כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, זה יסוד ברור ופשוט, כאשר הוא מבין מדבר מכוח מה הוא מדבר? מכוח פיו, מכוח מה שמעון מתחבר אליו?, מהאוזן הוא שומע ראובן מדבר ושמעון שומע אז ראובן צורת החיבור שלו מכוח הפה, שמעון צורת החיבור שלו מכוח האוזן, חוש הריח האדם מריח הוא מריח את החוטם של חבריו?, הוא מריח חוש של ריח, זה יהיה בשמים, זה יהיה כל מה שיהיה, אין צירוף של חוטם בחוטם. כאשר יש אוזן והאדם שומע

כי כל יחיד ויחיד עומד לעצמו, וממילא אין מקום של התנגדות.

בלשון פשוטה וברורה זה אדם הראשון קודם היפרדות חוה מאדם הראשון, בבחינת 'לפיכך נברא האדם יחיד', זהו שלימות מדרגת הביטחון. שעולה למדרגת שאנן ששם הוא עומד לבדו וישכון ישראל בטח בדד, שחוזר להיות מציאות לבדו, ובזה מתגלה עומק עניינו של הביטחון להעמיד את האדם כמציאות לעצמו, כמציאות שאיננה מצטרפת לשום דבר, והוא מדבק את עצמו במציאות של יחידו של עולם.

חז"ל (מ"ר) אומרים שמכוח הביטחון שהאדם בוטח הוא נעשה כמות משהו שהוא בוטח בו, בעבודה זרה מחד נאמר כמוהם יהיו עושיהם וכו', ומאידך אם בוטחים בהקדוש ברוך הוא, הוא נעשה כמותו.

חז"ל דורשים על הפסוק אשרי האיש אשר בוטח אפילו רשע ובוטח, ומאידך החובת הלבבות כותב שרשע שבוטח הרי שהוא סכל, אבל בפשטות דברי חז"ל שגם רשע ובוטח מהני ליה, אז מצד כך הביטחון הוא למעלה ממדרגת המצוות, הוא למעלה מדרגת התפילה, הוא מדרגת ביטחון, אבל זה סוגיא לעצמה.

אז המדרגה העליונה של ביטחון נאמר בה וישכון ישראל בטח בדד, וישכון ישראל בטח בדד מדרגת בטח בדד היא מעלה אותו למקום שהוא הופך להיות מציאות של דבר נבדל כמציאות לעצמו.

שורש המילה 'בטח', טיחה, הטבה, חטא, הבטה, חיבה,

עכשיו נפתח יותר איפה השורש של המילה בטח, נפתח את השורשים ביחס למדרגות שהוזכר עד השתא במדרגת הביטחון. מהו השורש של המילה בטח, מהיכן באה המילה בטח?, במילה בטח עצמה יש שורה שלימה של צירופים, צירוף אחד זה אותיות ט' וח' מלשון טח טיח, כן וטח את הבית (מצורע), הלשון

הגלות בפועל התחילה מיוסף. המדרגה של הגלות התחילה אצל יצחק מאז לידתו של יצחק, פחד יצחק אבי היה לי, זה ג' ההבחנות של חוסר הביטחון, זה עומק הגלות שהיא גלות מצרים.

אם כן הגדרת הדבר של שלושת החלקים דקלקול של גלות מצרים ירד למצרים מקום הגלות חיסרון הביטחון, שמה הקלקול של ביטחון של יוסף, ירד לשר הטבחים שלושת החלקים היו, מלידתו של יצחק פחד יצחק אבי היה לי, גלות גלה נתפזר, כל הגלות בכללותה היא פיזור, אבל אצל יוסף זה התגלה בפועל, כל זה מתגלה שהאב והבן אינם מצורפים אהדדי.

שהרי צורת הגלות, היה מהסימן שהיה מסור ליעקב שכל זמן שבניו בחיים בחייו שלו, מובטח לו שאינו רואה פני גהינום, והיינו שהוא הולך לעולם הבא. יוסף בן שבע עשרה שנה רועה צאן שולח אותו אביו, טוב גימטריה של השבע עשרה שמשם הוא יוצא, כאן נעשה צד ההפרדה של מדרגת הביטחון חיבור של האב והבן מאהדדי, אב אמונה ביטחון שהובדל יעקב מיוסף, נעשה כאן הבדלה גמורה בין יעקב ליוסף, זה תחילת פגם הביטחון. זה התגלה לאחר מכן במידה מסויימת שנתווספו לו שנתיים שזה ה' של הביטחון שנתווסף לו.

אבל הביטחון שנתגלה אצל יוסף הצד הקלקול של ביטחון מחד, ושלימות מדרגת הביטחון שצריכה להתגלות אצל יוסף זוהי בבחינת צעדה עלי שור בבחינת לשון ראייה, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה דלא כארץ מצרים, כי על ארץ ישראל נאמר אשר למטר השמים תשתה מים, שהיא ארץ שהביטחון שבה הוא מכוח עיני ה' אלוקיך בה, לעומת ארץ ישראל היפוכה הגמור מצרים, שם מקום הגלות של מקום מדרגת הביטחון, לשם ירדו אבותינו אבל במדרגת התפרדות האב מהבן, הגלות אם כן בעומקה שמתגלה אצל יוסף בירידתו למצרים, היא גלות של מדרגת הביטחון היא היא שירדה למדרגת גלות, זו עצם הגלות

הוא מצטרף לאוזן של חבירו?, אוזן מילין תבחן, הוא שומע את הקול של חברו הוא שומע קול אבל הוא לא מצטרף אוזן מול אוזן, כמו שהזכרנו דיבור מול אוזן פה מול אוזן.

עין לעומת זאת כאשר היא מצטרפת, עין בעין יראו בשוב ה' ציון, עין בעין מצרף עין גימטריא ק"ל, ב' עיניים כלומר עין בעין, לא מצד רק ב' עיניים ימין ושמאל, אלא עין בעין כדרך שבא לראות כך בא להיראות עין בעין, ב' פעמים עי"ן זה ר"ס, זה השורש של המילה יסורים. כל יסורים כמו שאומר המהר"ל ועוד כידוע זה מלשון שהאדם סר מן הדרך ולכן צריך לייסר אותו על מנת שלא יסור מן הדרך. וירא ה' כי סר משה לראות מה שנאמר בסנה, כלומר שם מקום היסורים סנה קוצה של מקום היסורים שבדבר, הגילוי של מציאות היסורים היא מחמת שאדם סר מן הדרך ורוצים להחזיר אותו לדרך.

ייסר איש את בנו - א"ב אמונה בטחון, והשתלשלות חסרון הבטחון בחיבור יעקב ויוסף

כאשר ייסר איש את בנו, אב זה ראשי תיבות כידוע עד מאוד אמונה בטחון, זו היא מדרגת האבהות הגמורה.

האב זה בבחינת אין אב אלא בחכמה אברך אב בחכמה, משם מגיע המייסר אב את בנו, שהוא בטוח שהאב רוצה להטיב לו, כדכתיב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מייסרך, כלומר הגילוי שבדבר הוא כוח של הטבה, ההטבה הזו מגלה הבטה של השגחה, זו היא מדרגת הביטחון ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה, זה מקום החיבור והחיבה שמתגלה בבחינת הביטחון, הביטחון הזה יוצר חיבור של אב ובן גמור.

ובזה יתחדד דרשת חז"ל הנ"ל וישבתם לארץ לבטח ג' לשונות לבטח - שאין גלות, שאין פחד, שאין פיזור, כמובן שהפיזור התגלה אצל יוסף ויפזו מבין זרועי ידיו נתפזר, נתגלה אצלו הגלות הוא גלה מארץ ישראל, ראשית

נברא ב', עוה"ז נברא בה', ולפי זה בהקבלת הדברים אז עוה"ב שנברא ב' אז בית המקדש הראשון שמצטרף ללמעלה הוא במדרגת י', אבל בית מקדש השני שאין לו צירוף ללמעלה זו היא מדרגת הה', זה הה' דברים שהיה חסר בו כלומר זה ה' שלא מצורף לי' למעלה, זו היא מדרגת בית שני. אבל בית ראשון שהיה קיים הוא בבחינת צירוף של עולם הזה לעולם העליון, זו היא גופא מדרגת הביטחון שהזכרנו, מדרגת הביטחון הרי מצרפת תחתון לעליון, עולם הזה לעולם הבא, כי ביה-ה' צור עולמים, מכוח כך מצטרף מדרגת העולם הזה לעולם הבא, ועל ידי כן האדם שהוא בוטח הוא בן עולם הבא.

מדרגת קיום של בית ראשון על אף שהם היו רשעים דברי חז"ל שהזכרנו לעיל שעל אף שהאדם רשע כל הבוטח אפילו רשע הוא גם במדרגת ביטחון שיכול להתקיים, המדרגה הזו זו היא מדרגה של בית ראשון שאומרת הגמרא מפורש רשעים היו אלא שתלו ביטחונם בקדוש ברוך הוא, הרי שמצד כך הביטחון שבדבר אפילו אם הוא רשע זה צירוף של מדרגת העולם הזה לעולם הבא. במה ששאלתם בהגדרה כללית מאוד ביטחון מדין העולם הזה הוא צריך להיות צדיק, ביטחון מדין צירוף לעולם הבא אפילו אם הוא רשעים זה מתקיים.

חורבן מקדש ראשון מנפילת כח הביטחון בשורש במצרים בפיתום ורעמסס

מכל מקום הגדרת הדבר ברורה, מדרגת הביטחון שמתגלה הם ירדו למצרים וחזרו והצטרפו לארץ ישראל במדרגת בית ראשון שכנו את בית ראשון, הרי ירידה למצרים שם הם בנו את פתום ואת רעמסס, הכל מה שהיו בונים היה פי תהום בולעו מתרוסס. חזרו ויצאו ממצרים ונכנסו לארץ ישראל ושם הבית חרב, וכבר הוזכר כי הבית חרב, מכח כך שהם הצטרפו לבניין של פיתום ורעמסס, הם נצטרפו לאותו מדרגה של מלחמה.

שהביטחון עצמו יוצא ממדרגתו בקדושה בצירוף של האב והבן שהוזכר ויורד למטה לגלות של מצרים.

קיום בית ראשון רק מכח הביטחון

כשחוזרים ומצטרפים בחזרה לארץ ישראל הם יוצאים מן הגלות על מנת לבוא לארץ ישראל, ובונים את בניין בית המקדש בית ראשון ובית שני, ידיד ה' ישכון לבטח, הרי ידיד ה' ישכון לבטח מקום בית המקדש נחלק לבית ראשון ובית שני. אומרת הגמ' ביומא (ט.) בית ראשון מפני מה חרב?, בשביל שלש עבירות, מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות וגמלות חסדים מפני מה חרב?, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, אלא שאם בבית ראשון היו רשעים אז זה לא שאלה למה הבית חרב, השאלה למה הוא קיים, אלא אומרת הגמ' מפני שתלו ביטחונם בקב"ה.

הבעל הטורים כותב כי בט"ח בא"ת ב"ש, ש' נ' ס' עולה בגמטריא ת", שזה היה זמן בניינו של בית ראשון, ואילו בית שני עמד ארבע מאות ועשרים שנה, אומר הבעל הטורים שהמילה בטח בא"ת ב"ש עולה זמן בניין בית המקדש, זה המילה בטח. כלומר כל קיומו של בית ראשון היסוד שלו היה מכוח מדרגת ביטחון, זמן קיומו היה במדרגת ביטחון ברמז שהזכיר הבעה"ט ובלשון הגמרא שהוזכר אלא שתלו ביטחונם בקדוש ברוך הוא, הגמ' אומרת בשבת בקל"ט הם נענשו ג' עונשים. אבל מכל מקום עצם קיומו של בית ראשון נעשה מכוח מדרגת הביטחון.

שהרי בבית שני חסרו בו חמישה דברים. כבר הוזכר פעמים רבות דהיינו כי בית מקדש של מטה מכון כנגד בית מקדש של מעלה, ובית מקדש השלישי עתיד לרדת מלמעלה, בית מקדש ראשון מכון של מטה כנגד מעלה, בית מקדש שני אין לו מקביל למעלה. בלשון ברורה כי ביה-ה' צור עולמים, עוה"ב

בטח בדד. ומכך זה היה השורש שכל שהיו בונים פתאום פי תהום בולעו מתרוסס, הפי תהום שבו לעו ומתרוסס זה מכוח הנפילה של חומותיך הבצורות, זה לא נפילה של הבית מדין בית כשלעצמו, אלא זה נפילה מדין החומות הבצורות שיש בהם צד של נפילה.

החומות של מצרים ונפילתם בבנות צעדה עלי שור

בדרך רמז וזה ברור שזה כך כל ביטחון זה צד הב' שבדבר, (כפי שהאות הראשונה בו היא אות ב'), או הב' שבבחירה או הב' של הבטחון, וזה הב' של הבית שהיה פי תהום בולעו ומתרוסס, כלומר צד הנפילה שבבית שהיה מתגלה במצרים שמה בנו נפל זה מדין הביטחון של הנפילה שהיתה שאין לבטוח על חומותיך הבצורות. מצרים הרי עבד לא יצא משם לעולם, כלומר היה בהם בחינת חומה או חומה כפשוטו, או כמו שרבותינו אומרים שזה היה מכוח כישוף, אבל מכל מקום היה כוח של חומה שגרמה לידי כך שאי אפשר לצאת משם. מה שאי אפשר לצאת משם כלומר יש שם צד של חומה בצורה שגורמת שאי אפשר לצאת, זה עומק פגם הביטחון שהיה במדרגת מצרים, הפגם אם כן שהיה במצרים שמכוחו התרוסס הכל, זה עצם הביטחון שבוטחים בחומותיך.

זה מה שנאמר ביוסף בנות צעדו עלי שור לראות את יוסף, (בפשטות הכוונה הוא שהם הלכו לראות את יוסף ממקום גבוה, אבל למתבאר השתא) הם צעדו על החומות לראות את מדריגת הביטחון של יוסף, שהיא לא במדריגת חומותיך הבצורות, אלא במדריגת ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, כלומר יוסף אינו במדריגת התחתונה שבבחינת מחסה, אלא הוא בבחינת אברך אב בחכמה, וא"כ מכוח מדריגת הביטחון שמתגלה אצל יוסף, הוא מכוח ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה בבחינת הראיה של ההשגחה הפרטית, הרי שבנות צעדו עלי שור הוא צד הקילקול שבדבר שמציידו פי תהום בולעו ומתמוסס, הרי שהביטחון על חומותיך איננו קיים. אבל הצד העליון שבדבר

כלומר כשם שבמצרים היה מדרגה של ביטחון דקילקול והביטחון דקילקול הוא הוא עומק נקודת הגלות שהיתה, הביטחון הזה שהתגלה כאשר הם מגיעים לארץ ישראל מחד רשעים היו, אבל ביטחונם היה כקיום, אבל חורבן הבית שכן נחרב מאיפה הוא נחרב?, כשאותו צד של ביטחון שהיה בו צד של נפילה שבדבר הוא הוא גופא מה שהפיל את בני ישראל בחזרה לגלות מצרים, לאותו צד של ביטחון דקילקול.

הגמ' אומרת במסכת תענית בדף כ"ב תנו רבנן חרב שאמרו אינו צריך לומר חרב שאינו של שלום אלא אפילו חרב של שלום, שאין לך חרב של שלום יותר מפרעה נכה ואעפ"כ נכשל בה המלך יאשיהו שנאמר "וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלקים אמר לבהלני חדל לך מאלקים אשר עמי ואל ישחיתך". אז הגמ' אומרת שהיה כאן מלחמה בינו ליאשיהו שנלחם, ומכוח מה היה יאשיהו בטוח שהיא נצח אותו, אומרת הגמ' אמר רב יהודה אמר רב זו עבודה זרה, כלומר מדוע היה בטוח יאשיהו שהוא יוכל לנצח אותו, מחמת שכל כוח ביטחונו היה בעבודה זרה, אמר הויעיל וקא בטח בעבודה זרה יכילנא ליה, מכוח מה שהוא בוטח בעבודה זרה לכן הוא יכול לנצח אותו. כלומר הכוח שאם הוא בוטח בעבודה זרה הוא יכול לנצח אותו, על אף שכאן זה לא פרעה גמור, אבל כלומר זה חזרה לאותו שורש דקילקול שמתגלה, ומצד כך הגילוי שבדבר הוא חזרה לגלות מצרים ששם מתגלה צד הקילקול של אותו ביטחון כמו שהוזכר.

ושורש הדבר היה בכך שהם בנו במצרים, את פיתום ואת רמעסס, והיינו שהיה מתרוסס. ושורש המתרוסס הוא מכח הירידה למדרגה התחתונה שנאמר בקללות שהם בטחו בחומות הגבוהים שבנו, למעלה מכך כמו שהוזכר בוטחים בצדיק, למעלה מכך בבחינת מחסה בהקדוש ברוך הוא, למעלה מכך ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה, ולמעלה מכך מדריגת הביטחון וישכון ישראל

כאשר הוא היה במצרים הוא היה בטח בדד, הוא ישב בבור במצרים, מכח מה שהוא יורד לשר הטבחים הכניסו אותו לבור, כאשר הוא יושב שם בבור הוא יושב באופן של בטח בדד הוא היה שם לבדו, זה הרי כל עומק הגלות של מצרים.

ישנו הרי הבדל עצום בין כל ישראל שירדו לגלות למצרים לבין יוסף, כל ישראל שירדו למצרים שבעים נפש לפחות, יתר על כן וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד הגיעו לששים ריבוא, אבל יוסף שירד לגלות מצרים הוא ירד לבדו. השורש הדק זה היה לקיחת שרה לפרעה שגם היא היתה שם לבדה. חז"ל אומרים על בעל ביטחון שכל מה שהוא גוזר מתקיים זה מה שנאמר בשרה כל מה שאמרה נתקיים, כששרה אמרה למלאך הכהה היה מכה המלאך, כלומר התקיים בה מדין ביטחון, יש עוד לשונות בחז"ל ביחס למדריגת ביטחון דשרה.

אבל מכל מקום הגדרת הדבר ברורה לעניינינו דידן, כאשר יוסף יורד למצרים הירידה של יוסף למצרים היא באופן שהוא יורד לבדו, אז כמובן מצד הקלקול זה מה שהזכרנו ג' פנים בגלה, באופן שהוא גלה במקומו ואופן שהוא מפוזר אז הוא עומד שם לבדו, אבל שם הוא קנה את מדריגת ביטחונו ושם צריך להיות גילוי השלם של ביטחון, שם נאמר בנות צעדו עלי שור מחד ראייה, אבל מאידך בן פורת יוסף בן פורת עלי עין למעלה מן העין, כלומר מדריגתו של יוסף שהוא למעלה מן העין גילוי הוא באופן כזה שהביטחון שלו הוא כאשר הוא נמצא בדד שם מקום ביטחונו. ביטחונו הוא במדריגה שלמעלה מן העין כל אחד ואחד עומד לבדו, אז שלימות מדריגת הביטחון היא לא באופן של צירוף של דבר שמתגלה הבחנת הביטחון באופן של חיבה כמו שהוזכר, אלא מדריגת ביטחון הוא לפני שם אלקים, מה הוא ביטחון של לפני שם אלקים?, הו"ה הוא האלקים, מה הוא לפני שם אלקים?, ההו"ה עצמו.

הוא שהם עולים מעל אותו שור מעל אותו גדר מעל אותו חומה שהיא מקום הביטחון התחתון, ומתעלים למעלה מכך למקום צעדו עלי שור מקום הראייה, זה המקום שבו רואים את יוסף, במקום ביטחונו שלו שם רואים את יוסף.

עליית יוסף מהבור, בבטחון של 'עלי עין', של יחיד, בבחינת 'בדד ישכון', תיקון החורבן,

זה ברור הרי שמה שהוא יצא מכוח הבור היה מדין מדריגת הביטחון ומכוח כך הוא עלה לגדולה, אז כשבנות מצרים באות ורואות אותו, הם רואות בו את הצד של האברך ויקראו לפניו אברך, את צד הביטחון שבאב אמונה ב'יטחון שהיה בו, זה גופא מה שהם רואים ביוסף, את העלאת מדריגת הביטחון שהייתה בעומק גלותה של מצרים.

אבל יתר על כן נאמר ביוסף בן פורת יוסף בן פורת עלי עין כל אחד ואחד עומד לבדו, בטח בדד כמו שמוזכר בספר דברים, בשעה שמתגלה שהם גרים כולם בבת אחת זה בבחינת פתחיהם מכוונים זה כנגד זה, משם הרי לומדת הגמרא בב"ב שיש דין של היזק ראייה, אבל אם פתחיהם מכוונים זה כנגד זה אז יש מציאות של ראייה. מה העומק שנאמר שבישראל וישכון ישראל בטח בדד כל אחד עומד לבדו, אין ראייה שאחד רואה את זולתו כל אחד ואחד נבדל כשלעצמו.

המדריגה היותר עליונה שהוזכר בבחינת כי עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון, מדוע זה עין בעין יראו?, היפך בית ראשון שתלו ביטחונם בהקב"ה ואפילו הכי הדבר לא נתקיים בשלמותו, חזרו לגלות מצרים, אז התיקון במידה מה חוזר למדרגת ישראל בטח אבל עוד לא בדד, ראשית תיקון מה שנאמר בארץ ישראל שיושבים עליה לבטח חוזר ונתקן מדריגת הראייה כי עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון. אבל ביוסף כמו שהוזכר נאמר יתר על כן בנות צעדו עלי שור הרי יוסף

כשהוא נלחם עם עשו שמצורף לעולם הזה לא היה לו ביטחון. אבל בעומק עניינו של הביטחון הדבקות השלימה במדרגת יחיד שם מקום הביטחון השלם, הזכרנו את זה לעיל במדרגת השאנן שזה היא ההבחנה של תורה של ראשית הנאצלים שהיא היתה יחידה כביכול בראשית הנבראים, כאשר מעלים את מדרגת בטח למדרגת שאנן כפי שחודד עד השתא בארוכה שם נאמר ושומע לי ישכון בטח ושאנן מפחד רעה. ישנה ההבחנה של שאנן כשהוא יחיד לעצמו, ישנה את ההבחנה שנמצאים בתוך מדרגה של שנים שהוא מדרגת הביטחון התחתון, מעיקרא העבודה לעלות ממדרגת שניים ויביאה אל האדם להחזיר את זה למדרגת זכר ונקיבה בראם ויקרא את שמם אדם אחד, זוהי תכלית מדרגת הביטחון.

בלשון של נפש זה ברור כאשר האדם בוטח שאין שני צדדים אלא יש רק צד אחד ומה שצריך להיות הוא מה שיהיה, זה החזרה למדרגת היחיד בלשון פשוטה של נפש. אבל בהגדרת השורש הכללי שבדבר החזרה במדרגת הבטחון היא למקום שאין אלא יחיד בלבד, על זה נאמר וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב, דייקא עין יעקב מהצד התחתון ועל זה נאמר בדד שהעין הזו איננה מצטרפת עם עוד עין אלא היא למעלה עולי עין למעלה מן העין, ועל ידי כדי הידבקות שלמה בבורא ית"ש.

העליה מבטחון ב'אלהים', לבטחון בהוי"ה אחד, בבחינת אז יבטח, ושאנן מפחד רעה ישנה הבחנה שלפני שם אלקים זה רק תחילת הדין רחמים שקדמו לדין, אבל בעומק יותר מה הוא לפני שם אלקים?, פרעה אמר לא ידעתי את הוי"ה את הוי"ה ואת בני ישראל לא אשלח, הוא הכיר בשם אלקים והוא לא הכיר בשם הוי"ה. בעומק יותר כאשר נתקן הביטחון השלם אז הוא עולה משם אלקים ומצטרף לביום ההוא יהיה ה' אחד, כלומר לא ה' אלקים לא ביטחון במדרגת אלקים, בחסדך בטחתי הטבה, ולא באלקים בטחתי, אלא במדרגה של לפני אלקים בבחינת בטחו בהוי"ה עדי עד, זו היא ביטחון בהויה בבחינת כך בטחתי. מכל מקום הגדרת הדבר הוא שהביטחון מעלה את קומת האדם למדרגה של יחיד כשלעצמו, שם נאמר בעומק ושומע לי ישכון בטח ושאנן מפחד רעה, חז"ל אומרים מפורש אין אז אלא ביטחון, דורשים את הפסוק אז יבטח וכו', אבל אז הוא מדרגה של ביטחון מה הוא אז?, מה שנאמר אז ישיר קאי על לעתיד לבוא, מדרגת הביטחון השלימה מהצד התחתון שלה הזכרנו את כל סדר המדרגות. אבל מהצד העליון של הביטחון הוא כאשר האדם נמצא באופן כזה שכל מהותו היא מציאות נבדלת מכל שאר הדברים שנמצאים בבריאה כולה, זו היא מדרגת הביטחון השלימה.

הזכרנו את דברי חז"ל שנאמר כאשר האדם בוטח הוא נעשה כמותו של מי שהוא בוטח, ולפיכך מה הוא יחיד אף האדם כשלעצמו יחיד, מה שנאמר אצל יעקב שהוזכר לעיל אין ביטחון בעולם הזה וירא ויצר לו, אבל מה נאמר קודם לכן אצל יעקב אבינו ויותר יעקב לבדו מעין ונשגב ה' לבדו, כאן מתגלה מדרגת הביטחון. כשהוא נלחם עם המלאך שמצורף לעולם העליון היה לו ביטחון,

משלי 155 פרק א פסוק לג בטח סוף פרק א
מספר שיעור בקול הלשון 1128708

אוצר האותיות

במחון והשתדלות ג' (המדרגות שלמעלה מהבימחון)

נתבונן בס"ד להבין יותר בעומק את הסוגיא של בטחון והשתדלות.

גזירת חובת ההשתדלות - "בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם"

גזירת חובת ההשתדלות, כידוע מאד, מפורשת בפסוק שנתקלל בה אדם הראשון בגלל חטאו (בראשית ג יט): "בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם", שזוהי ההשתדלות - "בְּזַעַת אֶפְיָךְ", העמל והיגיעה. שעל דרך כלל כאשר האדם מתייגע, נעשית לו זיעה בפניו מרוב המאמץ והיגיעה.

ואפילו כאשר האדם עובד ב'ידיו', אך הזיעה מתגלה ב'פניו' (והגם שהיא מתגלה בכל הגוף, אך בפנים היא מתגלה יותר).

ונתבונן בשורש דבר זה, מדוע הזיעה מתגלה דווקא ב'פניו' של האדם*.

אדה"ר קודם החטא - הבחנה של פנים בפנים

כאשר אדם הראשון היה במדרגה של קודם החטא, הוא היה מעין הבחנה של פנים בפנים עם הקב"ה, מעין מה שנאמר במתן תורה "פְּנִים בְּפְנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם" (דברים ה ד). כשנמצאים במדרגה של פנים בפנים, זהו מעין מה שנאמר במטבע הברכה של ברכת כהנים: "יָאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיַּחַדְךָ יֵשׁוּעַ לְךָ שְׁלוֹם" (במדבר ו כה-כו), זוהי הארת פנים. וכמו שאומרים בתפילה: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים".

והנה יש את הפנים מצד הקב"ה, ויש את הפנים כביכול מצדנו. הפנים מצד הקב"ה, זהו אור פניו יתברך שמו, והפנים שמצדנו, על ידם

אנו מקבלים את ה'אור פנים' של הקב"ה.

"כִּי עֵינַי בְּעֵינֵי יִרְאוּ" (ישעיהו נב ח), עין בעין - הסתכלות אחד על השני, בא לראות - בא ליראות (עיי' חגיגה ב ע"א). זו הייתה המדרגה של אדם הראשון קודם החטא.

בחטא נפלו הפנים ומתגלה זיעה של הפנים

כאשר האדם חטא, מה קרה עם ה'אור פנים'?

מצד הבורא יתברך שמו, הוא תמיד מאיר פנים. אך מצדנו, צריך 'כלי' של פנים כדי לקבל את ההארת פנים של הקב"ה, כנ"ל, וכאשר נפל אדם הראשון ממדרגתו, פניו השתנו. במקום שיתגלה בפניו אור של פנים - הארת פנים, מתגלה בפניו - "זַעַת אֶפְיָךְ". זיעה של הפנים זוהי הנפילה ממדרגת האור של הפנים - למדרגה של "זַעַת אֶפְיָךְ". זה נקרא "בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם".

כל זמן שהפנים כביכול יכולים לקבל את אור פני ה', "יָאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵיךְ", "יֵשׁוּעַ ה' פְּנֵי אֱלֹהֵיךְ", מתגלה בהם הארה, הם מקבלים את הארת פנים בפנים, "עֵינַי בְּעֵינַי", 'בא לראות בא ליראות'.

אך כאשר אדם הראשון נופל ממדרגתו, אזי מתגלה בפניו ובכל תולדותיו - זיעה. זה נקרא קללת "בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם", הוא מסתלק ממדרגת 'אור פנים'.

זהו כח אחד של קלקול שהתגלה אצל אדם הראשון.

* מי במתאמץ במחשבתו, גם לו יש זיעת פנים, אך זה מובן יותר, שהרי המחשבה היא בראש ולכן הזיעה היא בפנים. אבל כאשר האדם עובד בידים, מדוע גילוי הזיעה עיקרו דווקא בפנים.

נפילה שניה - הסתלקות מגן עדן

עֵתָה נבאר נפילה נוספת - נפילה במקום.

קודם החטא, היו מלאכים צולין לאדם הראשון בשר, ומסננין לו יין, כדברי חז"ל (סנהדרין נט ע"ב), ומקומו היה בגן עדן, כמו שמפורש בפסוק (בראשית ב טו): "וַיִּנְחְלוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבֶדָה וּלְשִׁמְרָה".

כשהוא חטא, אזי נאמר בו (שם ג כד): "וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם", הוא מתגרש מגן עדן, ונשתנה מקומו. במקום שהוא יהיה במקום האמיתי - בגן עדן, מכאן ואילך הוא יוצא לארץ שלנו שאנו מכירים, אשר שם ישנה עבודת כפיים, עבודת קרקע.

והרי שיש כאן שני מהלכים של נפילה. במהלך הראשון של הנפילה, אדם הראשון מאבד את ה'מאור פנים', וכפי שידוע מדברי חז"ל (ב"ר בראשית כ), במקום 'אור' באל"ף, הופך להיות 'עור' בע"ן, "כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֶׁם" (בראשית ג כא). וכאשר יש כותנות עור בע', נעשה "בְּזַעַת אֶפְיָה תֹאכַל לֶחֶם". זו הנפילה הראשונה של אדם הראשון בחטא.

בנפילה השניה, אדם הראשון מסתלק מגן עדן, אמנם מלאכים עדיין צולין לו בשר ומסננין לו יין, אך הוא איננו שם, ולכן הוא לא יכול לאכול את מה שהם ממשיכים לעשות כביכול.

הסעודה בצורתה הראשונה, נמצאת בגן עדן, ושם מתגלה אור פני ה', ושם מדרגת הפרנסה באופן של 'מלאכים צולין לו בשר ומסננין לו יין'. כשהוא מתגרש מגן עדן, הופך להיות "בְּזַעַת אֶפְיָה תֹאכַל לֶחֶם", הוא מאבד את המאור פנים, ומכאן ואילך הסעודה היא באופן של "בְּזַעַת אֶפְיָה תֹאכַל לֶחֶם", מכח עמל ויגיעה של עבודת קרקע. הוא מאבד את האור פנים, ומאבד את מקומו, ועל ידי כן הוא מאבד את מדרגת הפרנסה.

מדוע השפע נקרא 'מזון'

מעתה נתבונן. השפע הכללי שהאדם מקבל

ממנו יתברך שמו, נקרא 'מזון'.

הברכה שחייב האדם מהתורה כאשר הוא אוכל דבר שמחייב אותו בה, נקראת 'ברכת המזון'. ובתחילתה אנו אומרים: 'הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים'. אדם שנושא אשה, חייב לזון אותה במאכל ומשתה, וזה נקרא 'מזונות', וכן על זה הדרך, באופנים נוספים.

ויש לברר, מדוע השפע שהאדם מקבל נקרא 'מזון'. לאחר שנבאר זאת, תתבאר מהי הצורה העליונה, מהי הנפילה, ומהו התיקון.

מזון מלשון נותן ומקבל

המילה 'זן', ראשי התיבות שלה, זהו זכר נקבה. זהו הגדר והמהות של 'זן', וכפי שנרחיב כעת לבאר.

כל שפע שהקב"ה נותן לנו, הקב"ה - הוא הנותן, ואנחנו - המקבלים. וכידוע, בכל נתינה, הנותן הוא בחינת ה'זכר', והמקבל הוא בחינת ה'נקבה'.

ואם כן, במזון שהאדם מקבל ממנו יתברך שמו, הנותן, הקב"ה, הוא כביכול ה'זכר', ואנחנו, כנסת ישראל, המה המקבלים, ה'נקבה'. ואם כן, זו הסיבה שהשפע שהקב"ה נותן נקרא 'זן' - על שם זכר ונקבה, הקב"ה - הנותן, זכר, והמקבלים - כנסת ישראל, נקבה.

מדוע השפע נקרא ע"ש הנותן והמקבל

אך כאן נשאלת שאלה, אשר לפיה תתבאר ההגדרה הבהירה והעמוקה.

לפי מה שנתבאר, ש'זן' זהו הנותן והמקבל, שהזכר נותן, והנקבה מקבלת, הרי ש'זן' זהו לא 'מה שהקב"ה נותן', זהו איננו השפע שהקב"ה נותן, אלא זהו 'מי שנותן ומקבל את השפע', ואם כך, מדוע השפע עצמו, מה שהקב"ה נותן, נקרא 'מזון', 'זן', שהרי זהו השם של הנותן והמקבל, ולא השם של השפע.

תכלית נתינת המזון

תשובה לדבר: התכלית של מה שהקב"ה

חסרונה, אלא התכלית הוא החיבור של הזכר והנקבה, והכח שמחבר אותם הוא הפרוטה, וכפי שכל אדם שהיה בחופה ושואלים אותו מה ראית, הוא לא יאמר שהוא ראה אשה שקיבלה טבעת, אלא הוא יאמר שהוא ראה 'קידושין', כך גם שהקב"ה נותן לנו מזון, התכלית של הנתנה היא שהמזון יהיה הכח המחבר והמקשר בינינו אליו.

ומעתה, מבואר היטב מדוע עיקר השם מזון הוא לא על שם מה שהקב"ה נותן, אלא על שם ה'פועל', הנותן והמקבל. כי אם תכלית המזון הייתה המזון שהקב"ה נותן, היה באמת צריך להגדיר את שם המזון על שם 'מה שהוא נתן', אך אם התכלית של הנתנה היא החיבור של הנותן והמקבל, הרי ששם הדבר נקרא על שם הפועל, ה'נותן והמקבל' שיתחברו יחד. זהו ה'מזון' שנקרא כך מלשון 'זן' - זכר ונקבה.

זו הגדרה בהירה מאוד מהי תכלית המזון, ולפי זה מהו מציאות המזון.

עיקר החיבור בינינו לקב"ה - תורה ומזון
הקב"ה נותן לנו שני דברים עיקריים: תורה, ומזון, אשר רק בשניהם מצינו ברכה מהתורה. על התורה אנו מברכים לפניה 'ברכות התורה דאורייתא', ועל המזון אנו מברכים ברכה לאחריה דאורייתא - 'ברכת המזון'. אלו הם הברכות דאורייתא היחידות, כלומר - שזהו עיקר החיבור שיש בינינו לקב"ה - תורה ומזון, שני הדברים הללו, אינם שני דברים נבדלים, שהרי כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, "לְכַתְּבָהּ אֶת־רֵיבְרֵי בְּמִדְבָּר" (ירמיה ב ב), הם אכלו מן, וידוע לשון חז"ל (מכילתא דר"י בשלח ויסע ב): 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן', כלומר, מאותו מקור שניתנה התורה - מאותו מקור ניתן המן. מי נתן לנו את התורה בפועל? משה רבינו. 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע' (אבות א א), לוחות הברית ניתנו לנו ע"י משה. ובזכות מי ירד המן? בזכות משה, כמו שאומרים חז"ל

נותן לנו, זה לא בשביל 'שיהיה לנו', אלא התכלית של הנתנה היא החיבור והדביקות בינינו לקב"ה, וכמו שאמרה התורה לגבי איש ואשה, זכר ונקבה, "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם" (בראשית ה ב), "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (שם ב כד). הנתנה פועלת חיבור. ולכן עיקר השם 'מזון', הוא לא על שם מה שהקב"ה נותן, אלא על שם הפועל - על שם הנותן והמקבל.

תכלית פרוטת הקידושין ניתן דוגמה בהירה לכך.

כמבואר בתחילת מסכת קידושין (ב ע"א), האשה נקנית על ידי הבעל להתקדש לו בשלושה דרכים: בכסף, בשטר, ובביאה. בקנין של כסף, כמה שיעור הכסף שהבעל צריך לתת לה? פרוטה, כפי שמבואר במשנה שם. ונשאלת השאלה, כיצד ניתן לקנות את האשה בסכום כה מועט שאינו ממלא את חסרונה?

ביאור הדבר: הבעל לא נותן לאשה פרוטה בגלל ש'חסר' לה פרוטה, שהרי בוודאי הפרוטה איננה ממלאת את חסרונה, אלא הפרוטה הזו פועלת חיבור! כלומר, קידושין עניינם, שהיא מופרשת מכל העולם, ומיוחדת לו², ובנתינת הפרוטה, האיש פועל חיבור בינו לבין האשה. ונמצא, שתכלית הנתנה היא לא הפרוטה שהוא נותן, אלא תכלית הנתנה היא ה'כח' שמחבר ומקשר ביניהם.

זהו הטעם שהאשה נקנית בפרוטה.

מעתה, בנמשל, כל מזון שהקב"ה נותן לנו, אין תכליתו לא המזון שחסר לנו, שאם כן הוא יכל לברוא אותנו ללא צורך למזון. העומק שהקב"ה נותן לנו מזון, זהו כמו אשה שנקנית בפרוטה, כמו שהפרוטה אין תכליתה למלאות את חסרונה של האשה אלא תכליתה החיבור של הזכר והנקבה, והכח המחבר זהו הפרוטה, עצם הפרוטה שהיה חסר לאשה והא מלא

² כלשון התוספות שם בעמוד ב'.

קלקול של "זַעַת אַפִּיךָ", שנגרם על ידי חיבור של זכר ונקבה באופן של קלקול.

חיבור של זכר ונקבה באופן של קלקול, נקרא בלשון הפסוקים וחז"ל: 'מעשה זנות'. מדוע 'זנות' נקראת כך? מלשון זכר ונקבה!

מקרא מלא נאמר על הכח של זנות (ירמיהו ג ג): "מִצַּח אִשָּׁה זֹנֶה הִיָּה לְךָ", עיקר זיעת הפנים היכן מתגלה? במצח, זהו עומק הקלקול. "מִצַּח אִשָּׁה זֹנֶה הִיָּה לְךָ", כלומר, שהחיבור של הזכר והנקבה אינו ראוי - זהו מעשה זנות.

כח זה, זהו הכח שמקלקל את הארת הפנים. אין כאן רק נפילה למדרגה של "בְּזַעַת אַפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם", בעבודת הקרקע, אלא זו נפילה למדרגה נמוכה יותר, מדרגה של מעשה זנות בפועל, ואזי כל המזון מגיע באופן של נפילת אור הפנים, ומתגלה 'עזות' פנים.

מהי 'עזות פנים'? יש מי שאין לו הארת פנים, אך הוא מתבייש, 'אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו' (ב"מ ג ע"א), מה הוא עושה בפני בעל חובו? הוא מוריד את פניו, הוא מתבייש. וזהו כאשר הוא 'מודה במקצת'. אך אם הוא לא מתבייש, אלא הוא 'כופר הכל', הרי שהוא מעמיד פנים הפוכות לחלוטין, זה נקרא "מִצַּח אִשָּׁה זֹנֶה הִיָּה לְךָ". יש כאן שני נפילות, נפילה אחת - "בְּזַעַת אַפִּיךָ", ונפילה עוד יותר עמוקה, העמדת 'פנים בפנים', אך איזה 'פנים פנים'? פנים של עזות מצח. זוהי הנפילה הגמורה.

ב' אופני התיקון של פנים בפנים

כעת נבאר בס"ד את אופן התיקון של 'פנים בפנים'.

אופן אחד של הגדרת 'פנים בפנים' בדברי חז"ל, זהו 'קבלת התורה', שהמקבל - מקבל תורה מהנותן. ולכן צורת הלימוד צריכה להיות

(תענית ט ע"א) 'שלוש מתנות טובות היו להם לישראל במדבר, ואלו הן, מן וענני כבוד ובוֹאֵר, מן בזכות משה, עננים בזכות אהרן, באר בזכותה של מרים', המן שהוא העיקר, היה בזכותו של משה. מי שנתן לנו את התורה, הוא זה שנתן לנו את המזון.

שני הברכות דאורייתא, ברכת התורה וברכת המזון, הם היינו הך, שהרי התורה נקראת 'מזון' בבחינת (משלי ט ה): "לִכְּוֹ לַחֲמוּ בְּלַחֲמִי", כמו שדורשת הגמרא (חגיגה יד ע"א). וכשם שתכלית התורה היא חיבור לקב"ה, כלשון חז"ל (זוה"ק ויקרא עג ע"א) 'תלת קשרין מתקשרין דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל', האורייתא מחברת את ישראל עם הקב"ה, כך גם המזון יסודו הוא חיבור של כנסת ישראל והקב"ה.

המזון בטהרתו העליונה

זהו המזון בטהרתו העליונה, חיבור של האדם עם הקב"ה. ולכן המזון צריך להגיע באופן של 'אור פנים', כמו במתן תורה, שהיה באופן של פנים בפנים, "פְּנִיִם בְּפְנֵי דְּבָר ה' עֲמָכֶם". ואז כאשר המזון מגיע מהמדרגה של מתן תורה, 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן', האדם מקבל את המזון באופן של 'אור פנים', כלשון הפסוק הנ"ל: "יָאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיַּחַנְּךָ, יִשָּׂא ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם", כלומר, המזון מגיע ב'מאור פנים', כי שורש של המזון במתן תורה של "פְּנִיִם בְּפְנֵי דְּבָר ה' עֲמָכֶם", ותכליתו הוא חיבור של הזכר והנקבה.

זוהי המדרגה העליונה של המזון.

חיבור של זכר ונקבה בקלקול - עזות פנים

אולם, כפי שנתבאר, כאשר האדם חטא, הפנים התחלפו ממדרגת פנים, למדרגת

³ בעומק, יש מזון משורש יותר עליון מאשר זכר ונקבה, והוא דרגה הנקראת 'אבא ואמא'. כאשר אדם היה אוכל את המן כראוי, הוא היה נדבק בשורש העליון, ואין זה דומה ממש לחיבור זכר ונקבה, שאצל זכר ונקבה הזכר נותן לנקבה, אך אבא ואמא הם תרין רעין דלא מתפרשין מהדדי [- שני רעים שלא פורשים אחד מהשני], והחיבור הוא באופן שהתחתון בטל לעליון, ושניהם נקראים אחד.

דבר זה לא נאמר רק בקטן שיושב על שולחן אביו, אלא אף בגדול, וכלשון הגמרא (ב"מ שם) 'לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש', אלא גדול הסמוך על שולחן אביו נקרא 'קטן', וקטן שאינו סמוך על שולחן אביו נקרא 'גדול'.

המקור האמיתי של הפרנסה - יושב על שולחן אביו

כולם מחפשים עצות לפרנסה, אך נגדיר בהגדרה בהירה מאוד, מהו מקור המזון.

המקור האמיתי של הפרנסה שצריך להיות לאדם הוא: שהוא יושב על שולחן אביו, ומחמת כך יש לו את הכל!

זו לא עצה, זו לא סגולה, זהו המקור האמיתי! ולכן, הקושי של הפרנסה הוא: 'אוי לו לאב שהגלה את בניו מעל שולחנו, אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם', כאן נקודת ההפרעה, וכאן נקודת הקושי - בן שגלה מעל שולחן אביו.

אמנם, גם בן שגלה משולחן אביו, האבא מרחם עליו, ומה הוא עושה? הוא משלח לו את המזון. 'שולחן' נקרא כך מלשון 'שליחות', הוא משלח לו את המזון להיכן שהוא צריך. אבל הוא כבר לא סמוך על שולחן אביו, באופן שיש לו את כל צרכו על שולחן אביו.

הדבוק בקב"ה בכח התורה - סמוך על שולחן אביו

ובלשון בהירה: כאשר האדם דבוק בו יתברך שמו בכח התורה, הוא נקרא 'סמוך על שולחן אביו'. וכלשון הגמרא (ברכות מב ע"א) 'אתכא דריש גלותא קא סמכינן', כלומר, אנחנו אוכלים על שולחנו של מקום, כמו ילד קטן שכאשר הוא סמוך על שולחן אביו, שהוא חוזר הביתה הוא בטוח שיהיה שם אוכל לאכול, זה נקרא אדם שנמצא במדרגה האמיתית שהוא סמוך על שולחן אביו - הבורא יתברך שמו!

וכשהוא דבוק עמו יתברך שמו עמו ואצלו, הוא נמצא אצל הבורא, שם הוא חי שם הוא

באופן שהוא רואה את פני רבו, כדברי הגמרא (עירובין יג ע"ב): 'אמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי, דחזייה לר' מאיר מאחוריה, ואילו חזייה מקמיה הוה מחדדנא טפי, דכתיב (ישעיה ל כ): 'וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךָ'."

וזה נאמר בזמן שהאדם עוסק בתורה, אך גם בזמן שהוא לא עוסק בתורה יש בחינת 'פנים בפנים', וזהו כאשר האדם עוסק ב'מזון', והוא מחובר לנותן המזון. בלשון חז"ל זה נקרא (ב"מ יב ע"ב): 'בן הסמוך על שולחן אביו'. סמוך על שולחן אביו עניינו, שכל מזונותיו הם על האב. והגדרת סמוך על שולחן אביו איננה שרק בזמנים מסוימים הוא נמצא פנים בפנים עם האב, אלא הוא תמיד נמצא עם האב פנים בפנים. לא רק בזמנים העליונים של עסק התורה הוא נמצא עם אביו, אלא גם כשהוא עוסק במה שהוא צריך לעסוק בענייני העולם הזה, הוא נמצא עם אביו.

זה נקרא 'בן הסמוך על שולחן אביו'.

כאשר הקב"ה מצייר את הציור של כאב הגלות, זהו כלשון הגמרא הידועה בתחילת מסכת ברכות (ג ע"א): 'אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי, ושרפתי את היכלי, והגליתים לבין אומות העולם וכו', מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם'.

בפשוטו, כמה זמן אדם יושב ליד השולחן עם האבא? ביום חול, ספק אם הוא יושב, ובשבת קודש, תלוי כל בית ובית לפי עניינו. אבל חז"ל מגדירים לנו 'מהות', בן שנמצא אצל אביו נקרא 'סמוך על שולחן אביו', 'אוי לו לאב שהגלה את בניו מעל שולחנו, אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם'.

מעתה נבין עמוק. מה מתגלה בשולחן? המזון, עליו מניחים ואוכלים את המזון. מדוע? כי שם זהו המקור האמיתי של כל השפע שאנחנו צריכים לקבל! מהיכן הוא המקור שאנחנו צריכים לקבל את כל השפע? מדין 'בן שיושב על שולחן אביו', שיש לו את כל השפע.

שלחן אביהם, מאשר המאמץ הגשמי להשיג פרנסה. אלא שבהשקעה גשמית בפרנסה רואים את התוצאות 'מיד', אבל בעבודה של 'להיות סמוך על שלחן אביו' זוהי עבודה ארוכה, שבסופו של דבר היא יותר קצרה, ורק בתחילת הדרך היא נראית ארוכה. זוהי צורת החיים האמיתית והפנימית שבה האדם צריך לחיות.

אופן נמוך יותר לקבלת פרנסה - עבד ה' נבאר כעת מדרגה נוספת באופן קבלת הפרנסה, מדרגה נמוכה יותר.

יש שניים שממוכים על שולחנו של האדם קבוע: בנים, ועבדים¹.

אנו נשלחנו מהבורא יתברך שמו כאן לעולם על מנת להיות עבדיו. מי שחי בהרגשה בחוש בפועל שהוא נמצא כאן כשלוחי דרחמנא², אזי בעל הבית שלו מפרנס אותו, מדין צדקה, מדין מתנת חנם. הוא עבדו, הוא שליחו, כל מה שיש לו שייך לרבו, ולכן רבו מחויב לפרנסו.

כ"ד מתנות כהונה מדין שלוחי דרחמנא ניתן דוגמה בהירה לכך.

הנה בעם ישראל ישנם י"ב שבטים, והשבט המיוחד שנבחר לשרת לפניו יתברך שמו הוא - שבט לוי. שבט לוי אין לו חלק ונחלה בארץ ישראל, אמנם יש לו ערי מקלט, אבל אין לו חלק וירושה בארץ ישראל. מה הוא עושה שבט לוי? הלויים בשירה, ומתוכם כהנים לעבודתם, כ"ד משמרות שמגיעים לבית המקדש. זו העבודה שלהם, וכלשון הפסוק (דברים יח ב) "וְנִחַלָּה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּקָרֵב אֶחָיו, ה' הוא נַחֲלָתוֹ". שבט לוי הוא בעצם עבד של הקב"ה, שליח של הקב"ה. בלשון הגמרא (יומא יט ע"א) זה נקרא 'שלוחי דרחמנא'. כהן

הרגשת חייו, שם חיותו, שם מקור ביתו, שם כל הווית חייו, ואין לו עסק בפרנסה.

אם רואים ילד בן שבע שהולך לעבוד, מה חושבים עליו? "כנראה הוא יתום". אין דבר כזה שילד בן שבע שיש לו אב ואם - ילך לעבוד, שהרי הוא סמוך על שולחן אביו ואמו.

ככל שהאדם חי בתפיסה שהוא נמצא אצל שולחנו של מקום, הוא לא צריך שום סוג של השתדלות, הוא נמצא אצל הבורא יתברך שמו, זה החיים שלו, וזה כל מה שיש לו - הבורא יתברך שמו, הוא סמוך על שלחן אביו.

הצורה השורשית להשגת הפרנסה - "בנים אתם לה' אלוהיכם"

זוהי הצורה השורשית שבה האדם צריך להשיג פרנסה. ובצורה הזו, לא צריך 'אחריות' על פרנסה. כשם שילד שסמוך על שולחן אביו איננו אחראי על הפרנסה, אלא אביו הוא שאחראי, אף אדם שדבוק בו יתברך שמו, הקב"ה הוא אביו, והוא האחראי על פרנסתו. אך כל זאת שהוא באמת סמוך על שולחן אביו, כשכל חייו אינו אלא בבית אביו.

זהו אופן אחד שהאדם משיג את הפרנסה שלו, בכחינת "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים יד א). ובאמת זהו האופן האמיתי והשלם, אלא שכמובן נצרך עבודה רבה כדי להגיע לחיות שם.

ובאמת, הרבה יותר קל להגיע למקום זה ע"י עבודה רוחנית, וממילא להגיע לפרנסה, מאשר להגיע לפרנסה בהשתדלות גשמית. אם בני אדם היו משקיעים את כל הכוחות שהם משקיעים במשך כל עשרות השנים להשיג פרנסה, בלהשיג להיות סמוכים על שלחן אביהם, הם היו משיגים את פרנסתם בקל יותר, כיוון שיותר קל להגיע למדרגה של סמוך על

¹ יש גם עניים, אך הם אינם סמוכים על שולחנו של אדם, הם נקראים בלשון חז"ל (כתובות סא ע"א) 'ארחי ופרחי'.
² 'ארחי' מלשון שהם אורחים, ו'פרחי' מלשון שהם הולכים ופורחים.
³ וכך הוא נוהג כמובן למעשה, אחרת זה דמיונות.

הפרנסה עוסקים בבטחון והשתדלות, אך ישנם שני שלבים שקודמים לביטחון וההשתדלות, כפי שנתבאר, ואז ההוצאות הם מעולם לא עליו.

ענין ההשתדלות התחדש אחרי החטא
לחיות במדרגה העליונה של דבקות בו יתברך שמו, שזוהי צורת החיים האמיתית, זהו גבוה מהרבה בני אדם, אבל לחיות בתפיסה של עבד ה', אף שגם זה גבוה, אך זה הרבה יותר קרוב. זהו אדם שמשעבד את חייו לרצון הבורא יתברך שמו.

כל מה שנצרך לאדם השתדלות, התחדש ברגע שהוא חטא, ברגע שהוא עשה את מה ש'הוא' רוצה, כלשון חז"ל הידוע (ב"ר בראשית יט ט): 'אמר הקב"ה לאדם הראשון, אתמול לדעת, היום לדעתו של נחש', והיינו, אתמול לפני שחטאת, עשית את מעשיך על דעת הבורא, עכשיו כשאתה חוטא, אתה עושה את מעשיך על דעת הנחש. ומכאן ואילך, האדם כבר לא שליח של הקב"ה, וכשהוא לא שליח של הקב"ה, יש לו קניינים משלו, ורכוש משלו, ואזי הוא צריך להשתדל להשיג את הפרנסה, כי יש לו כבר רשות נבדלת מהקב"ה.

הצורך להגיע לביטחון - כאשר יש לאדם רשות לעצמו

המושג שנקרא 'בעלות' - 'שלי', 'שלך', 'שלהם', כל המושגים הללו, אמורים לאחר שהאדם כבר אינו במדרגת בן של הקב"ה שיושב על שלחן אביו, והוא לא במדרגת עבד של הקב"ה, שכל מה שקנה עבד קנה רבו, ותפיסת חייו היא, שיש לי את הכסף שהוא 'שלי', וכדיני חושן משפט, ואזי אין ה'זון' את העולם - זכר ונקבה, שהם עיקר החיבור, התכלית של החיים.

אדם שחי בצורה זו, יש לו 'רשות לעצמו', והוא צריך להיות אחראי על עצמו, הוא צריך

שמקריב קרבן, הכח שלו הוא על ידי שהקב"ה עושה אותו שליח מצידו.

ומהיכן ללויים יש מה לאכול? ניתן להם כ"ד מתנות כהונה.

זוהי דוגמה בהירה למי שהוא שליח של הקב"ה. כמו שבדרך העולם, המשלח אחראי על הפרנסה של השליח, וכל ההוצאות שיש לו בדרך הם לא על חשבון השליח, אלא על חשבון המשלח, כן הוא למי שהוא שליח של הקב"ה, הקב"ה נותן לו את כל חלקו.

ולפי זה נבין בבהירות: מי שחי כאן בעולם עם תפיסה שכל מה שיש לו זהו שהוא עבד ה', הרי שהוא שליח של הקב"ה, וההוצאות הם לא עליו, הוא לא זקוק להשתדלות, ובעומק הוא לא צריך לא 'השתדלות' ולא 'ביטחון', כל ההוצאות שיש לו מעיקרא על מי הם? על מי ששלח אותו.

בן ועבד - למעלה ממדרגת הביטחון
לפי זה נבין, ששני המדרגות הללו שנתבארו, הם שני מדרגות שלמעלה מהביטחון.

במדרגה הראשונה, "בָּנִים אֲתֶם לְה' אֱלֹהֵיכֶם", דבקים בו יתברך שמו, סמוכים על שולחן אביהם. מי שדבק עמו יתברך שמו, זוכה לאור פני ה' - פנים בפנים, הוא תמיד אצל הבורא יתברך שמו, והוא לא צריך כלל וכלל לדאוג, הוא יושב על שולחנו של מקום. מי שחי בחוש בדבקות תמיד, הוא תמיד סמוך על שולחן אביו, הוא נמצא תמיד באור פניו יתברך שמו.

במדרגה התחתונה, עבד, זהו כאשר האדם חש ומרגיש וחי בפועל למעשה, שכל מציאותו בעולם היא שהוא שליח של הקב"ה, ואזי מזונותיו לא עליו, מזונותיו הם על המשלח.

שני המדרגות הללו, הם מדרגות שלמעלה מסוגיית ההשתדלות והביטחון, זוהי פתיחה לפני הכל. בדרך כלל כאשר מדברים על ענין

האמיתיות.

שלושת חלקי עבודת האדם

היוצא למעשה, שמחד האדם צריך להתחיל לחזור לפחות למדרגת 'עבד', ויתר על כן - למדרגת 'בנים'. ובמקביל, אם הוא עדיין לא נמצא שם, שם עומדת הסוגיא של בטחון והשתדלות, כמה צריך להשתדל, וכמה שיעור הבטחון, איש ואיש לפי מדרגתו.

ונמצא שיש כאן שלושה חלקים. א. לחזור כמה שיותר קרוב ל'בנים אֲתֶם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם", סמוכים על שולחן אביהם. ב. לחזור למדרגת 'עבד', שכל מזונותיו שייכים לרבו, ואין לו רשות לעצמו. ג. בתוך המדרגה התחתונה של "בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם", ללכת ולהתעלות במדרגת הביטחון.

שיעורים בארה"ב

אייר תשפ"ג 001 בטחון חטא תשובה
מספר שיעור בקול הלשון 35298223

להיות אחראי על ההכנסות, הוא צריך להיות אחראי על מקורות ההכנסה, ואזי נאמר בו: "בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם", תעבוד מבוקר ועד לילה עד שתשיג כל פרוטה ופרוטה על מנת לפרנס את הבית. ובתוך המדרגה הזו, צריך להגיע ל'ביטחון', שהוא בוטח שהקב"ה יכול לזמן לו פרנסה, על אף שהוא התרחק מהמדרגות האמיתיות.

כאן מונחת סוגיית הביטחון.

שורש סוגיית הביטחון היא, כאשר האדם מרגיש שהוא כבר בנה רשות של חיים לעצמו, והוא לא במדרגת "בְּנִים אֲתֶם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם". הוא לא במדרגה של עבדי ה', שכל חיותו היא להיות עבד ה', ואזי הוא שליח של הקב"ה, וכל מזונותיו עליו. אלא הוא בונה חיים לעצמו, שבהם הוא מקיים מצוות ועושה את רצון הבורא, אבל האשה היא אשה, והילדים הם ילדים, והנכדים - נכדים, והנכסים - נכסים. במקום זה, האדם צריך להתחיל לבנות לעצמו מקורות של הכנסה.

משל למה הדבר דומה, בגשמיות, ילד בהיותו קטן היה סמוך על שלחן אביו, יום אחד הוא מתחתן, בהתחלה עוזרים לו יותר, אך לאט לאט מה אומרים לו? לך תעשה ביזנע'ס [- עסקים] לבד.

כאשר האדם נמצא במדרגה זו, אזי באה השאלה 'כמה השתדלות עליו לעשות'. ובאמת זו שאלה נכונה, אבל היא מתחילה רק לאחר שיוורדים משני המדרגות הראשונות

אוצר האותיות

ליקוטים, ביאורים ועיונים בנושא בטחון

פרק א' בטחון - מקור השפע

מדת הבטחון היא גופא הצינור להמשיך שפע לאדם, ולהיפך מדת ההשתדלות היא גופא המסך המונע השפע. והדברים מבוארים בדברי רבותנו ז"ל.

כתב בספה"ק רב ייבי (תהלים יד) וז"ל, "השם יתברך מפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כינים, ואין צריך שום אדם לסייע להשם יתברך להמציא מקום שמאותו מקום יפרנס אותו השי"ת, כי אדרבה מקלקל בזה פרנסתו, שמראה שאין לו בטחון של השם ית' שיכול ליתן לו פרנסה בלי המצאה לכך ממציא לעצמו פרנסה. והאמת פרנסה הוא בזכות הבטחון, כל שיש לו בטחון יותר, יש לו פרנסה יותר", עכ"ל. הרי שנתבאר בדבריו שההשתדלות מזיקה, והבטחון הוא גופא מקור המשכת השפע.

ובספה"ק תולדות יעקב יוסף (משפטים) כתב וז"ל, "ענין ירידת המן לישראל היה על ידי מעלת האמונה והבטחון, כמו ששמעתי שכתב הרמב"ם, אלו היה עכשיו בעלי האמונה והבטחון כדור המדבר שנאמר זכרתי לך חסד נעורייך וגו' לכתך אחרי במדבר וגו', היה בדורות הללו גם כן יורד מן לישראל", עכ"ל.

ולהבין הדברים כיצד הבטחון הוא צינור המ' שכת השפע נעתיק את דברי הספה"ק קדושת לוי (חדושי אגדה מאמר רחייא דתבירא) וז"ל, "כשאדם שם בטחונו באיזה דבר מסיבות עוה"ז, הוא מראה שאותו דבר יש לו ח"ו כח להפעיל זולת הבורא ית', ממילא נפסק מזה הדבר דבי' קות ושפע של הבורא יתברך, וזהו ששמעתי ממורי הגאון בוצינא קדישא מוהר"ר דוב בער זצל"ה מ"מ דק"ק מעזרישט פירוש וימלוך וימת, כיון ששם האדם הבטחון באיזה דבר, הוא

ממליך אותו דבר על עצמו ונפסק הבטחון ממנו ית', לכן נגרע פרנסתו ממנו, וזהו וימת. אך על ה' לבד ישים האדם בטחונו, ויבחון במעשיו שכל דבר אין בו כח זולת הבורא ית', אזי מקשר ומדבק כל עניניו בהבורא ית', והוא ית' מקור כל הברכות ומקור החיים, ואזי שורה בכל מעשיו ועניניו כל הברכות והשפע, כי הוא מדבק כל הדברים בא"ס ית"ש", עכ"ל.

ובספה"ק אור המאיר (בהעלותך) כתב וז"ל, "כי הכל לפי גודל מעלת האמונה והבטחון שיש לו, כך זוכה לקבל שפע פרנסתו בנקל, בלי טירדא וטירחא ויגיעה", עכ"ל.

והן הן הדברים המובאים בספה"ק פנים יפות (בהר) וז"ל, "בשם החסיד המפורסם מו"ה זיס" מאן מאניפולי נ"י, וכו', כי באמת כשברא הקב"ה עולם התחתון והאדם הכין וברא הכל בחכמ' תו שהשפע תהיה בלי הפסק, אף מה שצריך בגשמיות. רק כשהאדם מקלקל מעשיו ונפסק האמונה, ומתחיל לחפש בעצמו פרנסתו נפסק השפע, וצריך לפתוח הצינורות מחדש ע"י תשובה", עכ"ל.

פרק ב' דרכים להשגת מדת הבטחון

מצינו כמה עצות בדברי רבותה"ק כיצד יקנה האדם את מדת הבטחון.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (שמיני) וז"ל, "אמנם שיזכה האדם להאמונה והבטחון בשלי' מות, זה בעצמו גם כן הוא רק מהקב"ה", עכ"ל. ובפרשת משפטים הוסיף וכתב וז"ל, "ראוי לה' תפלל לפניו ית' שיתחזק בבטחון בו ית'", עכ"ל. כי אין לך דבר שאין בו צורך של תפלה.

ובספה"ק מבשר צדק (תולדות) כתב וז"ל, "אי אפשר לאדם לבוא אל הבטחון בשלימות אם

כתב בספה"ק דגל מחנה אפרים (בשלח) וז"ל, "ואפילו כשיש לו הדבר ע"י עילה וסיבה, יאמין באמונה שלימה שהוא ממש מהשי"ת שרצה לפרנס אותי בדרך זה, אבל לא שיהיה מוכרח הדבר ע"י סיבה והכנה רק לבטוח בה" עכ"ל.

ובספה"ק אור המאיר (בהעלותך) כתב בשם הבעש"ט וז"ל, "והיה ה' מבטחו, כלומר אפי' לו בחינת הסיבה בעצמה של המשכת פרנסתו הוא אצלו גם כן רק הויה ית', כי גם בהסיבה מולבש השי"ת, ומאת ה' היתה זאת, כי בהע' דרו יתברך מהסיבה, לא ידבק מאומה", עכ"ל

ובספה"ק אור הגנוז (חוקת) כתב וז"ל, "ראוי לאדם שלא לבטוח על הסיבה שמתפרנס ממנה, כי אם בטחונו יהיה בהשי"ת שהוא סיבת הסיבות", עכ"ל.

לא שיבטל עצמו מכל וכל, ויבא לבחינת מה, ויאמין שכל העשיות שבכל העולמות הוא רק מאתו ית', והוא הנותן לך כח לעשות חיל, והאדם אינו רק כאפס וכאין, ואז יכול לבוא לבטחון באמת בהבורא יתברך", עכ"ל.

ובספה"ק מאור ושמש (בשלח) כתב וז"ל, "וכל מה שהאדם עוסק בתורה ותפלה יותר לשמה ובדביקות, אז יהיה בטוח שבודאי תהיה פרנס'תו יותר מצויה בריווח", עכ"ל. דכל זמן שאינו עוסק לשמה אלא לשם ה"אני", אזי האני די' ליה מהוה מחיצה מלחוש אותו ית"ש, ולכך קשה לו לבטוח בדבר שאין לו חוש ברור בו. וא"כ בעומק דברי המבשר צדק ודברי המאור ושמש, בשורשם הם חד. והבן שעומק כל הע' בודה היא ביטול האני שהוא המסך המבדיל, ואזי נגלה אליו אלוקיו, הציץ עליו בעל הבי' רה.

פרק ג' הסתכלות נכונה על ההשתדלות
אף שנגזרה גזרה על האדם עקב חטא אדה"ר, ועל האדם להשתדל לפרנסתו, מ"מ עליו לה' ביט על מעשיו בצורה של אמונה ובטחון.

בטחון מתוך ספר להב אש
מודפס מחדש בהתשפ"ב

סוגיות במחשבה

בטח

ולשון בטח, ביאר הרש"ר הירש (ויקרא, ה, ד) וז"ל, בטח - הבוטח לא יחוש כל צורך בהגנה כלפי העולם החיצוני, הוא לא יירא מדבר הבא מן החוץ, עכ"ל. ועיין עוד במלבי"ם (חבקוק, ב, יח, פירושו המילות).

ועוד נראה, שבטח לשון בטח-ח, לשון הבטחה. והיינו שהבוטח כל מבטו אל מי שבוטח בו, ואינו מביט אל זולתו כלל. ועיין ליקוטי הלכות (אור"ח, הלכות משא ומתן, ה"ד). ואותיות לפני בטח, אחז, בבחינת אחזתיו ולא ארפנו (שה"ש, ג, ד).

ועוד משמשת בטח, כי יש מקום במלכים (ב, ח, ח) נקרא מבטח, ובדה"י (א, יח, ח) נקרא טבחת. ומזה למדנו שלשון בטח משורש טבח, שורש אותיות שוות. והיינו שהבוטח בשלימות, בטחנו שהכל יבוא לפניו באופן מוכן, כבהמה מוכנה טבוחה, ולא כבהמה שעדיין צריכה תיקון של שחיטה.

ובוטח בארמית נקרא רחיץ, מלשון רחיצה. והיינו שמי שאינו בוטח זהו מחמת שיש לו לכלוך המסתיר את אמונתו הטהורה. אולם מי שבטוח, הוא נקי וזך.

ויש בטח מלשון הבטחה, שכאשר מבטיחים לו בטוח, וכלשון הר"י ברצלוני (ספ"י, הקדמה) וז"ל, שבטח אברהם בטחון טוב, בזכות ההבטחה שהבטיחו המקום, עכ"ל.

כתיב (בראשית, לד, כה) ויבאו על העיר בטח. ואמרו חז"ל (ב"ר, פ, י) בטוחים היו על כחו של זקן (יעקב). וכתב בכלי יקר (שם) וז"ל, וי"א כי זקן היינו אברהם זקנם שהתפלל על בני יעקב כשיבואו לשכם כמ"ש רש"י (בראשית, יב, ו), עכ"ל. אולם כפשוטו אמרו (שכל טוב, שם, לד, כה) שהיה להם שלום עמם, כדכתיב שלמים הם אתנו (שם, שם, כא), ודומה לו ויבטחו בו בעלי שכם (שופטים, ט, כו).

וטעם נוסף שהיה בטח, כמ"ש בחזקוני (שם) וז"ל, וכולם כואבים ונפצעים (מן המילה שנימולו), אז ויבאו על העיר בטח, וכן ת"א, עכ"ל. ועיין הדר זקנים פירוש נוסף באופן שונה.

ובריב"א ביאר, וז"ל, שהיו בוטחים כפרש"י, משמע לפירושו שבטח מוסב על בני יעקב, ואין זה כפירוש אונקלוס שתרגום ועלו על קרתא, דיתבא לרחצן, משמע שבטח מוסב על העיר, לומר שהעיר היתה יושבת לבטח, עכ"ל. וכדברי התרגום כתב ברשב"ם (שם) וז"ל, שהיו יושבים בטח ולא נזהרו מהם, וכן כל בטח שבכל מקום על היושבים הוא אומר, בין בתורה ובין בבניאים, עכ"ל.

ומהלך נוסף ביאר בכלי יקר (שם) וז"ל, שהיו בטוחים שלא יבקשו הכנעני והפריזי לעשות נקמה בעבורם, כי יאמרו מאחר שנכנסו בדת הנימולים אינם משלנו ויתאשו מהם, עכ"ל.

וביותר נראה, שבטחו בקב"ה, שזהו שורש כל הבטחונות כולם, בטחון שלם בו ית'.

מדור
רל"א
שערים

צירוף

ב-ט / ב-ח / ט-ח

ב-ט

לגלות טוב שנחקק בו מבוראו, כח הפועל בנפעל, להיטיב לבריותיו, נחקק טוב זה בכל נברא.

ובחינת הטבה זו נגלת היא במים, מים כמ"ש חז"ל, שטבעם שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, כי בהם מתגלה תכונת ההטבה לתחתון, מדתו של אברהם יוקח נא מעט מים, כנודע. ומקום גילוי בחינת מים באדם אמרו (ספר יצירה פ"ג) בשליש תחתון שבו, בטן, טב-ן.

וכאשר חטא ונפל מטוב לרע, נעשה ממים צלולים מי רגלים, וטיפה סרוחה. ולשם כפרה נצרך אבנט במקום זה, אבנט, טב-אן. וכאשר ח"ו האדם נופל מן הקדושה לטומאה עליו לעלות ולהטהר, עליו לטבול במים. טבל, טב-ל. כלומר מהות טהרתו להתחבר לטוב השורשי המתגלה במים. או לחילופין אם חטא, אזי יסורים מכפרים בחינת שבט המכה. שבט, טב-ש. והוא בבחינת תוכחה מגולה ואהבה מוסתרת, אהבה, הטבה. שע"י השבט נגלה פנימיות אהבה, הטבה. ופעמים ח"ו לא סגי ביסורים אלא מיתה ממש, ואזי מיתתו בפנימיות הוא ע"י טבח, טב-ח. כטבח המכין מאכל שמקריב את נשמתו לשורשו (כמ"ש מיכאל השר הגדול עומד ומקריב את נשמותיהן של ישראל). כי קודם הכנת מאכל ע"י החטא נעשה טבל, טב-ל. ונצרך להרים תרומות ומעשרות ושורשם עין טובה אחד מארבעים, לברר את הטוב הגנוז בטבל

וכאשר האדם זוכה לדבוק בטוב זה הוא חי במדרגת בטחון, בטח, טב-ח. ואינו ירא מנבט, טב-ן, שבא לעקור הטוב. ואינו ירא מקטב מירי, קטב, טב-ק. שבא לעקור הטוב, אלא כולו דבוק בטובו של עולם, בטוב השלם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביטוב, אבנט, אחיטוב, בטן, טבע, טוב, הבט, בטח, טבעת, בטנים, בלט, בלטשאצר, שבט, טבח, עבוט, טבל, טבילה, ביטוי, קטב, טבור, טוביה, נבט, שרביט, בטל, בט (הבטה), בטא (ביטוי).

כתיב ביום ראשון למעשה בראשית, וירא אלקים את האור כי טוב. טוב, טב-ו. והוא הוא ההתגלות של שורש טעם הבריאה, להיטיב לבריותיו. והוא נקודת טעם מרכז הבריאה. וזה נתגלה ב"וירא את האור", בראיה נתגלה טוב זה. ובחינת ראייה זו בפרטות נקראת הבטה, הבט, שורשו - בט. שהבטה בשורשה מביטה רק בטוב. וזש"כ 'לא הביט און ביעקב'. כי עצמות ההבטה רואה רק טוב ולא און. והוא כאשר כח ההבטה נמצא בשורשו, וע"ז נתפלל דוד ע"ה, גל עיני והביטה נפלאות מתורתך, אין טוב אלא תורה, להביט בטוב התורה. ודייקא משה שמדרגתו טוב עין, עליו נאמר, ותמונת ה' יביט. שבכחו לראות מתוך טוב עינו, את טוב ה'. ולכן אחד משמותיו של משה טוביה. ואזי בטחנו שלם בקב"ה שיהא אך ורק טוב. בטח, בט - ח.

וכאן הושרש דבר ה' בכל אחד ממעשה בראשית שנאמר בו 'כי טוב', כלומר, עצמות דיבורו של מקום, מאמריו, הם טוב. וע"ש כן נקרא הדיבור ביטוי, לבטא בשפתים, מלשון בט-טב. כי מהות פנימיות הדיבור מגלה את מהות הטוב. היפך דברו של נחש שמוציא שם רע, ומדבר לשון הרע, כולו רע היפך טוב. ואזי קודם החטא דיבור פיו של אדם כדבר ה' טוב, ואזי אף מאכל האוכל בפיו, טוב כדיבורו.

וכן הוא מעין כך אצל כל עובר במעי אמו, בכטן אמו, בט - נ, שבא מלאך ומלמדו כל התורה, דיבור שכולו טוב, ואזי אף מאכלו דרך טבורו. טבור, טב-בו. וכן אמרו (ריש מגילה) טבריה טובה ראיתה. ושם בעובר במעי אמו מתקיים בו "וירא את האור כי טוב" מעין יום ראשון של מעשה בראשית, נר דלוק על ראשו וצופה בו מסוף העולם ועד סופו, מעין אור ראשון.

וע"ש נקרא טבע, טבעו של עולם, טבע, טב-ע. כי כן הטיבע הקב"ה בעולמו את טובו. ומצד כך (קודם חטא אדה"ר) כל דבר בכריאה טבעו

ב-ח

ח. נותן דורון לאויבו, כיעקב שהתקין עצמו לדורון. ועיד"ז נתגלה פנימיות הדורון, שהיא אהבה (שורשה נתינה, אהבה) ואזי מחבקו, והשורש לכך שמתחלה נלחם עם שרו של עשו, ושם כתיב ויאבק, ודרשו בחולין ויאבק - ויחבק. ולכך לבסוף חבקו עשו וינשקו.

ט. נלחם עמו באופן של ויאבק - ויחבק כנ"ל. חבק - חב-ק. והוא בחינת חבש, חב-ש. שהחיבוק צורת חבישה היא. ואזי כאשר נוצח חבשו בבית האסורים ולא רק חיבוק כנ"ל. ובפרטות אוסרו בחבל דייקא. חבל, חב-ל.

י. בוטח בבוראו שיצילו. בטח. חב-ט. ועיד"ז כביכול נכלל בבוראו, בחינת ח - ב, חובו כנ"ל.

וכאשר זוכה והקב"ה מצילו מידו אזי מודה ומשבח לבוראו על הצלתו. שבת, חב-ש. ואזי מקיים את נדרו שנדר כנ"ל, חוב שנתחייב, חוב, חב-ו. ושחיטה זו ע"י טבח אמן. טבח, חב-ט. והקרבתן שמביא כהבל (ולא כקין) שהביא מבכורות צאנו ומחלביהן, כלומר, חלב, חב-ל. מן המובחר. כי פנימיות הדבר הוא המובחר ביותר. ואזי נגלת חיבתו למקום, וחיבת המקום אליו. חיבה, חב-יה. כי מהות החיבה גילוי תוך תוכו ופנימיותו (וכאשר ח"ו נכנס לתוכו רע אזי ח"ב ר"ת חיל בלע - ויקיאנו. בחינת בחל - חב-ל, שבוחל מן הדבר, ולכך מקיאו). והיפך כך אכילת המן שנבלע באיברים, שעיינו כעין הבדלח, חב - דל, שנגלה במן חיבתו של מקום אפילו לשפל ודל שבישראל.

ושלמות מדרגת פנימיות זו הוא יעקב. כי אברהם, ראשית, התחלה, באברהם נברא העולם. ויצחק, סוף, קץ-חי, כנודע. ויעקב, תוך. מברית מן הקצה אל הקצה. בריח, חב-רי. והוא בחינת תורה שהיא התוך של הכלי ולכך נתנה תורה בחורב, חב-רו. שם נתגלה החובו של הכל שהיא התוה"ק. שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: בחר, בטח, אביחיל, זבח, אחאב, חבר, חבל, חבש, אחיטוב, בדלח, ברח, חיבה, התחבא, גבחת, בחל, חברון, בחור, בחן, חשב, בריח, גבח, אבטיח, בדלח, חגב, סחב, טבח, נבח, שבח, חבט, חוב, חורב, חלב, חצב, חלבון, חרב, חרצבות, חבק, מחבת, סנחריב, רחבעם.

הנה נודע ח-ב, מלשון חובו, תוכו של הדבר. וזה לעומת זה עשה אלקים, טוב לעומת רע, רע לעומת טוב. והנה יש והרשע נוגע בחיצוניות הדבר ופגמו ומקלקלו, ויש והרשע נוגע בתוכו של הדבר, ופגמו ומקלקלו. והוא בחינת אחאב - חב-אא. וכן רחבעם, חב-רעם. וכן סנחריב, חב-נסרי. שנוגעים בתוך הדבר, בחובו. והוא בחינת חרב, חורבן, חב-ר. כי מהותו של חרב, לגעת בתוך תוכו, בחובו, ושם לבטלו. וכאשר נוגעים בתוך תוכו של הדבר חובו, אז נשמעת קול צעקה הנקראת נביחה. והוא בחינת חרצובות רשע, חב-צרות, מיצר את התוך, את חובו. וזהו בדלח דקלקול, חב - דל, שנוגע בתוך, ונעשה דל. וזהו בחל, חב - ל, נוגע בתוכו ומקיאו לחוץ.

והנה כאשר חושב חרצובות רשע הנ"ל לגעת בתוך, בחובו של האדם, אזי ישנם כמה אפשרויות תנועה.

א. ברח, חרב. שמתהפך כח הרודף חרב - ל-ברח. והיינו בחר לברוח. כעין משה רבינו שברח מחרב פרעה.

ב. מתחבא, מלשון חובו. והוא כעין אדה"ר שנאמר בו את קולך שמעתי בתוך הגן ואירא ואחבא. ושם נתחבא בדבר שחוצה לו. אולם כח התחבאות דתיקון, שנכנס יתר עמוק אל תוך תוכו, אל עומק חובו, אל היחידה שבנפש שם נמצא לבדו ואין זולתו יכול להכנס לשם כלל, ושם מדרגת הבטחון השלמה. בח - ט.

ג. נובח כנ"ל, לעזרה. ובעיקר קורא לחבריו. חבר, חב-ר.

ד. בוחן, בח-ן. בוחן את האפשרויות של הצלה וזאת מתוך מחשבה, חשב, חב-ש. מתוך עומק הדבר ופנימיותו, מתוך חובו של הדבר.

ה. נלחם כבחור, בח - ור, שעומד בחוזק ותוקף בעומד עליו להרע לו, וחובט בו ומכה אותו חבט, חב-ט. וכאשר נוצחו סוחבו כפגר. סחב, ס-חב, והוא בחינת סנחריב.

ו. נודר נדרים ונדבות, כעין יעקב שהקים מצבה לזבח עליה כאשר ינצל, כמ"ש אם יהיה אלקים עמדי וגו' והאבן הזאת תהיה מצבה. זבח, חב-ז.

ז. מתפלל לקב"ה ממעמקי לבו, מקירות לבו, מחובו. כעין יעקב שהתקין עצמו לג' דברים, שאחד מהם תפלה.

ט-ח

והיפך בחינת פרור ופרוד כנ"ל, נעשה חוט, חט-ו, כח המקשר ומחבר, והוא בחינת בטח, ב-טח, והיינו שכאשר יש לו חסרון, אינו דבק בחסרון, אלא בוטח שיושלם חסרנו. והוא היפך חטא, לשון חסרון. ואזי נתהפך מחסרון, נקב, לתוספת, והוא בחינת טפח, פ-טח, והיינו שהדבר טופח וגדל. וזהו בחינת שטח, ש-טח, שהדבר מתפשט ומתרחב.

ועיין רש"י (תהלים, נא, ח) בטוחות - ומנחם חברו עם כמטחוי קשת (בראשית, כא) וכן מי שת בטוחות חכמה (איוב, לח) פתרונו לשון "משך", כי כאשר יש משך לקשת כן יש משך לדעת. ועיין ספר השרשים (ערך טחה).

ואופן נוסף, עיין רש"י שם, בטוחות - אלו כליות שהן חלקות. והיינו שכאשר טחים דבר הוא חלק, היפך חטא, שעניינו נטיה לצדדים, בלתי ישר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: בטח

חטא, חט-א. והנה שורש ח-ט יש בו משמעות של חטא, לשון חסרון, העדר. ויש בו לשון טח, כיסוי, העלם, הסתרה. העדר וחיוב. ומצד בחינת העדר, הוא בחינת טחן, טח-ן. כי כאשר טוחנים דבר, נעשה פירורים, ועי"ז בהכרח חלק דק נעדר והופך לאבק בעלמא. וזהו בחינת חרט, חט-ר. כי כאשר חורטים בדבר, מקום החריטה נעשה חלל ריקני, העדר. וכן בחינת חטב, חט-ב. וכן בחינת חנט, חט-ן. עיין אבן עזרא (שה"ש, ב, יג) חנטה - עשתה כדמות אבק, מן ויחנטו הרופאים. ובדקות, חונטים בסממנים שצורתם אבק, על מנת שהמת לא יתפורר ויהפך כאבק. וזהו שורש "חטא" העגל שכתוב בו (שמות, לב, א) ויצר אתו בחרט. והוא בחינת חרטה, שכאשר מתחרט על מעשיו נעשה חלל והעדר מן המעשה. ולתקן זאת, נצרך טרח, טח-ר, לעמול למלאות החסר, ולקבץ הנפזרים. והוא בחינת חלט, חט-ל, לשון חטיפה (עיין ספר השרשים לרד"ק ערך חלט). חטף, חט-פ.

והאופן הנוסף כנ"ל, לשון כיסוי והעלם. וזהו בחינת שחט, ש-חט, ובחינת טבח, טח-ב, כי פעולת סילוק הרוח חיים מן הדבר, הוא שורש כל הסתרה. וזהו בחינת טחורים, כמ"ש האבן עזרא (דברים, כח, כז) וז"ל, הם היוצאים במקום ה"נסתר", על כן כתוב ובעפולים, והוא מגזרת ויבא אל העופל. וזהו בחינת חנט, חט-ן. ועיין רש"י (שה"ש, ב, יג, מחז"ל) התאנה חנטה פגיה - אלו פושעי ישראל שכלו בשלשה ימי אפילה. וזהו בחינת טפח, ט-פח, לשון מטפחת, כיסוי. וכן בעל חי הנקרא חומט, חט-מו, ביתו גדל עמו, שהוא הכיסוי שלו.

לעומת כך מצד התיקון נקרא חטם, חט-ם, "אף", לשון חיטוי שמחטא את החטא ומתקנו.

מדור

קבלה

בלבביפדיה קבלה

בטח

מילון ערכים בקבלה

בטח

בלבניפדיה קבלה

במח

אור א"ס

בטחון בו ית"ש, א"ס, כל יכול. וכתוב (מלכים, ב, יח, ה) בה' אלהי ישראל בטח. וכתוב (ישעיה, נ, י) יבטח בשם ה' וישען באלהיו. וכתוב (ירמיה, יז, ז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו.

ועיין בביאור נפלא בפתחי שערים (נתיב אורות דעקודים, פתח יט) וז"ל, וסוד הבטחון הוא ענין סילוק האור (צמצום), כי אף שאין מגיע לו הטוב והשכר למטה, הוא בוטח במה שעתידי להיות וכו'. וכן למעלה בסוד השורש, הוא בסוד הסתלקות והתפשטות, שנקשר הכל בבחינת בלתי בעל גבול וביטול הגבול ודעות הנמצאות, אל שורשם בא"ס, בסוד אין עוד מלבדו, עכ"ל, עיי"ש.

צמצום

היפך בטחון בא"ס, כל יכול, יש בטחון על כח מצומצם. והוא בחינת מצרים, מיצר, כנודע. וכתוב (מלכים, ב, יח, כא) עתה הנה בטחת לך על משענת הקנה הרצוף הזה על מצרים וגו'. ועיין ברכות (נו, ע"ב).

אלהים אחרים. (עיין תענית, כב, ע"ב, הואיל וקא בטח בע"ז, יכלינא ליה). וכתוב (ישעיה, מב, יז) נסגו אחור יבשו בשת הבטחים בפסל האומרים למסכה אתה אלהינו.

וכתוב (שם, מז, ה) היושבת לבטח האמרה בלבבה אני ואפסי עוד. וכתוב (ירמיה, יג, כה) אשר שכחת אותי ותבטחי בשקר. ואמרו (מכות, כד, ע"א) הללו כושים שמשותחיים לעצבים ומקטרים לעכו"ם יושבין בטח והשקט וכו'.

קן

סוד התקוה, חזור וקוה, זהו בטחון, ודו"ק, פעם אחת - תקוה, ב"פ - בטחון. וכתוב (תהלים, עא, ה) כי אתה תקותי ה' מבטחי מנערי. ועיין

דרוש הקיווי לרמח"ל. ותקט"ו תפלות (תפלה קל"ט).

עיגולים

עיגול סביב, וכתוב (דברים, יב, י) והניח לכם מכל איביכם מסביב וישבתם בטח.

חומר סביב. וכתוב (שם, כח, נב) עד רבת חמתך הגבהת והבצורות אשר אתה בוטח בהן. וכתוב (יחזקאל, לח, יא) ישבי לבטח כלם יושבים באין חומה מבריה ודלתים אין להם. וכתב הרש"ר הירש (ויקרא, ה, ד) וז"ל, הבוטח לא יחוש כל צורך בהגנה כלפי העולם החיצוני, עכ"ל.

כתיב (תהלים, לו, ה) גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה.

יושר

ג' קוים. אשרי - יושר, ודו"ק שאשרי לשון חוזק ותוקף, והוא מכח כלילת כל ג' קוים. וכתוב (תהלים, פד, יג) אשרי אדם בטח בך.

שערות

שער, ש-רע. והוא בחינת אלופי עשו. וכתוב (מייכה, ז, ה) אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף

שער - רשע. ואמרו (שבת, קלט, ע"א) רשעים הן אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם. ועיין לשם (ספר הדע"ה, ח"ב, דרוש ה, ענף ד, סימן ג) בהרחבה בנידון של רשע הבוטח שמהני. ועיין חובות הלבבות (שער הבטחון, פ"ג) שס"ל שרשע אינו מועיל בטחונו, וצ"ב מדברי הגמ' הנ"ל. ועיין רמ"ז (שמות) וז"ל, זה דבר פלא המפליא במעלת מדת הבטחון וכו', הבוטח בה', פירוש הרשע שיש לו מדה זו, חסד יסובכנו להגיין עליו ולקיימו, וז"ש דכל מאן, ור"ל, יהיה מי שיהיה אפילו רשע, עכ"ל, עיי"ש.

אזן

כתיב (ישעיה, לב, ט) בנות בטחות האזנה אמרתי.

וכתיב (תהלים, קיב, ז) משמועה רעה לא יירא נכון לכו בטח בה'. וכתיב (משלי, א, לג) ושמע לי ישכן בטח. ועיין ברכות (ס, ע"א).

כתיב (תהלים, קלה, טז) פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא יאזינו אף אין יש רוח בפיהם, כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם.

חוטם

חרון אף. וכתיב (ירמיה, לב, לז) הנני מקבצם מכל הארצות אשר הדחתים שם באפי ובחמתי ובקצף גדול והשבתיים אל המקום הזה והשבתיים לבטח.

וכתיב (יחזקאל, כט, טז) ולא יהיה עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון.

פה

כתיב (ירמיה, ז, ד) אל תבטחו לכם אל דברי השקר וגו'. ושם (ח) הנה אתם בטחים לכם על דברי השקר לבלתי הועיל.

וכתיב (תהלים, קיט, מב) ואענה חרפי דבר כי בטחתי בדברך.

עינים - שבירה

בטח מתהפך לאותיות חבט, לשון הכאה. והשבירה שורש לגילוי הרע. וכתיב (ישעיה, מז, י) ותבטחי ברעתך. וכתיב (צפניה, ב, טו) זאת העיר העליזה היושבת לבטח האמרה בלבכה אני ואפסי עוד איך היתה לשמה וגו'.

ובתיקון, ביהמ"ק. וכתיב (דברים, לג, יב) ידיד ה' ישכן לבטח עליו.

עתיק

אפס. וכתיב (צפניה, ב, טו) היושבת לבטח האמרה לבכה אני ואפסי עוד.

קריעת ים סוף, בעתיקא תליא מילתא. וכתיב (תהלים, עת, נג) וינחם לבטח ולא פחדו ואת אויבהם כסה הים.

אריך

אריך, אורך כל הקומה. וזהו במדרגת עולם. ובמדרגת זמן, זהו בכל עת, ודו"ק. וכתיב (תהלים, סב, ט) בטחו בו בכל עת. ובאריך יש י"ג מכלין דרחמי, וכנגדו י"ג מדרגות בבטחון, כמ"ש בכתבי רמ"מ משקלוב (רזא דמהימנותא, דף מא, ועוד).

אבא

או"א, י-ה, כנודע. וכתיב (ישעיה, כו, ד) בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים.

וכתיב (תהלים, כב, ה) כך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו. ואמרו (מנחות, כט, ע"ב) כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי לו מחסה בעוה"ז ולעוה"ב, עיי"ש. וכתב במצת שימורים (שער תפילין) וז"ל, הבוטח הוא בחינת אבא, כי שם מעלת הבטחון, עיי"ש. ומקור הדברים מפורש בשער הכוונות (דרוש התפילין, דרוש ו). וכן בשער הגלגולים (הקדמה כ"ו, והקדמה ל"ט). ופע"ח (שער התפילין, פ"ט).

אמא

עוה"ב. ואמרו (ברכות, ד, ע"א) א"ר אלעזר א"ר אבינא, כל האומר תהלה לדוד בכל יום ג' פעמים, מובטח לו שהוא בן עוה"ב. וכן אמרו (שם, נו, ע"א) העונה יהא שמיה רבא מברך, מובטח לו שהוא בן עוה"ב. וכן עוד לשונות בחז"ל.

עיין זוה"ק (ח"ג, קסז, ע"ב) היכלין דארבע אמהן, אקרון היכלין דבנות בוטחות. ועיין שער הכוונות (דרוש ל"ג בעומר) שהבטחון באמא, בסוד בה' בה' עדי עד, עיי"ש. ועיין בקונטרס שפת אמת (אות מ"ט) בשאלה האם הבטחון באבא או באמא, ועיי"ש שהבטחון בבחינת מוחין דר"ת, עיי"ש. ואמרו (ספ"ב דברכות) גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים

בינה

תשובה. וכתוב (ישעיה, ל, טו) בשובה ונחת תושעון בהשקט ובבטחה וגו', וכתוב (תהלים, כב, ו) כך בטחו ולא בושו.

ועיין קהלת יעקב (ערך בטח) וז"ל, בטח - נ"ל שהוא בחינת בינה שאין שם מגע נכרי, עכ"ל, עיי"ש.

דעת

כתוב (תהלים, ט, יא) ויבטחו בכך יודעי שמך. וכתוב (שם, לג, כא) כי בשם קדשו בטחנו.

חסד

אחווה ואהבה. וכתוב (ירמיה, ט, ג) איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו. חסד. וכתוב (תהלים, יג, ו) ואני בחסדך בטחתי. ולהיפך כתיב (שם, קיח, ט) טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים. וכתוב (שם, קמג, ח) השמיעני בבקר חסדך כי כך בטחתי. ועיין פע"ח (שער התפילין, פ"ט). ושער החוונות (דרושי תפילין, דרוש ו).

גבורה

פחד. וכתוב (ישעיה, יב, ב) הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד.

ובקלקול כתיב (שם, לב, יא) חרדו שאננות רגזה בטחות. וכתוב (הושע, י, יג) כי בטחת בדרכך ברב גבוריך.

אש. וכתוב (יחזקאל, לט, ו) ושלחתי אש במגוג וביושבי האיים לבטח.

שם אלקים. וכתוב (תהלים, נו, ה) באלהים בטחתי. וכתוב (תהלים, קטו, יא) יראי ה' בטחו בה'. וכתוב (משלי, יד, כו) ביראת ה' מבטח עז. וכתב בפע"ח (שער חג המצות, פ"ב) אותיות לפני אלקים אכטד"ם, שהוא שם הבטחון, שעולה ע"ד, כמ"ש בטחו בה' עדי עד.

תפארת

ישראל. וכתוב (ירמיה, כג, ו) ובימיו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח. וכתוב (יחזקאל, כה, כה) וישבו על אדמתם אשר נתתי לעבדי

יותר מלאנשים, שנאמר נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בטוחות האזנה אמרתי.

ז"א

אדם. וכתוב (ירמיה, ז, ה) ארור הגבר אשר יבטח באדם. ועיין פע"ח (שער עולם העשיה, פ"ב). ז"א ונוק'. וכתוב (משלי, לא, יא) בטח בה לב בעלה. ואשה ראשונה, חוה, גימט' בטח. ועיין זוה"ק (ח"ג, מב, ע"ב) בטח בה לב בעלה, דא קב"ה.

נוק'

ארץ. וכתוב (ויקרא, כה, יח) וישבתם לבטח בארצכם. ושם (יט), ושם (כו, ה).

בת. וכתוב (ישעיה, לב, ט) בנות בטחות האזנה אמרתי.

בית. וכתוב (ירמיה, ז, יד) ועשיתי לבית אשר נקרא שמי עליו אשר אתם בוטחים בו.

אלמנה. וכתוב (ירמיה, מט, יא) ואלמנתיך עלי תבטחו.

אותיות. ועיין רמ"ז (שמות) שבשכטים אין אותיות ח-ט, לשון חטא, ובטח, שיש בו אותיות ח-ט, הוא תיקונו, ע"י צירוף כל כ"ב אותיות. ועיין מגלה עמוקות (קרה) שקרח לקח את אות ח' לחלקו ונשאר ט', עיי"ש.

כתר

סוד אלף. ובקלקול כתיב (מיכה, ז, ה) אל תבטחו באלוף. ועיין חגיגה (טז, ע"א).

חכמה

ככור. וכתוב (ישעיה, יד, ל) ורעו בכורי דלים ואביונים לבטח ירבצו.

וכתיב (משלי, ג, כט) אל תחרש (לשון מחשבה) על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך.

חכמה, כח-מה. וכתב בשפע טל (חלק טל, ש"ה, פ"א) וז"ל, אין בוטחין במי שאין לו יכולת, עכ"ל. וכתוב (איוב, לח) מי שת בטוחות חכמה. ולהיפך מצד הקלקול, הוא בבחינת מתעבר ובוטח (משלי, יד, טז). ועיין רמח"ל (כתובים, שם).

ירושלים. וכתוב (ירמיה, לג, טז) וירושלים
תשכון לבטח.

וּכְתִיב (תהלים, כא, ח) כִּי הַמֶּלֶךְ בִּטְחָ בְה'.
וְעַל דוֹד י"א שְׁלֵא בִלְטָ בּוֹ יִצְה"ר, כַּמ"ש (ב"ב,
יז, ע"א), דְּכִתִּיב (תהלים, טז, ט) אֶף בְּשָׂרֵי יִשְׁכּוֹן
לִבְטָח. מִדַּת מַלְכוּת נִקְרָאת זֹאת, כְּנוֹדֵעַ. וְכִתִּיב
(תהלים, כז, ג) בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטָח. וְעֵינַי זֹוה"ק (ח"א,
צג, ע"ב). וְעֵינַי שְׁפַע טַל (חֶלֶק טַל, ש"ה, פ"א).

נפש

כְּתִיב (ירמיה, לט, יח) כִּי מִלֵּט אֲמַלְטֶךָ וּבַחֲרֵב
לֹא תִפֵּל וְהִיתָ לְךָ נֶפֶשׁ לְשִׁלָּל כִּי בִטְחַת בִּי
נָאֵם ה'.

מַעֲשֵׂה. וְכִתִּיב (שם, מח, ז) כִּי יַעַן בִּטְחַךְ
בְּמַעֲשֶׂיךָ. וּבִתְיִקּוֹן כְּתִיב (תהלים, לז, ג) בִּטְחָ בְה'
וַעֲשֵׂה טוֹב.

רוח

הַשְׁקִטָה הַרוּחַ ע"י בִּטְחוֹן. וְכַמ"ש (שופטים,
יח, ז) שָׁקֵט וּבִטְחָ.

נשמה

כַּאֲשֶׁר אֹרֵךְ הַנִּשְׁמָה מֵאִיר בְּאֵדָם, אֲזִי כְּתִיב
(תהלים, טז, ט) לִכֵּן שִׁמְחָ לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי אֶף
בְּשָׂרֵי יִשְׁכּוֹן לִבְטָח. וְהוּא בַחֲנִינַת שִׁמְנָה - נִשְׁמָה
- הַשְּׁמֹן, וְדו"ק. וְעֵינַי ב"מ (פג, ע"ב) שִׁישׁוּ בְּנֵי
מַעַי וְכו', מוּבִטָח אֲנִי בְכֶם שְׁאִין רִמָּה וְתוֹלַעָה
שׁוֹלְטָת בְּכֶם.

חיה

כְּתִיב (קהלת, ט, ד) כִּי מִי אֲשֶׁר יִבְחַר אֶל כָּל
הַחַיִּים יֵשׁ בִּטְחוֹן כִּי לְכָלֵב חֵי הוּא טוֹב מִן
הָאֲרִיָּה הַמַּת.

יחידה

כְּתִיב (דברים, לג, כח) וַיִּשְׁכַּן יִשְׂרָאֵל בִּטְחָ בְּדָד.
וְכִתִּיב (תהלים, ד, ח) כִּי אַתָּה ה' לְבַדְּדָ לִבְטָח
תוֹשְׁבֵנִי.

וְכִתִּיב (ירמיה, מט, לא) גוֹי שְׁלִיּוֹ יוֹשֵׁב לִבְטָח
וְגו' בְּדָד יִשְׁכְּנוּ.

לִיעֶקֶב וַיִּשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לִבְטָח וְגו'. וְכִתִּיב (תהלים,
קטו, ט) יִשְׂרָאֵל בִּטְחָ בְה'.

תָּם. וְכִתִּיב (משלי, י, ט) הוֹלֵךְ בְּתָם יֵלֵךְ בִּטְחָ.
וְעֵינַי זֹוה"ק (ח"א, רא, ע"ב) דָּא הוּוּא בְּרַ נִשׁ
דְּאִזִּיל בְּאַרְחֵין דְּאוּרִיתָא וְכו'.

נצח

נו"ה, צְבָאוֹת, מִלְחָמָה. וְכִתִּיב (שופטים, ח, יא)
וְהַמְחַנָּה הִיָּה בִטְחָ.

נו"ה, רִגְלִין. וְכִתִּיב (תהלים, כו, א) וּבְה' בִּטְחַתִּי
לֹא אֲמַעֲד. וְכִתִּיב (משלי, ג, כג) אֲזִי תֵלֵךְ לִבְטָח
דְּרַכְךָ וּרְגַלְךָ לֹא תִגּוֹף.

הוד

נו"ה, מְמוֹנֵנוּ שֶׁל אָדָם שְׁמַעְמִידוֹ עַל רִגְלֵינוּ.
וּבִקְלֻקּוֹל כְּתִיב (ישעיה, ל, יב) וּתְבַטְחוּ בַעֲשָׂק
וְנִלְוֹז - וְתִשְׁעֲנוּ עֲלֵינוּ. וְכִתִּיב (ירמיה, מח, ז) יַעַן
בִּטְחַךְ בְּמַעֲשֶׂיךָ וּבְאוֹצְרֵיךָ. וְכִתִּיב (משלי, יא)
בּוֹטָח בַּעֲשָׂרוֹ הוּא יִפּוֹל.

הַדָּר וְיוֹפִי. וְכִתִּיב (יחזקאל, טז, טו) וּתְבַטְחִי
בִּפְיֶךָ.

יסוד

שְׁכֵם חֶלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף. וְכִתִּיב (בראשית, לד, כה)
וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בִּטְחָ. וְעֵינַי ב"ב (קכג, ע"א) עַל
הַמִּקְרָא לֹא בִקְשָׁתִי אֲבִטְחָ.

צְדִיק. וְכִתִּיב (יחזקאל, לג, יג) בְּאִמְרֵי לְצְדִיק
חַיָּה יִחַיָּה וְהוּא בִטְחָ עַל צְדָקְתוֹ וְגו'.

וְאִמְרוּ (יומא, פח, ע"א) תִּנְא דְּבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל,
הַרְוֵאָה קָרִי בִיּוֹה"כ יְדַאָּג כָּל הַשְּׁנָה כּוֹלָה, וְאִם
עֲלִתָהּ לוֹ שְׁנָה מוּבִטָח לּוֹ שְׁהוּא בֵּן עוֹה"ב.

מלכות

מִידָה שְׁבִיעִית, וְכִתִּיב (ויקרא, כה, יט) וְאֲכַלְתֶּם
"לְשִׁבְעַ", וַיִּשְׁבַּתֶּם לִבְטָח עֲלֵיהֶם.

צְדָקָה. וְכִתִּיב (ישעיה, לב, יז) וְהִיָּה מַעֲשֵׂה
הַצְדָּקָה שְׁלוֹם וְעִבְדַת הַצְדָּקָה הַשְׁקֵט וּבִטְחָ עַד
עוֹלָם.

מילון ערכים בקבלה

בטח

ליסוד ומקיפים אותו מבחוץ, וז"ש והבוטח בה' חסד יסובבנו, כי מעלת הבטחון הוא באבא, וכו', עיי"ש. כבר תירץ הרב דב"ש דף א', ע"א, שאלה ג', שהוא אבא דבינה, יע"ש, א"כ מנין לנו לאמר כ"ש בדיקנא, עכ"ל, עיי"ש תשובתו. ולהנ"ל ניחא, כי בטחון באבא הוא בטחון בחסד ה', ובטחון באמא הוא בטחון ברחמי ה'. ועיין עוד שמן ששון (דרושי ספירת העומר, דרוש ו, אות י"ב) מה שיישב שם.

וכפשוטו, כיוון דכתיב והבוטח בה' חסד יסובבנו, קאי על חסד כפשוטו ולא על חסדים דאבא. כ"כ הרמ"ז (וישלה, קסח). וכן בטחון בחסדים שבדעת. ועיין עוד תורת חכם (דף פה, ע"א, ד"ה ונבאר מ"ש). ועיין עוד בארוכה בקהלת יעקב (ערך בטח).

עד כאן נתבאר היכן השורש של הארת הבטחון, אולם מי הבוטח, כתב בשער רוה"ק (יחוד יא) וז"ל, בטחו, בגימט' כ"ה, שהיא נוק' דזעיר (א"ש, הנקראת כ"ה), עכ"ל. וכן בטח, גימט' חוה, ודו"ק.

ושורש הבטחון בא"ס ב"ה. ונראה שסוד בטחון, בטח, בסוד א"ט ב"ח, ויחדיו עולה א-בטח, והיינו שבוטח באלופו של עולם. ולתתא הנוק' הנקראת דלה ועניה בוטח בא"ס, ובוטח ביסוד המתחבר אליה, כמ"ש (זוה"ק, וארא, כב, ע"א). וכן בוטחת במדרגות שמעליה עד א"ס.

כתב בשער הכוונות (דרושי תפילין, דרוש ו) וז"ל, והבוטח בה' חסד יסובבנו, כי מעלת הבטחון הוא באבא, ולכן שכרו הוא חסד יסובבנו, כדמיון חסדים דאבא שסובבים היסוד שלו, עכ"ל, עיי"ש.

אולם כתב שם (דרושי הפסח, דרוש יב) וז"ל, ה' אותיות אכדט"ם הם סוד ה' גבורות דגדלות, וע"ז אמר הכתוב בטחו בה' עדי עד, כי הוא באימא עילאה, והוא רחמים, ולכן בו תלוי הבטחון, עכ"ל.

ומבואר שהבטחון מדין שבוטח בחסדו ית' הוא באבא, והבטחון מדין שבוטח ברחמיו ית' זהו מדין אימא, והבן, וכדלהלן.

וכתב בשער רוה"ק (יחוד יא) וז"ל, דע"ה, כבר ידעת שמדת הבטחון היא באו"א, והם מחופים בדיקנא קדישא, א"כ כ"ש הוא שדיקנא נקראת בטחון, עכ"ל. וכתב בפירושו יסוד יוסף, וז"ל, מ"ש המחבר ז"ל שמדת הבטחון הוא באו"א וכו', כ"ש הדיקנא, לענ"ד קשה, שבשער הכוונות דרוש ל"ג לעומר מפורש יוצא שהוא באימא, וז"ל, והנה ה' אותיות אכדט"ם הם סוד ה"ג דגדלות, וע"ז אמר הכתוב בטחו בה' עדי עד, כי הוא באימא עילאה, והוא רחמים, ולכך בו תלוי הבטחון וכו', עיי"ש. ואעפ"י שכתב בשער הכוונות דרוש ו' מתפילין שהוא באבא, וז"ל, לפי שהיסוד דאבא הוא דוכרא, הנה החסדים הם עוטרם מן העטרה ולמעלה חוץ

מדור
ארמית

מילון ערכים בארמית

בטח - בטט

בטח - בטט

והבן. שמדרגת בטחון גמור, הוא במדרגת בהיר הוא בשחקים, ומדרגת התנוצצות הבטחון, הוא בבחינת שני ניצוצות של אש.

והנה כתוב בתרגום (בראשית, לב, יג) ואנת אבטחתני אוטבא אוטב עמך. והנה בפסוק כתיב ואתה "אמרת", לשון אמירה, ולא לשון הבטחה.

ומבואר, שאצל הבוטח, אמירה של גבוה נחשבת אצלו הבטחה. והיינו לא רק שהוא בוטח שאמירתו של מקום תקום, אלא שמכח בטחונו זה הופך את אמירת גבוה להבטחה, ודו"ק. ועיין רש"י שם (ד"ה וישא יעקב רגליו).

וזה בעומק מש"כ (בראשית, לד, כה) ויבואר על העיר בטח, ופרש"י מחז"ל, שבטחו על אותו זקן, יעקב. והיינו שיעקב לא רק שהיה במדרגת בטחון, אלא הפך כך אמירת גבוה להבטחה, והבן. וזש"כ (דברים, לג, כח) וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב.

והיפך אותיות בטח - חבט. והיינו שכאשר בוטח נקשר לעליון כנ"ל, לניצוצות או לאור בהיר בשחקים. אולם אם אינו בוטח, נשאר בבטט מלשון מקום עמוק, ובחינת מ"ש בור שחייבה עליו תורה לחבטו (עיין ב"ק, ג, ע"א), והיינו שככל שעמוק יותר נחבט יותר. וכאשר בוטח, זהו חב-ט, חב - טוב, מלשון חיבה, אהוב לפניו ית"ש. וח"ו להיפך כאשר זהו חבטה, חב-ט, זהו מלשון חוב.

כתב הרע"ב (אהלות, פי"ב, מ"ג) וז"ל, הבטח - יש ספרים שגורסים אבטח, והוא בנין עשוי כעין אמבטי שבמרחצאות שניתנים בהן מים לרחצה, עכ"ל. ואמרו (ספרי, וזאת הברכה, פיסקא טו) אין בטח אלא רוחצן. ועיין ר"ש משאנץ (שם). ובתיו"ט (שם) כתב וז"ל, הבטח, מלה מורכבת היא, ונקראת ע"ש מלאכתה (עיי"ש שהוא מלשון טח), וכו', פירוש בטח, בית טיחה, מקום קיבוץ הטיט, עכ"ל. ונראה שדרך הטח להביט ולטות, זה הבטח, הבטה - טח.

ודרך הטח, לעמוד למטה ולהביט למעלה, כדרך הבוטח שנמצא לתתא ושם כל מבטו לעילא. וכתב בערוך, ערך בטט, וז"ל, א"ב, פירוש, בלשון יוני, מקום עמוק, ובטי ובטיטא, אחד הוא, עכ"ל. ומשם מביט לעילא, ומה שלעילא נראה חשוך ומוסתר, כמ"ש בערוך שם, וז"ל, פירוש, בטיטא, מערה, עכ"ל. היינו מקום מוסתר וחשוך, וכאשר מביט לעילא, נעשה בטחון, והיינו בהירות ללא כל ספק. כי הספק שורש החשך, והבהירות מסלקת כל ספק, כמ"ש בערוך שם, וז"ל, (ברכות, נח) אמר מילתא אמר רב ששת ונפקי בוטיטי דנורא וכבינהו לעיניה. (ב"מ, פה) אתו תרי בוטיטי דנורא, מחויה לההוא גברא בעיניה וסמיוה, פירוש שני ניצוצות של אש. א"ב תרגום בהיר הוא בשחקים (איוב, לז), בטיט הוא בשחקיא, עכ"ל. והוא מלשון בטח - חטב, דבר חטוב, מחודד.

**שיעורי שמוע
נוספים
בנושא 'בטח'**

**סדרת השיעורים 'דע את ביטחונך'
מספר סדרה בקול הלשון
420557**

**שגם יצאו לאור בספר
'דע את ביטחונך'**

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בטח

ז

שורש ההבטה שבבטחון - שה'עולם שכולו טוב' זהו השורש שממנו מביטים • שורש ההבטה דתיקון - הבטה מתוך התורה על כל דבר • עומק ההבטה שבבטחון שהמקום שאליו מסתכלים הוא ג'כ מקום שכולו טוב • עומק מדרגת הבטחון - שהחיות היא במקום שכולו טוב מכח דביקות במקור הפנימי עולם שכולו טוב • גדר ההבטה שלאחר החטא שעניינה הידבקות בכח הרע המתגלה ב'חבט' לעומת ההידבקות בכח הטוב שבהבטה המתגלה ב'בטח' • 'ההר הטוב הזה' שבביהמ"ק - מקור השורש של המקום שכולו טוב • עצמיות הבטחון - דביקות במקום שכולו טוב, ותולדת הבטחון - שפע הנשפע לאדם שמפקיע את מציאות החסרון • ההכנה לאחרית הימים - למעבר מעולם שיש בו מציאות של ראיית רע למציאות ראייה של עולם שכולו טוב • כח הקלקול שבאחרית הימים - שהרוב המוחלט של העולם החיצון מלא בראיית רע • עבודת אחרית הימים - עקירה ממקום שיש בו ראיית רע לראיה של "ה' יראה ללבב", נקודת הטוב הגנוזה בכל דבר • גדר המצב הפנימי של העולם בדור דידן - חוסר בהירות מופלג • ההכנה האמיתית לאחרית הימים - שהאדם ידבק את נפשו במקום שרואים בו רק טוב מתוך החיצוניות ההפוכה מכך • בזמן מלחמה שיש התעוררות למסירות נפש מתעורר המס"נ להידבקות בטוב שלמעלה מטעם ודעת • נקודת הטוב בחשבון של טעם ודעת - בעולם שיש בו גם רע, והטוב שלמעלה מטעם ודעת - הימשכות הנשמה אל מקום שכולו טוב • שאלות מהשומעים

אוצר האותיות חיי אמונה ובטחון

זי

ונהפוך הוא - כח ההפיכה • המהפך בעולם בשנה האחרונה • ערפל - לא רואים למרחוק יח חוסר היכולת לתכנן לטווח רחוק • צדיק באמונתו יחיה • שינוי הנהגת העולם • ההכרח באמונה חושית • ההכרח לחיות עם בטחון • צורת החיים בדרך האמונה למעשה • היציבות האמיתית בנפש האדם • השמחה האמיתית הפנימית

אוצר האותיות בטחון והשתדלות א'

כד

צורת הכלכלה קודם החטא ולאחר החטא • שני אופני השתדלות, וביורר האופן הראוי • ג' מדריגות במזונות האדם • ההדבקות בחומר היא לפי אותו דור • היציאה היום לצורך פרנסה לעולם של חוץ יש בה שריפת נשמה וגוף קיים

אוצר האותיות בטחון והשתדלות ב'

כט

משורש נשמתו של אדם הוא מכיר בשכלו באמונה שלימה שהבורא ית"ש הוא עושה ומעשה לכל המעשים, וזהו מידת הביטחון, אך בליבו יש שורש כפירה שמרגיש שהוא הפועל, ומכח כן צריך להשתדלות, והממוצע בין תפיסות אלו הוא בתפילה שפועל בעצמו אך מכיר שהכח בידו ית"ש • שיעור ההשתדלות הראוי לאדם הוא כפי שיעור מידת בטחונו וכפי שורש הכפירה שבו, דמשורש האמונה בא ביטחון ומשורש כפירה באה השתדלות, וצריך האדם להצטער בקנס זה ולשאוף למעט בו • אדם ש'מסודר' בפרנסתו ודעתו נוחה בזה הרי שהשתדלותו היא כפירה גמורה, שאם היה מכיר שבאה משורש כפירה היה נכאב ונעצב מן הקנס שהוטל עליו, ושואף להגדיל האמונה ולהקטין הכפירה ולחפש בכל טצדקי שבעולם למעט בעבודתו

לכשתופסים ההשתדלות שלא מכח קנס על שורש הכפירה שבלב אין לאדם שמירה והגבולות נפרצים ושייך שתבוא ההשתדלות על חשבון רוחניות, לעומת מי שכל ימיו עוסק בהגדלת האמונה והקטנת הכפירה שהוא שמור ממכשולות אלו. ההשתדלות במכשירי רוחניות צריכה לבא ג"כ כשיעור האמונה והכפירה, ועכ"פ טפי מהגשמיות, והנכון ע"י תפילה שעושה את שלו ומכיר שקוב"ה שיעשה את שלו. יש להעמיד שההשתדלות בבחירות היא חלק מג' החלקים, ולחזק האמונה והתפילה ולהצטער בה, וכשההשתדלות באה כעיקר הרי ודאי שהוא סט"א ולא מצוה

לה..... אוצר האותיות בטחון ברוחניות

ברוחניות שייכא מידת הביטחון וההשתדלות, אך אינה כמהלך של יגיעה והשגה אלא 'יגעת' במקום אחד ו'מצאת' במקום אחר. מחויב המציאות שתפיסת הדרגה החיצונית ששואף האדם ברוחניות אינה כתפיסת העולם הפנימית האמיתית שבא אליה, לעומת גשמיות ששייך שמשיג הדבר לגמרי בשאיפתו. סדר העבודה הוא באופן שצריך שיעמול יותר מכדי כחו במעט כדי שיבקע לעולם הפנימי, ובזה יכריע הגוף המכסה את אור הנשמה, ויגלה את אור התורה - נשמת העולם ואורו של קוב"ה. ברוחניות אין שייך השתדלות, דצריך שיבקע לעולם הפנימי, וצריך להכיר דמצד הדין אין שייך להשיג כלל, וכל השגתו תלויה בקוב"ה, והתכלית היא הבטחון עצמו ולא כהיכ"ת להשיג

מב..... אוצר האותיות אמונה ובטחון

מחשבה

מה..... בלבביפדיה מחשבה בטח

שייכות מידת הביטחון לאב. • שייכות הרשעים למידת הביטחון. • מציאות הביטחון במקום החסר. • שתי מדרגות הביטחון. • נפק"מ בין ב' אופני הביטחון. • מהות קילקול דעץ הדעת בביטחון. • שורש הביטחון מהאב לכן המתגלה ביעקב ובניו. • בחינת 'בטח בדד'. • מדרגת 'הבטה'. • אתם עשיתוני חטיבה אחת' - דרגת הבטח בדד. • ההכשרה לביטחון המתגלה ב'בטח'. • הגדרת ה'חוק' לעומת ה'מחוקק'. • מדרגת 'אש שחורה ע"ג לבנה' בביטחון. • המדרגה העליונה 'ויפח באפיו נשמת חיים'. התגלות בחינת 'ויפח באפיו' בא"י. • שרשי הבטחון שנכתבו להדיא בתורה. • בטח שנאמר בישיבת ארץ ישראל. • כסיל מתעבר ובוטח - חומותיך הגבוהות והבצורות אשר אתה בוטח בהן. • בטחון מצד דבר חיצוני, כנגד בטחון מצד עולם הבא. • שם הבטחון באותיות שקודם אלהי"ם מצד העולם הבא. • מדרגת הבטחון של כל יחיד של 'וישכון ישראל בטח בדד'. • שורש המילה 'בטח', טיחה, הטבה, חטא, הבטה, חיבה. • ייסר איש את בנו - א"ב אמונה בטחון, והשתלשלות חסרון הבטחון בחיבור יעקב ויוסף. • קיום בית ראשון רק מכח הבטחון. • חורבן מקדש ראשון מנפילת כח הבטחון בשורש במצרים בפיתום ורעמסס. • החומות של מצרים ונפילתם בבנות צעדה עלי שור. • עליית יוסף מהבור, בבטחון של 'עלי עין', של יחיד, בבחינת 'בדד ישכון', תיקון החורבן. • העליה מבטחון ב'אלהים', לבטחון בהוי"ה אחד, בבחינת אזי יבטח, ושאנן מפחד רעה. • גזירת חובת ההשתדלות - "בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם". אדה"ר קודם החטא - הבחנה של פנים בפנים • בחטא נפלו הפנים ומתגלה זיעה של הפנים • נפילה שניה - הסתלקות מגן עדן • מדוע השפע נקרא 'מזון' • מזון מלשון נותן ומקבל

מדוע השפע נקרא ע"ש הנותן והמקבל • תכלית נתינת המזון • תכלית פרוטת הקידושין • עיקר החיבור בינינו לקב"ה - תורה ומזון • המזון בטהרתו העליונה • חיבור של זכר ונקבה בקלקול - עזות פנים • ב' אופני התיקון של פנים בפנים • המקור האמיתי של הפרנסה - יושב על שולחן אביו • הדבוק בקב"ה בכח התורה - סמוך על שולחן אביו • הצורה השורשית להשגת הפרנסה - "בנים אתם לה' אלוקיכם" • אופן נמוך יותר לקבלת פרנסה - עבד ה' • כ"ד מתנות כהונה מדין שלוחי דרחמנא • בן ועבד - למעלה ממדרגת הביטחון • ענין ההשתדלות התחדש אחרי החטא • הצורך להגיע לביטחון - כאשר יש לאדם רשות לעצמו • שלושת חלקי עבודת האדם • פרק א' בטחון - מקור השפע • פרק ב' דרכים להשגת מדת הבטחון • פרק ג' הסתכלות נכונה על ההשתדלות

סוגיות במחשבה בטח.....עד

רל"א שערים

צירוף ב-ט • ב-ח • ט-ח.....עז

קבלה

בלבביפדיה קבלה בטח.....פב

אור א"ס • צמצום • קו • עיגולים • יושר • שערות • און • חוטם • פה • עינים - שבירה • עתיק • אריך • אבא • אמא • ז"א • נוק' • כתר • חכמה • בינה • דעת חסד • גבורה • תפארת • נצח • הוד • יסוד • מלכות • נפש • רוח • נשמה • חיה • יחידה

מילון ערכים בקבלה בטח.....פ

ארמית

מילון ערכים בארמית בטח - בטט.....פח

שיעורי שמע נוספים

בנושא 'בטח'.....פט